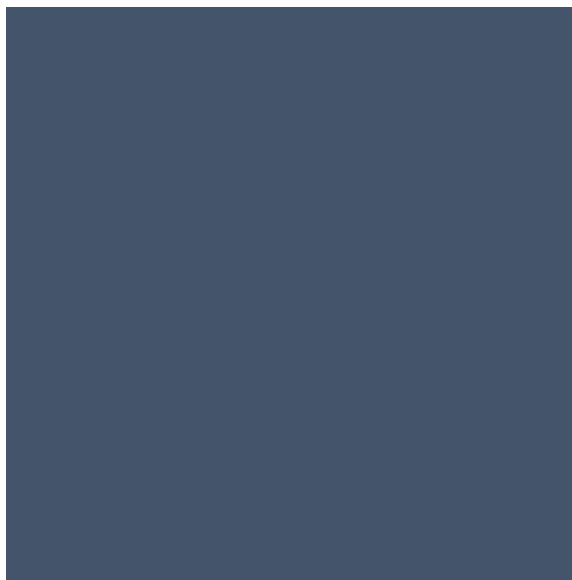

Analiza finansowej i organizacyjnej realizacji zadań edukacji szkolnej w Gminie Kawęczyn

Kawęczyn 15.XII.2025 r.

Mirostaw Mękowski

1. Gmina Kawęczyn i zadania w obszarze edukacji

Gmina Kawęczyn jest gminą wiejską, położoną w Powiecie Tureckim we wschodniej części Województwa Wielkopolskiego. Zajmuje powierzchnię 101,06 km². Jest zamieszkiwana przez 4.892 osoby¹, spośród których 1.104 osoby², to dzieci i młodzież do 19 roku życia.

Zadania opieki żłobkowej, wychowania przedszkolnego oraz edukacji podstawowej w szkołach realizuje i finansuje w zasadniczej części samorząd Gminy Kawęczyn. Zadania edukacji ponadpodstawowej, to zadania samorządu powiatu.

W Gminie Kawęczyn funkcjonują publiczne, prowadzone przez samorząd: Żłobek Gminny w Kawęczynie, Przedszkole Gminne w Kowalach Pańskich oraz 4 szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej – Curie w Kawęczynie,
- Szkoła Podstawowa im. Strażaków Polskich w Kowalach Pańskich – Kolonii,
- Szkoła Podstawowa im. płk. pil. Stanisława Jakuba Skarżyńskiego w Skarżynie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tokarach Pierwszych.

Zadania w obszarze opieki i edukacji szkolnej realizowane są w Gminie Kawęczyn (dalej także: Gminie) w oparciu o kilka ustawowych aktów prawnych oraz o szereg niższej rangi prawnych dokumentów. Do najważniejszych należą:

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe³,
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴,
- Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych⁵,
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela⁶.

Szczegółowym kwestiom regulującym funkcjonowanie szkół i przedszkoli poświęconych jest kilkadziesiąt Rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej dotyczących kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi i młodzieżą⁷.

¹ Dane na dzień 31.XII.2024 r. za GUS – Statystyczne Vademecum Samorządowca.
<https://svs.stat.gov.pl/3607/17/31>

² J.w.

³ Ustawa Prawo oświatowe – dalej UPO. Tekst jednolity – Dz.U.2025.1043

⁴ Ustawa o systemie oświaty – dalej USO. Tekst jednolity – Dz.U.2025.881

⁵ Ustawa o finansowaniu zadań oświatowych – dalej UFZO. Tekst jednolity – Dz.U.2025.439

⁶ Ustawa Karta Nauczyciela – dalej UKN. Tekst jednolity – Dz.U.2024.986

⁷ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/search.xsp?status=O&publisher=WDU&title=Rozporz%C4%85dzenie+Ministra%20Edukacji%20Narodowej>

Celem niniejszego audytu była analiza najważniejszego dla Gminy obszaru samorządowej edukacji, jakim są zadania organizacji i finansowanie edukacji w szkołach podstawowych. Edukacja podstawowa jest newralgiczną częścią zadań publicznych samorządu Gminy.

Edukacja podstawowa, będąc realizowaną przez samorząd usługą społeczną, jest kierowana do **najliczniejszej części społeczności** Gminy. Dla jej realizacji zatrudnia się **najliczniejszą grupę osób, wynagradzanych ze środków samorządu**. Na zadania oświatowe samorząd Gminy wydatkuje **największą część swojego budżetu**.

2. Audyt – zakres, struktura, źródła danych

Audyt szkolnego systemu oświaty podstawowej⁸ objął wszystkie szkoły podstawowe funkcjonujące w Gminie Kawęczyn, Centrum Usług Wspólnych oraz Urząd Gminy w Kawęczynie – w części kosztów realizacji zadań z obszaru edukacji.

Dane dotyczące wielkości kwot środków ponoszonych na wydatki edukacyjne w Gminie zostały porównane z wydatkami ponoszonymi przez inne gminy z obszaru powiatu tureckiego. Wiedza o dochodach sąsiednich gmin, ich strukturze osiedleńczej i sieci szkół pozwoliła zobiektywizować wnioski dotyczące poszczególnych wskaźników.

Wskaźniki finansowe obejmują zasadniczo lata 2019 – 2024, odpowiadające w organizacji pracy szkół latom 2019/20 – 2023/24. Opracowane dla audytu wskaźniki demograficzne i finansowe oparte na źródłach Głównego Urzędu Statystycznego BDL⁹ (dalej: GUS BDL), obejmują zasadniczo lata 2014 – 2024.

Źródła danych oraz wskaźników podawane są w odnośnikach na dole strony. Dane i wskaźniki pobierane były do audytu w okresie pomiędzy 18.07.2025 a 24.11.2025 roku.

2.1. Źródła danych

Dane do wieloletnich zestawień dotyczących organizacji oświaty Gminy na tle gmin powiatu tureckiego oraz organizacji poszczególnych szkół pochodzą z baz danych GUS BDL, Systemu Informacji Oświatowej (SIO)¹⁰ lub Ministerstwa Finansów (MF)¹¹.

Dane do wieloletnich zestawień finansowych pochodzą ze sprawozdań Rb-27S i Rb-28S udostępnianych przez Ministerstwo Finansów oraz Urząd Gminy w Kawęczynie.

Dane do zestawienia wydatków na utrzymanie poszczególnych jednostek oświatowych pochodzą z indywidualnych sprawozdań Rb-28S tych jednostek.

⁸ Edukacja podstawowa to pojęcie obejmujące proces uczenia się i rozwijania; oświata podstawowa, to formalny system instytucji, organizacji, zarządzania i finansowania edukacji podstawowej.

⁹ Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

¹⁰ SIO: <https://sio.gov.pl/sio/login>

¹¹ MF: <https://www.gov.pl/web/finanse>

Opracowana prognoza liczby uczniów i wychowanków przedszkoli zawiera dane o liczbie ludności wg poszczególnych roczników z bazy GUS BDL oraz informacje o liczbach dzieci z „Prognozy ludności na lata 2023-2060” przygotowanej dla gmin w Polsce do roku 2040 przez GUS.

Analiza organizacji szkół oparta została na danych dotyczących organizacji szkół w każdym kolejnym roku szkolnym, które zawarte zostały w „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Kawęczyn za rok ...” oraz o informacje pozyskane z zatwierdzonych arkuszy organizacyjnych szkół z września lub października odpowiedniego roku szkolnego.

2.2. Analizowane jednostki

Audytowi zostały poddane jednostki organizacyjne Gminy Kawęczyn wymienione w tabeli nr 1.

Tabela nr 1. Jednostki organizacyjne Gminy Kawęczyn poddane audytowi

L.P.	Nazwa jednostki	Rodzaj jednostki
1.	Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej – Curie w Kawęczynie	Szkoła podstawowa 8 klasowa z oddziałami przedszkolnymi
2.	Szkoła Podstawowa im. Strażaków Polskich w Kowalach Pańskich – Kolonii	Szkoła podstawowa 8 klasowa
3.	Szkoła Podstawowa im. ptk. pil. Stanisława Jakuba Skarżyńskiego w Skarżynie	Szkoła podstawowa 8 klasowa z oddziałami przedszkolnymi
4.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tokarach Pierwszych	Szkoła podstawowa 8 klasowa z oddziałami przedszkolnymi
5.	Centrum Usług Wspólnych w Kawęczynie	Centrum obsługi finansowej i organizacyjnej jednostek organizacyjnych Gminy Kawęczyn

Oprac. własne

3. Finanse oświaty w Gminie Kawęczyn

Finansowanie i prowadzenie działań w obszarze edukacji oraz wychowania przedszkolnego należy do zadań własnych samorządów gmin. Środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i innych placówek oświatowych, są ustawowo zagwarantowane w dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹² zmieniła z dniem 1 stycznia 2025 roku zasady finansowania samorządów wszystkich szczebli, **modyfikując równie zasadniczo zasady finansowania zadań oświatowych.**

¹² Dz.U.2024.1572

W zmienionej ustawie o finansowaniu zadań oświatowych ¹³, zastąpiono rozwiązanie oparte o „**subwencję oświatową**” – zastępując je „**kwotą potrzeb oświatowych**”. Zmiana nie dotyczyła tylko nazwy, zmienił się system i mechanizm określania wielkości środków na edukację oraz źródła finansowania zadań edukacyjnych przez samorządy.

Wprowadzone od 1 stycznia 2025 r. zmiany w finansowaniu zadań oświatowych przez gminy, główne źródło finansowania tych zadań przenoszą w obszar zwiększonych **dochodów własnych samorządów, uzupełnianych o środki subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego („część oświatowa”) oraz dotacje celowe.**

Możemy zatem prześledzić zmiany w organizowaniu i finansowaniu edukacji szkolnej **w okresie od 2014 do końca 2024 roku**, a z perspektywy zauważonych w tym okresie zmian i dominujących trendów dokonać porównania wielkości środków otrzymanych i zaplanowanych na edukację podstawową **w nowym systemie finansowania oświaty, który funkcjonuje od początku stycznia 2025 r.**

3.1. Dochody Gminy Kawęczyn, wydatki na oświatę i subwencja oświatowa w latach 2014 – 2024 na tle gmin Powiatu Tureckiego

Ważnymi wskaźnikami określającymi możliwość **optymalnego finansowania przez samorządy gminne wydatków oświatowych** są m.in. wskaźniki porównujące każdoroczne **dochody własne**, niekiedy dochody ogółem budżetów gmin z **wydatkami gmin na oświatę** i wielkością otrzymanej **subwencji oświatowej**¹⁴. Różnicę pomiędzy wydatkami oświatowymi gminy a subwencją oświatową tej gminy, bardzo często określa się mianem „**luki oświatowej**”.

Wspomniane wskaźniki określają **skalę finansowego i organizacyjnego wysiłku** samorządów gmin, które zobligowane są do realizacji zadań edukacji szkolnej zgodnie z przyjętymi ustawowo obowiązującymi standardami.

Standardami, które m. in. dotyczą: bazy szkolnej, wyposażenia szkół i warunków nauczania, kwalifikacji i wynagrodzeń nauczycieli i pracowników szkół, organizacji nauczania i liczby godzin nauczanych w szkole przedmiotów, warunków opieki nad uczniami, dowożenia i dostępności szkół.

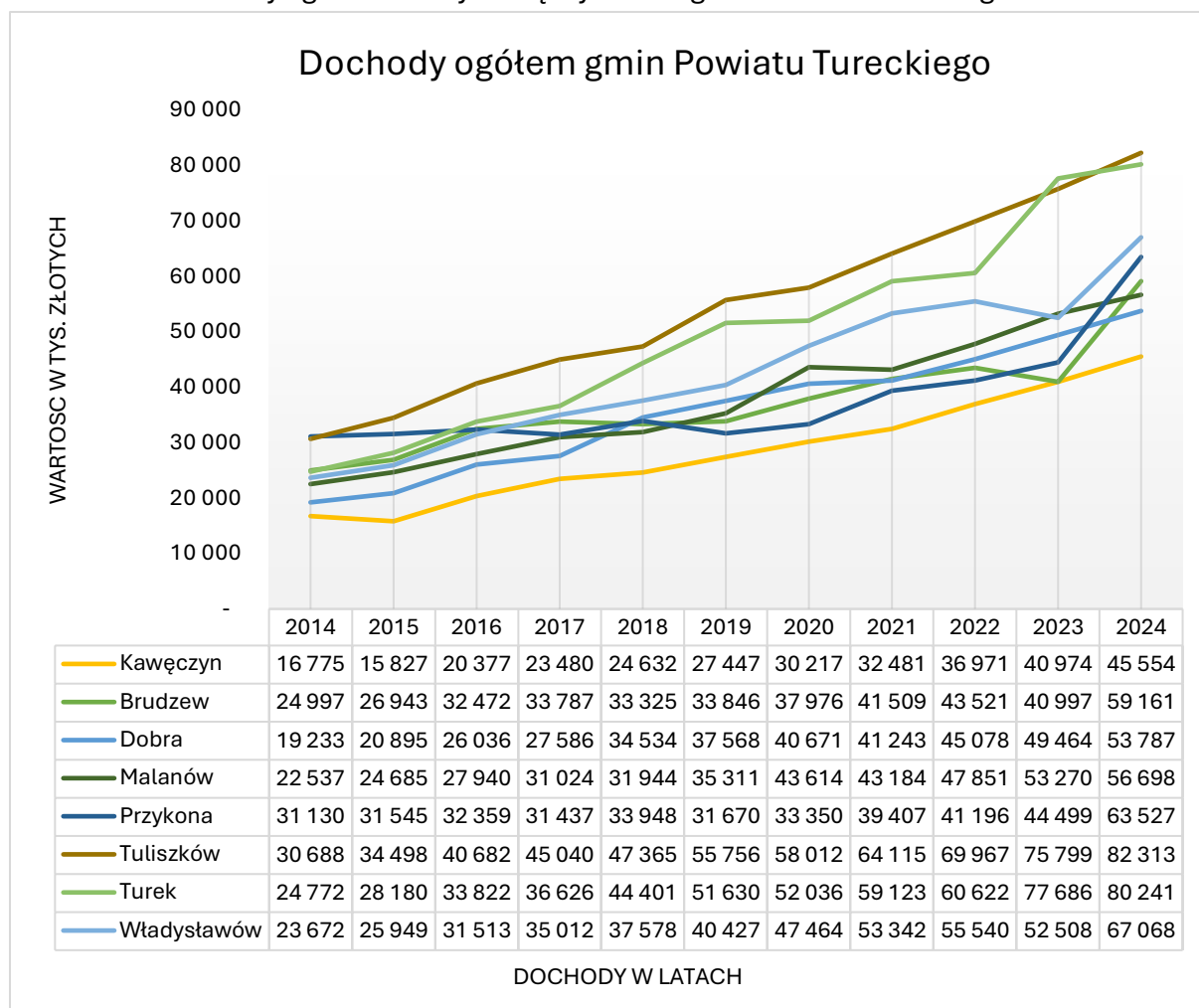
¹³ Dz.U.2025.439

¹⁴ Do końca roku 2024

3.1.1. Dochody Gminy Kawęczyn w latach 2014 -2024 na tle gmin Powiatu Tureckiego

Dochody ogółem gmin to suma dochodów własnych, subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa. Głównymi źródłami dochodów gmin są udziały w podatkach (PIT i CIT), opłaty lokalne oraz środki subwencji, w tym subwencji w części oświatowej oraz dotacje z budżetu państwa.

Tabela nr 2. Dochody ogółem Gminy Kawęczyn na tle gmin Powiatu Tureckiego

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Wielkości dochodów ukazane w **tabeli nr 2** wyraźnie sytuują Gminę Kawęczyn¹⁵ wśród gmin z **najniższymi dochodami ogółem** w powiecie tureckim¹⁶ niezależnie od roku, którego dotyczy zestawienie.

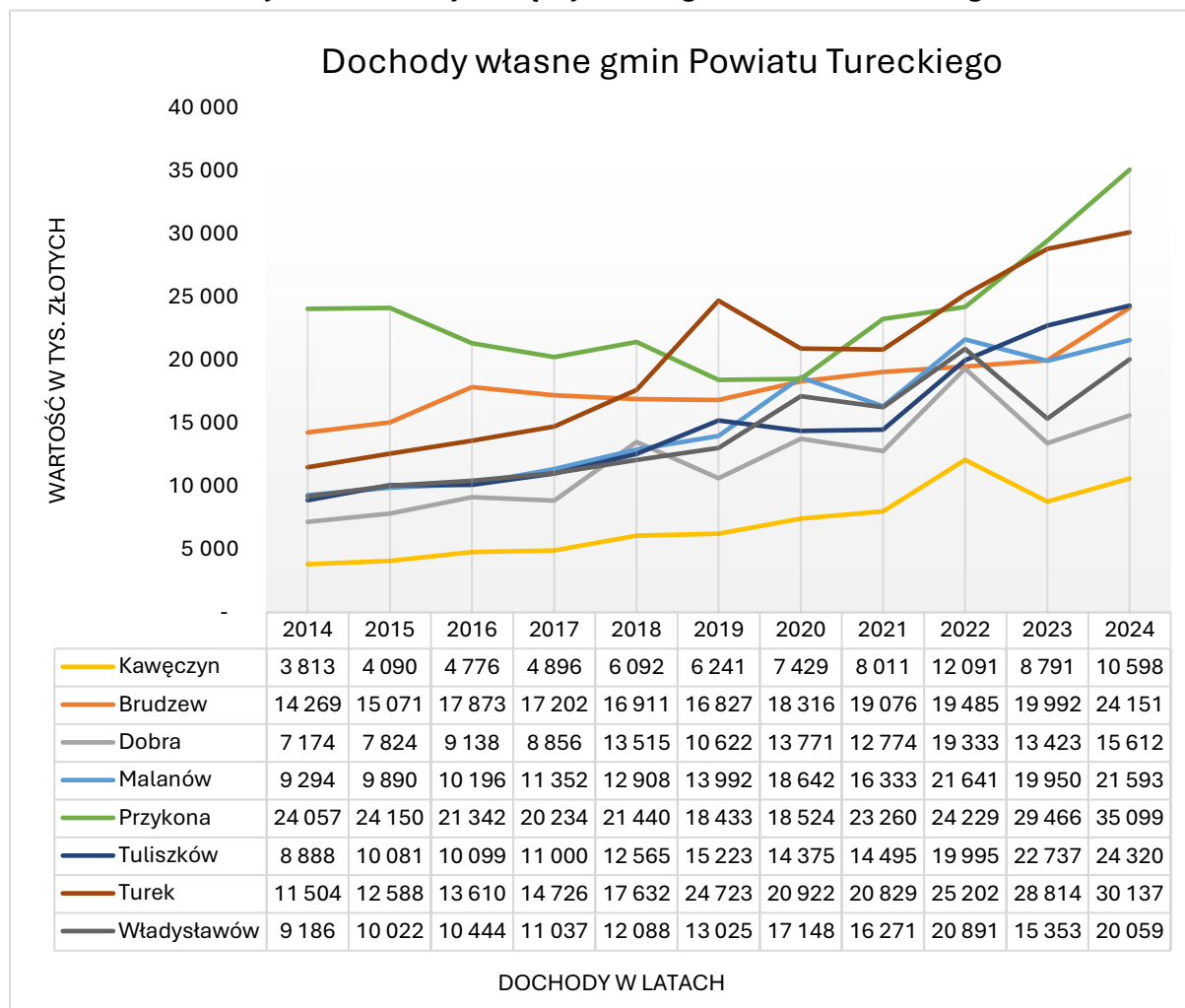
Podobne poziomy wartości dochodów dostrzeżemy w **tabeli nr 3**, która ukazuje **wielkości dochodów własnych** gmin Powiatu Tureckiego. Dochody własne są środkami,

¹⁵ Oznaczoną na tym wykresie linią w kolorze żółtym

¹⁶ Wszystkie zestawienia i porównania nie ujmują Gminy Miejskiej Turek

którymi gmina może swobodnie dysponować, aby realizować swoje zadania. Ich źródłem są przede wszystkim wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku. **Stanowią one podstawę samodzielności ekonomicznej gminy.** Wysoki udział dochodów własnych świadczy o potencjale gospodarczym gminy i możliwościach jej rozwoju.

Tabela nr 3. Dochody własne Gminy Kawęczyn na tle gmin Powiatu Tureckiego

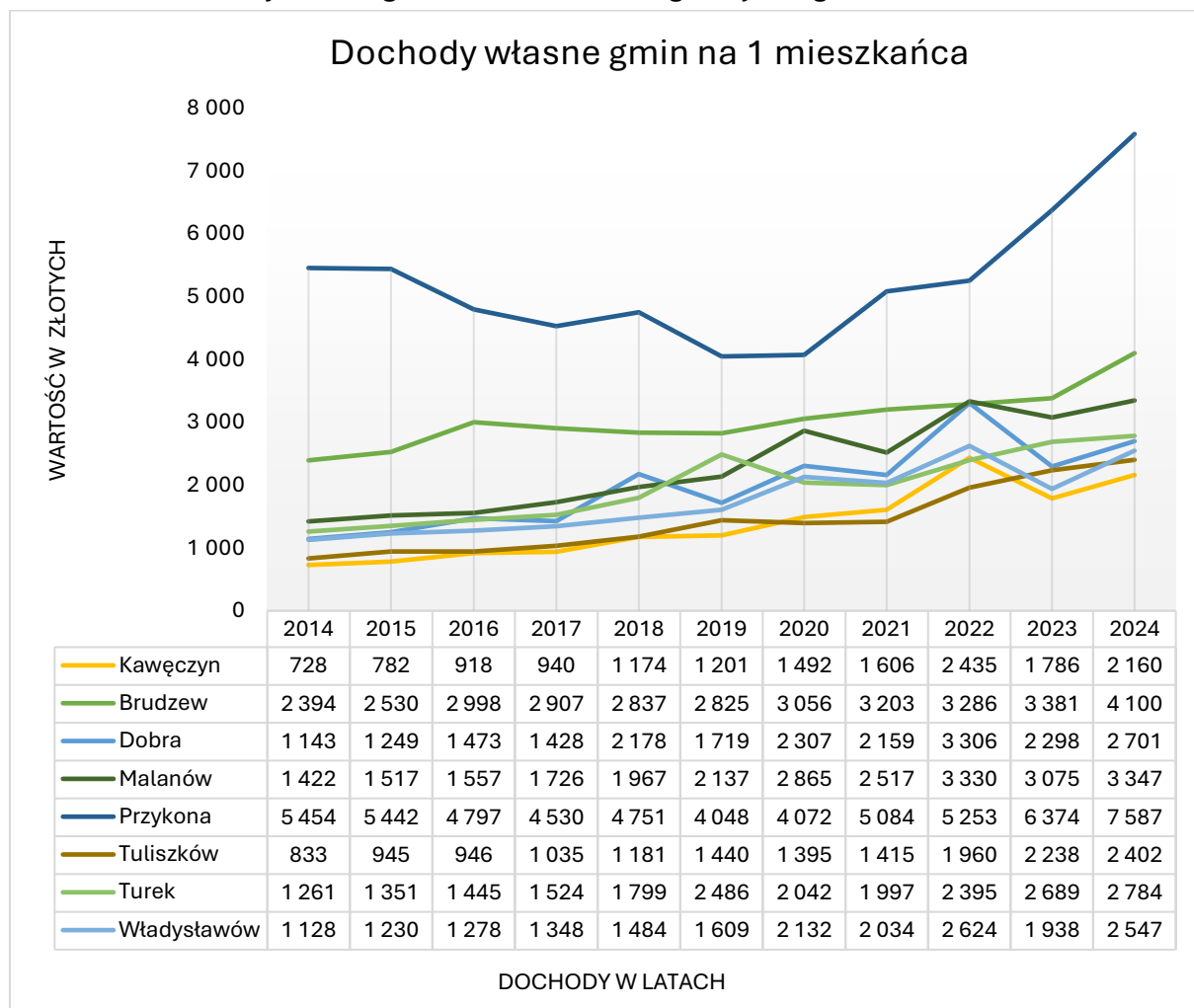
Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Wielkość kwot **dochodów własnych Gminy Kawęczyn** w latach 2014 -2024 była **zdecydowanie najniższą** wśród gmin Powiatu Tureckiego. Dochody własne **Gminy** były znacznie bardziej ograniczone i w małym tylko stopniu oparte o źródła niezależne od budżetu państwa. Gmina prowadziła zadania edukacyjne w bardzo trudnych **realiach finansowania samorządu**. W warunkach nieustannego dokonywania wyborów pomiędzy obligatoryjnymi i rosnącymi kosztami zadań edukacyjnych i wychowawczych, a wydatkowaniem środków na działania inwestycyjne i modernizacyjne.

Prawidłowość tę odzwierciedla także **tabela nr 4**, która ukazuje wielkość dochodów własnych gmin Powiatu Tureckiego w odniesieniu do liczby mieszkańców. Mechanizmy

finansowe ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹⁷ miały chronić **mniej zamożne samorządy** przed sytuacją niewypłacalności i stagnacji (subwencje i dotacje). Jednak potencjał rozwoju zależy w zasadniczej mierze od dochodów osiąganych z podatków od dochodów mieszkańców i działalności gospodarczej, podatku od nieruchomości, środków transportu, opłat lokalnych, które dla Gminy są jednymi z najniższych w Powiecie Tureckim.

Tabela nr 4. Dochody własne gmin Powiatu Tureckiego na jednego mieszkańca

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Przedstawione w **tabeli nr 4** dane pokazują wielkości **dochodów własnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca Gminy Kawęczyn** w roku 2024 stanowiące **63% średnich dochodów** innych gmin powiatu (śr. 3.454 zł). Także kwota **2.160 zł** dochodów własnych na jednego mieszkańca **Gminy**, znajduje się wyraźnie **poniżej mediany dochodów** gmin powiatu (2.742 zł).

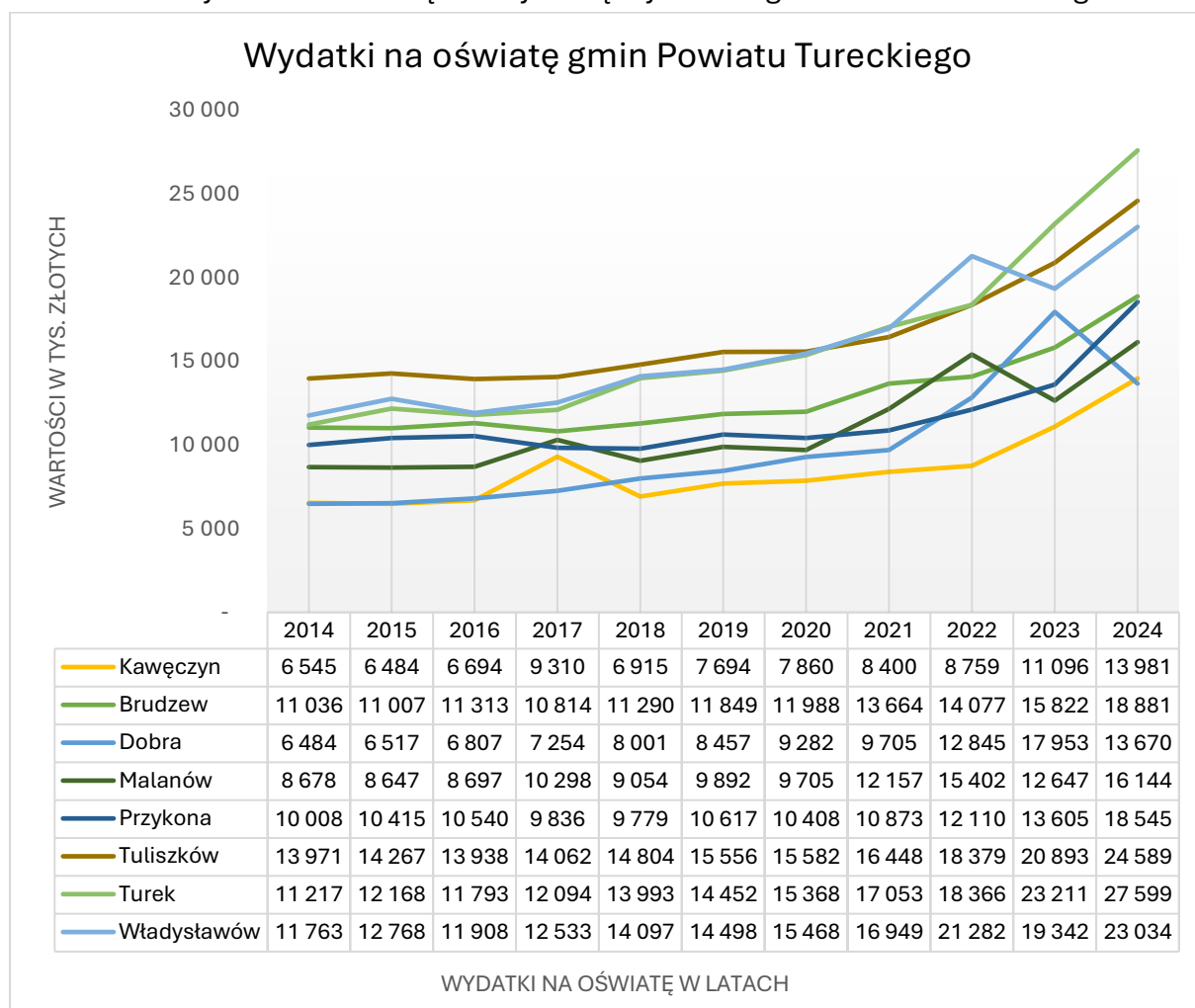
¹⁷ Dz.U.2024.1572

Zestawienia powyższe obejmują podstawowe informacje o **stronie dochodowej budżetów Gminy Kawęczyn z lat 2014 – 2024**, ukazane w porównaniu z analogicznymi danymi innych gmin Powiatu Tureckiego. Kolejne tabele i wykresy będą dotyczyły informacji o **wydatkach gmin na oświatę**¹⁸ oraz o wielkościach otrzymywanych przez gminy kwot **subwencji oświatowej**.

3.1.2. Gmina Kawęczyn - wydatki na oświatę, subwencja oświatowa i „luka oświatowa” w latach 2014 – 2024

Środki finansowe przeznaczane z budżetu na edukację szkolną przez Gminę Kawęczyn, podobnie jak i środki innych gmin Powiatu Tureckiego przeznaczane na ten cel, stanowią zasadniczą część wydatków samorządów na zadania obligacyjne. Ich wielkości w latach 2014 – 2024 prezentuje **tabela nr 5**.

Tabela nr 5. Wydatki na oświatę Gminy Kawęczyn na tle gmin Powiatu Tureckiego

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

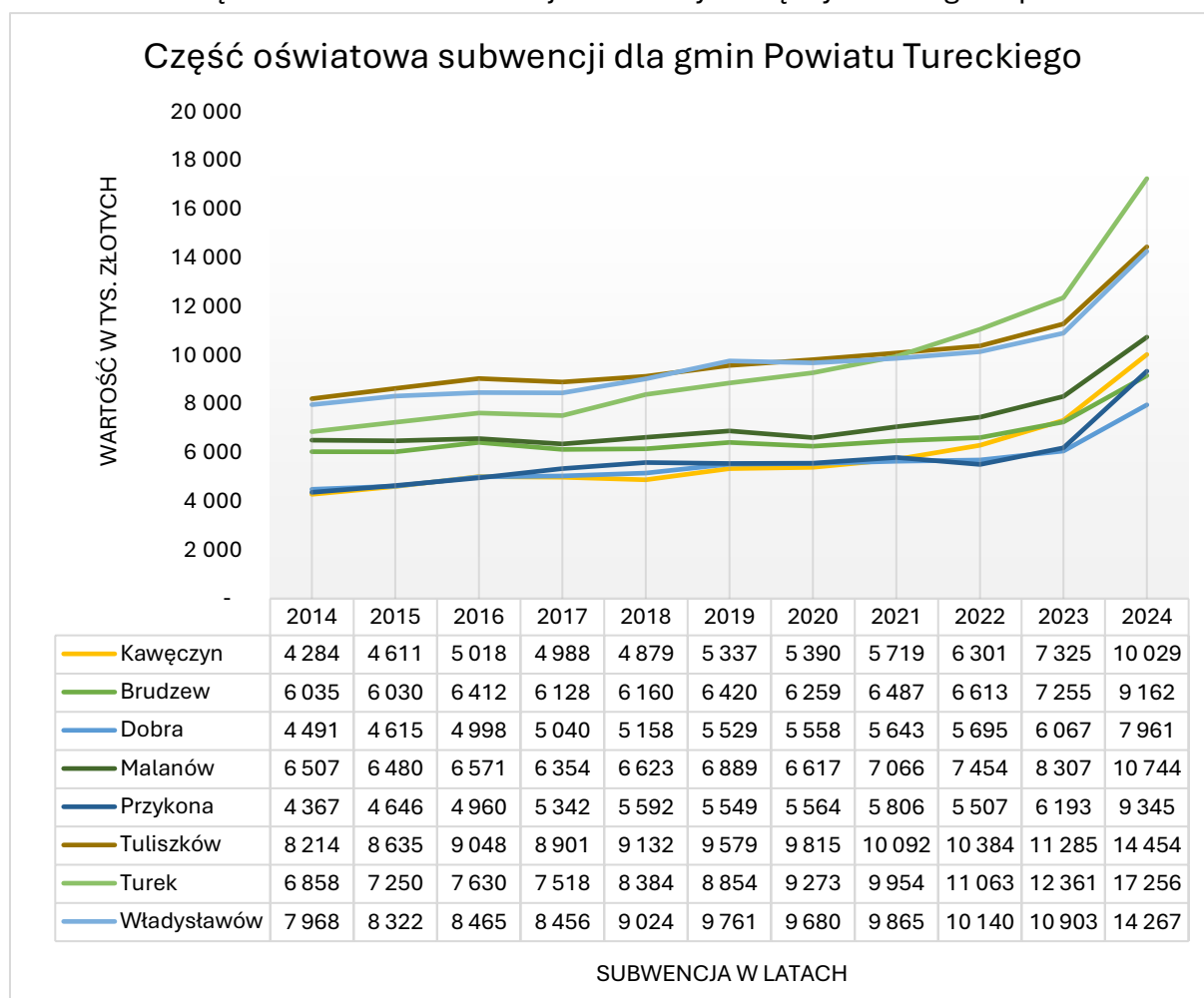
¹⁸ Dane prezentowane jako wydatki gmin na oświatę pochodzą z bazy danych GUS BDL. Obejmują wydatki klasyfikacji budżetowej obejmujące działy 801 (oświata i wychowanie) oraz 854 (edukacyjna opieka wychowawcza).

W roku 2014 wydatki na oświatę Gminy Kawęczyn wynosiły **6.544.611 zł¹⁹** i były najniższymi wydatkami na oświatę, obok wydatków Gminy Dobra, poniesionymi wśród gmin Powiatu Tureckiego. Stanowiły wówczas 59% wydatków ponoszonych przez Brudzew, 75% wydatków Gminy Małanów, 65% wydatków Przykona i 47% wydatków Gminy Tuliszków.

W roku 2024 wydatki na oświatę w Gminie Kawęczyn wyniosły **13.981.151 zł i były o 214% wyższe niż 10 lat wcześniej**. W tym samym czasie wydatki oświatowe gmin wzrosły o 171% w Gminie Brudzew, 186% w Małanowie, 185% w Gminie Przykona, czy o 176% w Gminie Tuliszków. Dynamika wzrostu wydatków oświatowych najwyższa była w tym czasie w tym czasie w Gminie Turek, jej wzrost wyniósł 246%²⁰.

W tabeli nr 6 zostały zaprezentowane dane dotyczące **części oświatowej subwencji ogólnej**, będącej jednym z najważniejszych źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego, które miały wspierać realizację zadań edukacyjnych.

Tabela nr 6. Część oświatowa subwencji dla Gminy Kawęczyn na tle gmin powiatu

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

¹⁹ Przywoływane dane dotyczą zsumowanych wydatków gminy zakwalifikowanych do działów 801 i 854. Patrz uwaga w przypisie 19.

²⁰ Liczba mieszkańców Gminy Turek wzrosła w tym czasie z 9.239 do 10.852 osób.

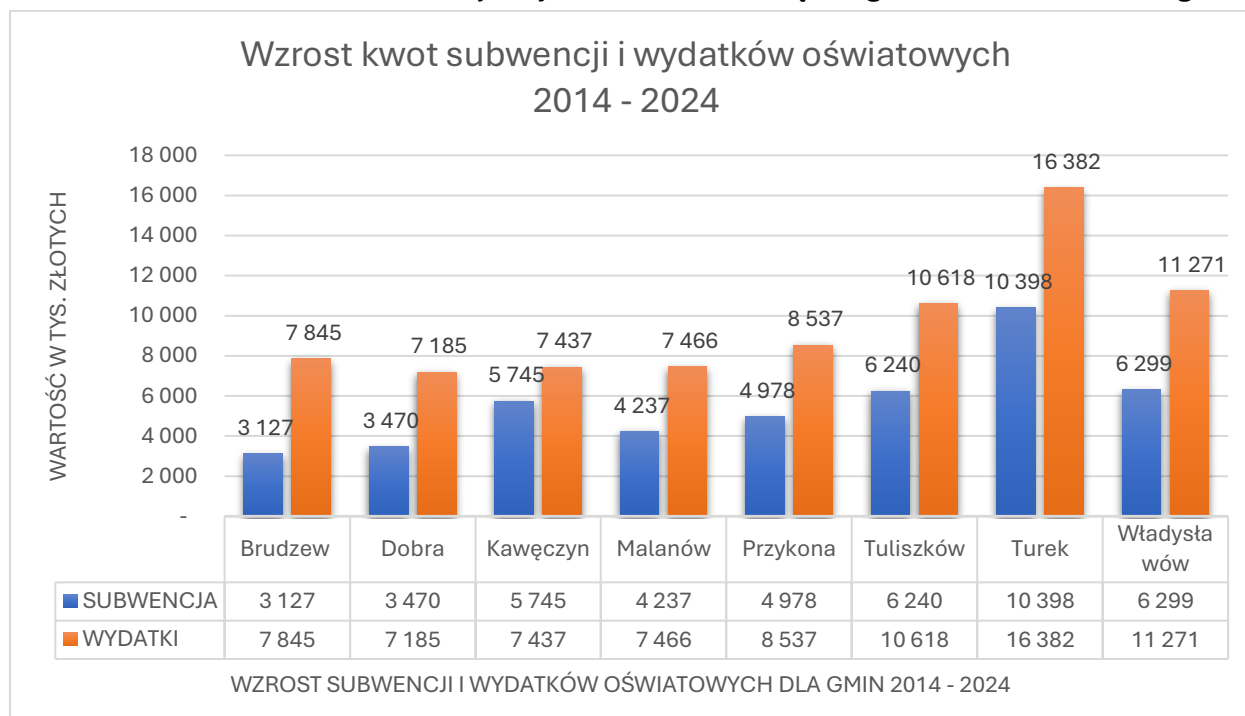
Wielkość subwencji oświatowej zależała od wielu czynników, wśród których najważniejszymi były m.in.: **liczba uczniów w szkołach i placówkach**, typy i rodzaje szkół i placówek przez nie prowadzonych, stopnie awansu zawodowego nauczycieli, liczba uczniów **o specjalnych potrzebach edukacyjnych**. W subwencji uwzględniano również **zasobność finansową gminy**, wielkość szkół prowadzonych przez gminy oraz ich położenie w obszarze wiejskim lub miejskim.

Dane zagregowane w **tabeli nr 6** ukazują rosnące kwoty subwencji oświatowej dla gmin Powiatu Tureckiego pomiędzy rokiem **2014 a 2024**.

Gmina Kawęczyn w roku 2014 otrzymywała najniższą subwencję spośród gmin Powiatu Tureckiego. Porównywalnie niskie środki otrzymywały tylko gminy Dobra i Przykona. **W 2024 roku** subwencja oświatowa dla **Gminy Kawęczyn była wyższa** niż subwencja dla wymienionych gmin. Była także nieco **większa niż subwencja** dla Gminy Brudzew i **równa** prawie subwencji dla Gminy Małanów. Dynamiczniejszy wzrost subwencji oświatowej nie oznaczał jednak dla **Gminy Kawęczyn** zniwelowania istniejącej różnicy pomiędzy **wydatkami na oświatę a subwencją**.

Wielkość wzrostu kwot subwencji dla poszczególnych gmin była wyraźnie **mniejsza** niż wydatki na oświatę ponoszone przez gminy. Tę różnicę ukazuje zestawienie w **tabeli nr 7**.

Tabela nr 7. Wzrost kwot subwencji i wydatków na oświatę dla gmin Powiatu Tureckiego

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

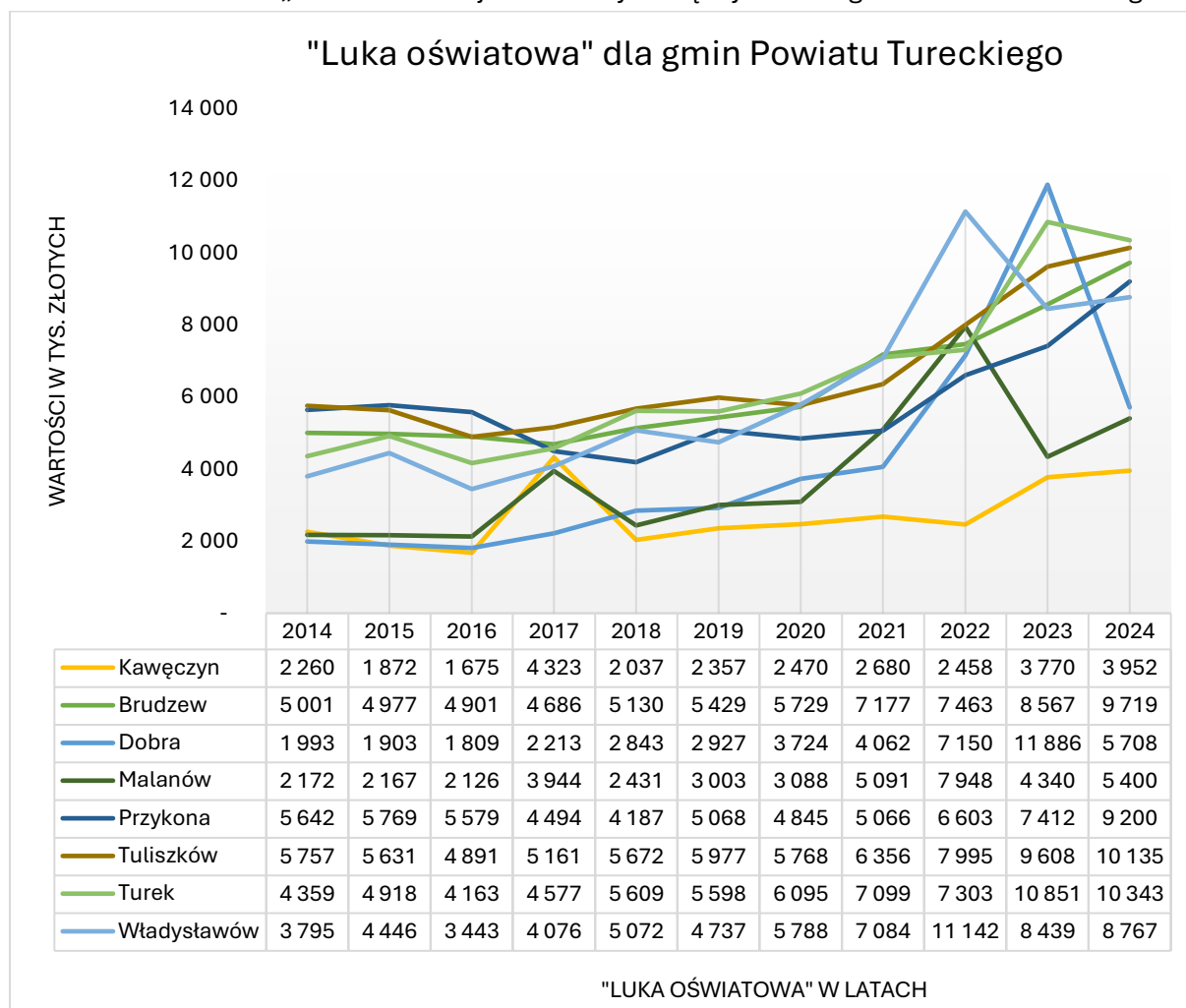
Utrwalona **różnica pomiędzy wydatkami oświatowymi samorządów a częścią oświatową subwencji ogólnej**, systematycznie **rosnąca** przez wszystkie lata

współfinansowania wydatków oświatowych subwencją, zyskała z czasem nieoficjalną nazwę „luki oświatowej”.

Wielkości „luki oświatowej” dla gmin Powiatu Tureckiego obrazuje zestawienie danych i wykres w **tabeli nr 8**. Wielkość „luki oświatowej” rosta odpowiednio do wzrostu zakresu zadań edukacyjnych i wzrastających wydatków ponoszonych przez gminy na rzecz edukacji. Mniejsza niż innych gmin różnica kwot wydatków na edukację i subwencji oświatowej, charakterystyczna dla **Gminy Kawęczyn**, ma swoją przyczynę w stosunkowo niskich nakładach Gminy na edukację oraz ograniczonych dochodach własnych budżetu Gminy.

Gmina Kawęczyn miała w zasadzie od roku 2014 do roku 2024 **najniższą wśród gmin** w Powiecie Tureckim „lukę oświatową”. Wynikała ona z najniższych wydatków na oświatę (tabela nr 5), którym towarzyszyła najniższa w powiecie do 2021 roku subwencja oświatowa (tabela nr 6).

Tabela nr 8. Wielkość „luki oświatowej” dla Gminy Kawęczyn wśród gmin Powiatu Tureckiego

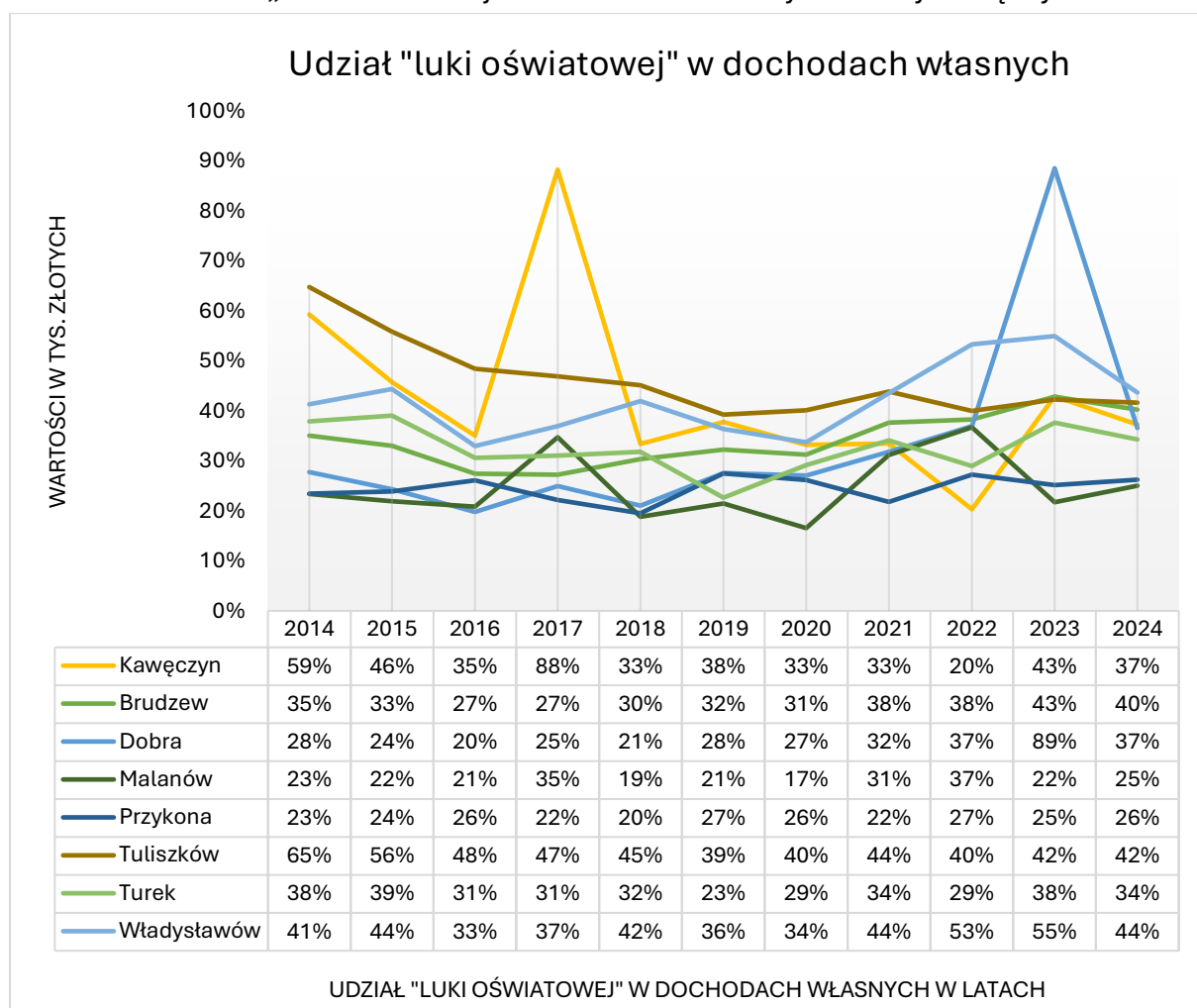

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Konsekwencje istnienia „luki oświatowej” i zróżnicowanych dochodów własnych przy jednocześnie identycznych standardach dla edukacji szkolnej i przedszkolnej, dla gmin z niskimi dochodami własnymi, skutkowały znaczącym **ograniczeniem ich zdolności rozwojowych**, możliwości modernizacyjnych i inwestycyjnych. Gminy poza dochodami własnymi nie posiadały innych możliwości sfinansowania wydatków oświatowych. W przypadku **Gminy Kawęczyn**, zmniejszenie wielkości dochodów własnych widoczne jest najlepiej w **tabeli nr 9**, z której wynika, że „luka oświatowa” **obniżała dochody własne od 20 do 88 procent ich wielkości**.

W podobnej sytuacji, znalazły się gminy Tuliszków i Władysławów. One jednak ze względu na wielkość dochodów ogółem (tab. 2) i dochodów własnych (tab.3) dysponowały ponad **dwukrotnie większymi** środkami na zadania inwestycyjne i modernizacyjne niż **Gmina Kawęczyn**.

Tabela nr 9. Udział „luki oświatowej” w dochodach własnych Gminy Kawęczyn

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

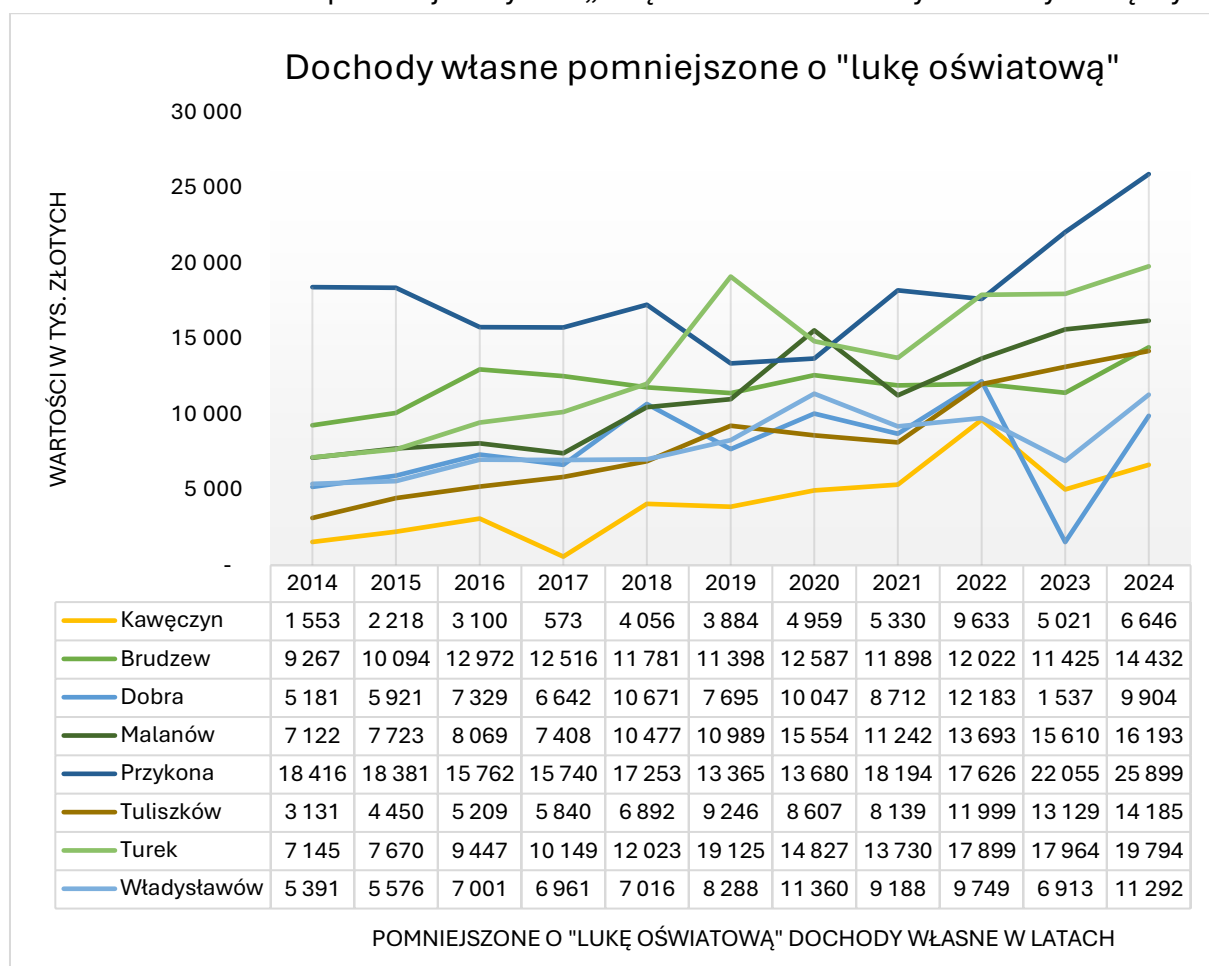
Dochody własne, uzupełniając subwencję oświatową, umożliwiają realizowanie zadań edukacyjnych na odpowiednim, określonym ustawami i

zarządzeniami ministerialnymi poziomie. **Pomniejszone kwoty dochodów własnych**, które pozostawały do dyspozycji gmin, miały zaspakajać najważniejsze potrzeby modernizacyjne i inwestycyjne jednostek samorządowych.

Wielkość pomniejszonych dochodów własnych była często problemem nawet dla zasobnych finansowo gmin, a bardzo często nierozwiązywalnym problem dla gmin biedniejszych. Dokonywany przez samorządy podział środków **między wydatki edukacyjne a potrzeby rozwojowe** był sprawdzianem odpowiedzialności organów stanowiących gmin oraz weryfikacją umiejętności zarządzania finansami i organizacją oświaty gminnej przez wójtów i burmistrzów.

Jak kształtują się wielkości dochodów własnych po pomniejszeniu o „lukę oświatową” pokazuje dla gmin Powiatu Tureckiego **tabela nr 10**.

Tabela nr 10. Wielkość pomniejszonych o „lukę” dochodów własnych Gminy Kawęczyn

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Dochody własne pomniejszone o „lukę oświatową” pozostawiały **Gminie Kawęczyn** środki na działania rozwojowe średnio na poziomie od **8,4% do 29,3% kwot środków**, którymi dysponowała Gmina Przykona, lub na poziomie **21,8% do 47,4% środków** znajdujących się w dyspozycji Gminy Małanów.

W rzeczywistych kwotach środków dochodów własnych Gmina osiągała dochody w przedziale od **1.553.142 zł** w roku 2014 do **6.646.407 zł** w roku 2024. Kwoty: **573.138 zł** w roku 2017 oraz **9.632.516 zł** w roku 2022 były wyjątkowo niskimi lub wysokimi, incydentalnymi kwotami dochodów. Zawsze jednak dochody własne pomniejszone o „lukę oświatową” pozostawiały w **budżecie Gminy Kawęczyn najniższą kwotę dochodów własnych** wśród gmin Powiatu Tureckiego.

3.2. Gmina Kawęczyn – dochody Gminy i wydatki na oświatę – budżet roku 2025

Istotą zmiany finansowania samorządów od 2025 roku, po wejściu w życie nowej ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego²¹, było **zwiększenie udziału samorządów w podatkach PIT i CIT**, jako głównego źródła dochodów. Jednocześnie **ograniczeniu miała ulec rola subwencji ogólnej (bez oddzielnej „części oświatowej” subwencji ogólnej)**, która finansowana z budżetu państwa miała stać się tylko kwotą uzupełniającą dochody samorządów. Wprowadzone wówczas pojęcie **„potrzeb finansowych JST”** objęło m.in. **potrzeby wyrównawcze, oświatowe, rozwojowe, ekologiczne i uzupełniające** samorządów, opierając ich finansowanie na zasadzie kalkulacyjnej.

Wprowadzone zmiany mają swoje odzwierciedlenia także w finansowaniu zadań oświatowych przez **Gminę Kawęczyn**. Pokazuje to **tabela nr 11** zestawiająca podstawowe wartości przychodów i wydatków, „część oświatową subwencji ogólnej” oraz „potrzeb oświatowych” na lata **2019 - 2024 i rok 2025**.

Porównywać jednak będziemy kwoty rzeczywiście wykonane za rok 2024 z planem finansowym zweryfikowanym po dwóch kwartałach roku 2025²².

Kolejna uwaga dotyczy kwot wydatków oświatowych budżetu Gminy Kawęczyn. Dane za lata 2019 – 2024 mają swe źródło w danych GUS i uwzględniają zmienną wielkość środków wydatkowanych na inwestycje, które pochodzą głównie z dotacji. W roku **2024** była to kwota **654 903 zł**, natomiast w roku **2025** zdecydowanie większa kwota **4 732 944** złotych. Obniża to dynamikę wzrostu kwot wydatków oświatowych²³.

Pozostawiamy je niezmiennie w **tabeli nr 11**, ale w grafikach ukazujących dynamikę wzrostów wskaźników i wydatków w **tabelach nr 12 i 13** dane zostały **skorygowane** dla rzeczywistego oddania różnic dynamiki wzrostu środków z budżetu państwa i wydatków gminy.

²¹ Ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U.2024.1572)

²² Porównanie dochodów i wydatków Gminy zrealizowanych w 2024 r. z planem dochodów i wydatków na 2025 rok, nawet zweryfikowanych w połowie roku, jest obarczone ryzykiem błędu.

²³ Szczegółowe analizy wydatków oświatowych zawarte zostały w Części 6 niniejszego opracowania.

Tabela nr 11. Wielkości środków i wskaźników dla budżetu państwa i Gminy Kawęczyn

		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
		kwota	kwota	kwota	kwota	kwota	kwota	kwota
Budżet państwa	Budżet Państwa - część oświatowa subwencji	46 906 599 383	50 156 575 250	52 222 758 000	55 247 259 360	64 580 502 776	87 988 985 444	zm.
	Kwota bazowa wynagrodzeń dla nauczycieli	3 045	3 338	3 538	3 538	3 982	5 176	5 435
	Standard finansowy "A" na jednego ucznia przeliczeniowego	5 569	5 918	6 069	6 081	6 899	8 991	9 415
Budżet gminy Kawęczyn	Dochody ogółem	27 446 994	30 216 960	32 480 902	36 971 015	40 974 189	45 553 784	52 115 906
	Dochody własne	6 240 684	7 429 338	8 010 741	12 090 890	8 791 293	10 598 426	15 070 773
	Subwencja ogólna	9 801 961	10 127 820	13 350 408	11 189 949	14 521 999	17 049 045	12 472 677
	Część oświatowa subwencji	5 337 113	5 390 413	5 719 319	6 300 576	7 325 016	10 029 133	12 578 843
	Wydatki oświatowe	7 693 991	7 860 307	8 399 659	8 758 950	11 095 505	13 981 151	22 032 391

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL i sprawozdania Rb-28s Gminy Kawęczyn²⁴

Tabela nr 11 przywołuje różne, ale podstawowe dane wskaźników i kwot **budżetów państwa i Gminy Kawęczyn**, potrzebne dla porównania finansowania zadań w roku **2024 i 2025**.

Należy zwrócić uwagę na **wzrost części oświatowej subwencji ogólnej**²⁵ budżetu państwa rosnący równomiernie **do roku 2022** przy zachowanej w zasadzie na niezmiennym poziomie kwocie bazowej, służącej ustalaniu wysokości wynagrodzeń dla kadry pedagogicznej szkół oraz **skokowy wzrost kwoty bazowej i wielkości subwencji** w kolejnych latach 2023 – 2025. Przyczyną jest z jednej strony **inflacja**, z drugiej zaś **utrzymywanie płac na stałym poziomie** bez ich podnoszenia w latach 2020 – 2022 i ich dynamiczny wzrost w latach 2023 – 2025. Za tymi zmianami stara się „nadążyć” **standard finansowy „A”**, będący podstawową kwotą wydatków na jednego ucznia w szkołach, służący do określenia wielkości – do roku 2024 „części oświatowej subwencji ogólnej” a w roku 2025 wielkości „potrzeb oświatowych”.

W części tabeli obejmującej budżet Gminy dostrzegamy skutki tak kształtowanych wskaźników. Przede wszystkim w **rosnących wydatkach na zadania oświatowe**.

Rok 2024 i rok 2025 w budżecie Gminy²⁶ charakteryzuje **wzrost dochodów własnych** samorządowych finansów o kwotę **4 472 347 zł**, obniżenie subwencji ogólnej o kwotę **4 576 368 zł** oraz wzrost wydatków oświatowych o skorygowaną już kwotę **3 973 199 złotych**²⁷. Przy czym warto zwrócić uwagę, że określona na 2025 rok kwota „potrzeb oświatowych” była wyższa od „części oświatowej subwencji ogólnej” na 2024 rok dla Gminy o kwotę **2 549 710 złotych**. Z tym, że subwencja wpłynęła do budżetu

²⁴ Dane ze sprawozdania Rb-28s Gminy Kawęczyn po II kwartałach 2025 roku publikowane przez MF.

²⁵ W roku 2025 przyjęte zostały dane służące Ministerstwu Edukacji Narodowej (MEN) obliczaniu kwoty „potrzeb oświatowych” wynikające z danych przekazanych przez SIO.

²⁶ Pamiętając o wydatkach związanych z inwestycjami.

²⁷ Różnica pomiędzy skorygowanymi kwotami wydatków za rok 2025 i 2026 (17 299 447 - 13 326 248)

gminy, a „potrzeby oświatowe” stały się kwotą niezbędną dla określenia dla Gminy kwoty „subwencji ogólnej”.

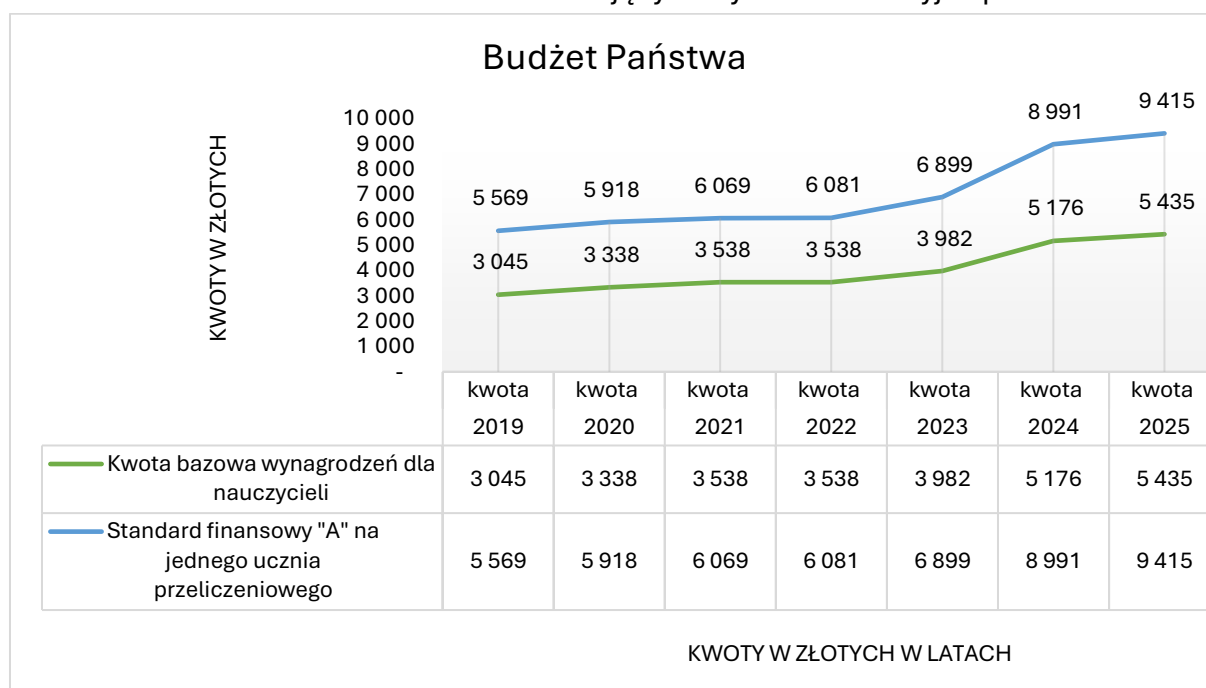
Zatem **w roku 2024** wydatki oświatowe zostały sfinansowane subwencją oświatową oraz kwotą **3 297 115 zł**, dla których źródłem były w większości środki dochodów własnych. Samorządowi Gminy pozostało jeszcze do rozdysponowania **7 301 311 zł** dochodów własnych oraz **7 019 912 zł** subwencji ogólnej. Razem to kwota **14 321 223 złotych**.

W roku 2025 wydatki oświatowe Gminy wzrosły do skorygowanej kwoty **17 299 447 zł**, którą można było sfinansować całością subwencji ogólnej oraz kwotą **4 826 770 zł** dochodów własnych, wówczas do dyspozycji Gminy pozostałaby jeszcze kwota **10 244 003 zł** środków dochodów własnych.

Przy znaczącym **wzroście wielkości wydatków oświatowych** Gminy w roku 2025, **wzrost kwot dochodów**, który pozwalałby finansować te wydatki jest **mniej dynamiczny**. W efekcie Gminie pozostaje do dyspozycji na inne niż edukacja zadania kwota o **4 077 220 zł** mniejsza niż ta w 2024 roku²⁸.

Ikonografiki zamieszczone w **tabelach nr 12 i 13** zestawiają dynamikę wzrostu kwot bazowych i standardu „A” – kształtujących wydatki na edukację budżetu państwa oraz części oświatowej subwencji dla Gminy – zbliżonej dynamiką wzrostu do dynamiki wzrostu kwoty wydatków oświatowych budżetu Gminy Kawęczyn.

Tabela nr 12. Wielkości wskaźników kształtujących wydatki edukacyjne państwa 2024/25

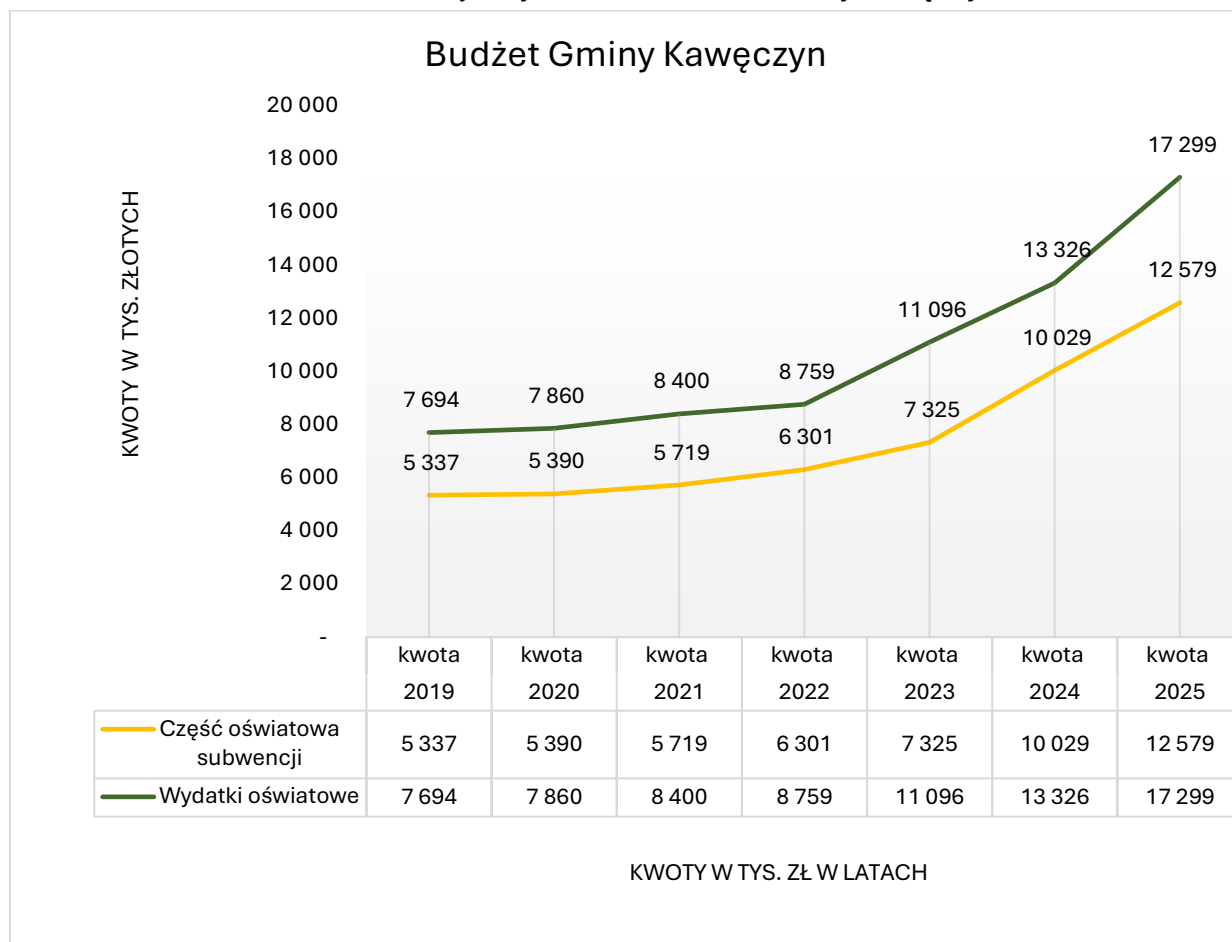

Oprac. własne na podstawie danych SIO oraz MF

²⁸ Takie obliczanie składników finansowania wydatków oświatowych jest uproszczone. Nie pokazuje mechanizmów tylko skutki finansowe decyzji podejmowanych przez państwo i gminę.

W **tabeli nr 12** dynamika wzrostu kwoty bazowej wynagrodzeń nauczycieli dla lat 2024 i 2025 wynosi – 5,00%. O tę wielkość wzrostu zaplanowana została znaczna część wydatków budżetu państwa na edukację szkolną. Jednak dynamika wzrostu standardu finansowego „A” – podstawowej wielkości kwoty służącej obliczeniu „potrzeb oświatowych” dla samorządów na rok **2025 wzrosła o 4,71%**.

Tabela nr 13. Wielkości subwencji i wydatki oświatowe Gminy Kawęczyn 2024/25

Oprac. własne na podstawie danych SIO oraz MF

Dla Gminy Kawęczyn dynamika wzrostu „części oświatowej” subwencji²⁹ na rok 2025 wynosi **25,42%**. Natomiast **dynamika wzrostu wydatków oświatowych** Gminy w roku 2025 wobec roku 2024 wynosi **29,81%**.

Zagadnienie, które **dotyczy przyczyn wzrostu wydatków na oświatę** w Gminie Kawęczyn przy niedostatecznej wielkości zaplanowanych dochodów budżetu Gminy, wynikających z **zasad finansowania zadań oświatowych przez państwo**, pozostawimy bardziej szczegółowym analizom w Części 5 niniejszego opracowania.

²⁹ Dla roku 2025 użyte zostały dane określone dla potrzeb obliczenia przez MEN „potrzeb oświatowych”

Część 3. Uwagi

1. Gmina Kawęczyn jest jedną z gmin Powiatu Tureckiego o **najniższych dochodach ogółem** w latach 2014 -2024.
2. Dochody własne Gminy Kawęczyn w roku 2024 stanowiły **63% średniej** dochodów innych gmin powiatu (śr. **3.454 zł**), a kwota **2.160 zł** dochodów własnych na jednego mieszkańca Gminy, znajdowała się wyraźnie **poniżej mediany** gmin powiatu (**2.742 zł**).
3. W roku 2024 wydatki na oświatę w Gminie Kawęczyn wyniosły **13.981.151 zł** i były o **214% wyższe** niż 10 lat wcześniej.
4. Gmina Kawęczyn w roku **2014** otrzymała **najniższą kwotę subwencji oświatowej** spośród gmin Powiatu Tureckiego. W **2024** roku subwencja oświatowa dla Gminy Kawęczyn **była wyższa** niż dla 3 innych gmin Powiatu Tureckiego.
5. W przypadku **Gminy Kawęczyn**, wielkości dochodów własnych była **obniżana poprzez „lukę oświatową” od 20% do 88%** ich wielkości w różnych latach pomiędzy 2014 a 2024 rokiem.
6. Dochody własne pomniejszone o „lukę oświatową” pozostawiały Gminie Kawęczyn dochody własne na **poziomie 8,4% do 54% kwot** środków, którymi dysponowała najbogatsza w Powiecie Tureckim Gmina Przykona.
7. Gmina osiągała dochody własne w przedziale od **1.553.142 zł** w roku 2014 do **6.646.000 zł** w roku 2024. Dochody własne Gminy pomniejszone o „lukę oświatową” pozostawiały w budżecie Gminy Kawęczyn **najniższą kwotę dochodów własnych** wśród wszystkich gmin Powiatu Tureckiego.
8. **W roku 2025** zostały dokonane zmiany w zasadach finansowania jednostek samorządów terytorialnych. Zmieniły one także zasady finansowania zadań oświatowych prowadzonych przez samorządy. Zastąpienie „części oświatowej subwencji ogólnej” „kwotą potrzeb oświatowych”, to **zastąpienie finansowania zadań oświatowych środkami budżetu państwa przez środki dochodów własnych samorządów.**

Wnioski:

- **W latach 2014 – 2024 Gmina Kawęczyn** prowadziła zadania edukacyjne w bardzo trudnych realiach finansowania samorządów. Dochody ogółem i dochody własne **Gminy Kawęczyn** były znacznie ograniczone i w małym stopniu oparte na źródłach niezależnych od budżetu państwa. Gmina funkcjonowała w warunkach nieustannego dokonywania wyborów pomiędzy obligatoryjnymi i rosnącymi kosztami zadań edukacyjnych i wychowawczych, a koniecznością wydatkowaniem środków na działania inwestycyjne i modernizacyjne.
- **Rok 2025** - zmiana zasad finansowania zadań oświatowych przez samorządy oznacza dla Gminy Kawęczyn zmniejszenie w budżecie kwoty środków, którymi może dysponować gmina na zadania inne niż edukacyjne o ponad 4 miliony

4. Dzieci i uczniowie w Gminie Kawęczyn

Liczba mieszkańców gminy i liczba dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, za sprawą wielkości osiągniętych dochodów i płaconych podatków oraz sposobu naliczania wielkości subwencji ogólnej w znaczącym stopniu wpływa na **wielkość dochodów budżetowych**, subwencję ogólną i jej część oświatową („potrzeby oświatowe”). W równie istotny sposób oddziałują także na wielkość ponoszonych wydatków.

Liczba mieszkańców gminy a przede wszystkim **liczba dzieci**, która w gminie się rodzi, wychowuje, korzysta z opieki żłobkowej i przedszkolnej, a w latach następnych trafia do szkół podstawowych, determinuje w sposób zasadniczy ponoszone przez gminę wydatki na edukację.

Liczba uczniów w gminie to jeden z **najważniejszych czynników** określających wielkość wydatków. Pozostałe są związane z **siecią osadniczą, gęstością zaludnienia** poszczególnych obszarów gminy, ukształtowaną **siecią szkół i przedszkoli, odległością** dzielącą miejsca zamieszkania wychowanków i uczniów od przedszkoli i szkół. W efekcie docieramy do zagadnień **poziomu wielkości i stopnia organizacyjnego szkół**, liczby i liczebności **oddziałów szkolnych, liczby nauczycieli i pracowników** administracji i obsługi szkół, kosztów **utrzymania szkolnej infrastruktury, wynagrodzeń i pomocy socjalnej udzielanej uczniom**.

Wiedza o liczbie młodych mieszkańców Gminy Kawęczyn, szczególnie grupy roczników, które są lub będą w wieku szkolnym, ukazana w szerszej perspektywie zmian demograficznych, to podstawowa wiedza dla dyrektorów szkół i administracji samorządowej gospodarującej procesami oświaty w gminie.

4.1. Zmiany demograficzne w Gminie Kawęczyn 2014 -2024

4.1.1. Zmiany demograficzne - perspektywa Gminy

Zmiany demograficzne w Gminie Kawęczyn widziane w **perspektywie** opisywanych tutaj ostatnich **10 lat** są efektem dostrzeganego już powszechnie w Polsce zjawiska depopulacji. Liczba mieszkańców Gminy Kawęczyn **zmniejszania się systematycznie od niemal 20 lat**.

Choć depopulacja w Polsce dostrzegana była statystycznie już około roku 2010, to miała swój początek jeszcze w latach osiemdziesiątych poprzedniego wieku. Obniżył się wówczas wskaźnik dzietności mieszkanki Polski, a mniejsza populacja potomków wyżu demograficznego lat 50-tych i początku lat 60-tych, w dużej części opuściła Polskę w poszukiwaniu pracy w pierwszych latach XXI wieku.

Proces depopulacji **nie jest procesem jednolitym** w skali kraju, województwa a nawet powiatu. **Dane dotyczące liczby mieszkańców Gminy Kawęczyn** na tle innych gmin Powiatu Tureckiego w latach 2014 – 2024, które przedstawiają **tabele nr 14 i 15** są tego przykładem.

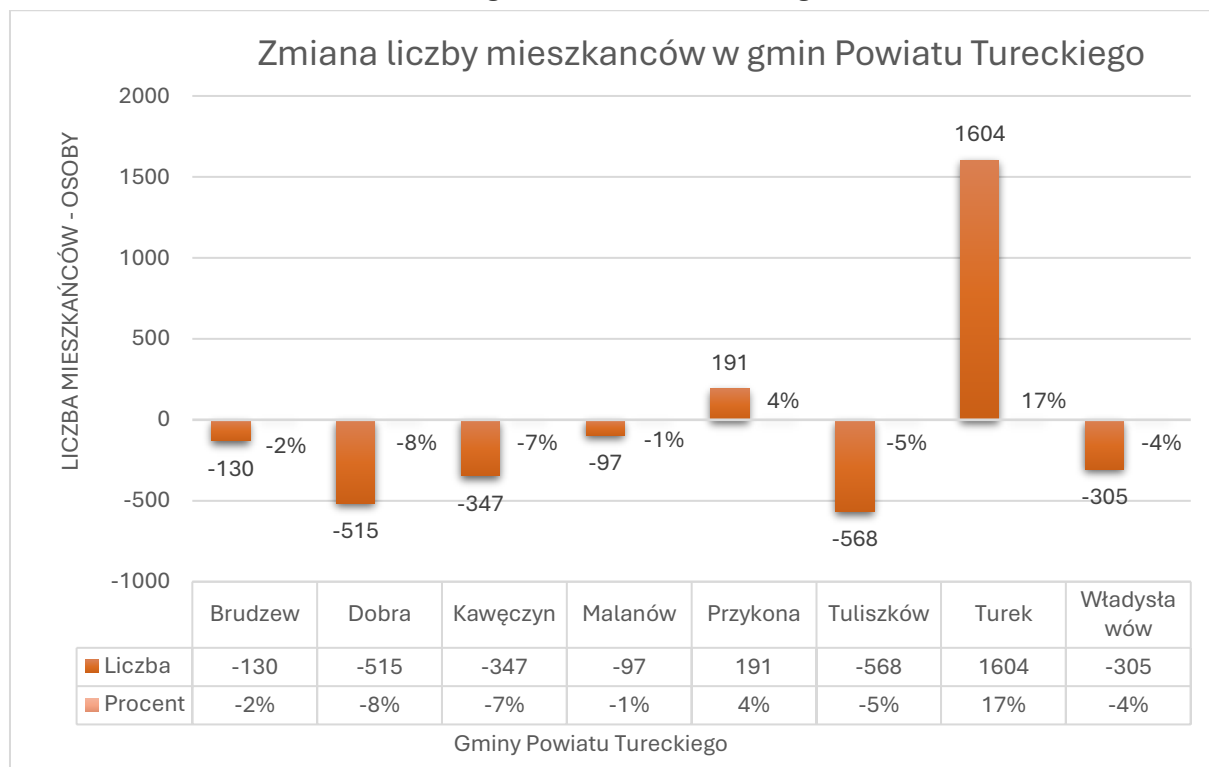
Tabela nr 14. Zmiana liczba mieszkańców Gminy Kawęczyn na tle Powiatu Tureckiego

Gminy	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brudzew	5 977	5 956	5 950	5 959	5 950	5 966	5 979	5 928	5 933	5 909	5 847
Dobra	6 269	6 240	6 206	6 219	6 192	6 134	5 928	5 877	5 844	5 833	5 754
Kawęczyn	5 239	5 219	5 194	5 196	5 206	5 195	4 995	4 974	4 931	4 915	4 892
Malanów	6 532	6 540	6 577	6 570	6 535	6 585	6 483	6 513	6 495	6 440	6 435
Przykona	4 428	4 447	4 471	4 490	4 529	4 589	4 584	4 602	4 617	4 630	4 619
Tuliszków	10 670	10 693	10 665	10 654	10 594	10 537	10 285	10 233	10 207	10 156	10 102
Turek	9 248	9 353	9 568	9 712	9 874	9 970	10 341	10 448	10 652	10 746	10 852
Władysławów	8 152	8 175	8 186	8 156	8 112	8 085	8 035	7 964	7 910	7 898	7 847

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Gmina Kawęczyn, w której pomiędzy 2014 a 2024 rokiem **ubyło 347** mieszkańców jest obecnie, jak i w roku 2014, wraz z Gminą Przykona najmniej liczną gminą Powiatu Tureckiego. Jednak liczba mieszkańców Gminy Przykona zwiększyła się w tym czasie o 191 mieszkańców. Znacznie bardziej dynamiczne zmiany możemy jednak dostrzec wśród innych gmin powiatu w **tabeli nr 15**.

Tabela nr 15. Liczba mieszkańców gmin Powiatu Tureckiego lata: 2014 - 2024

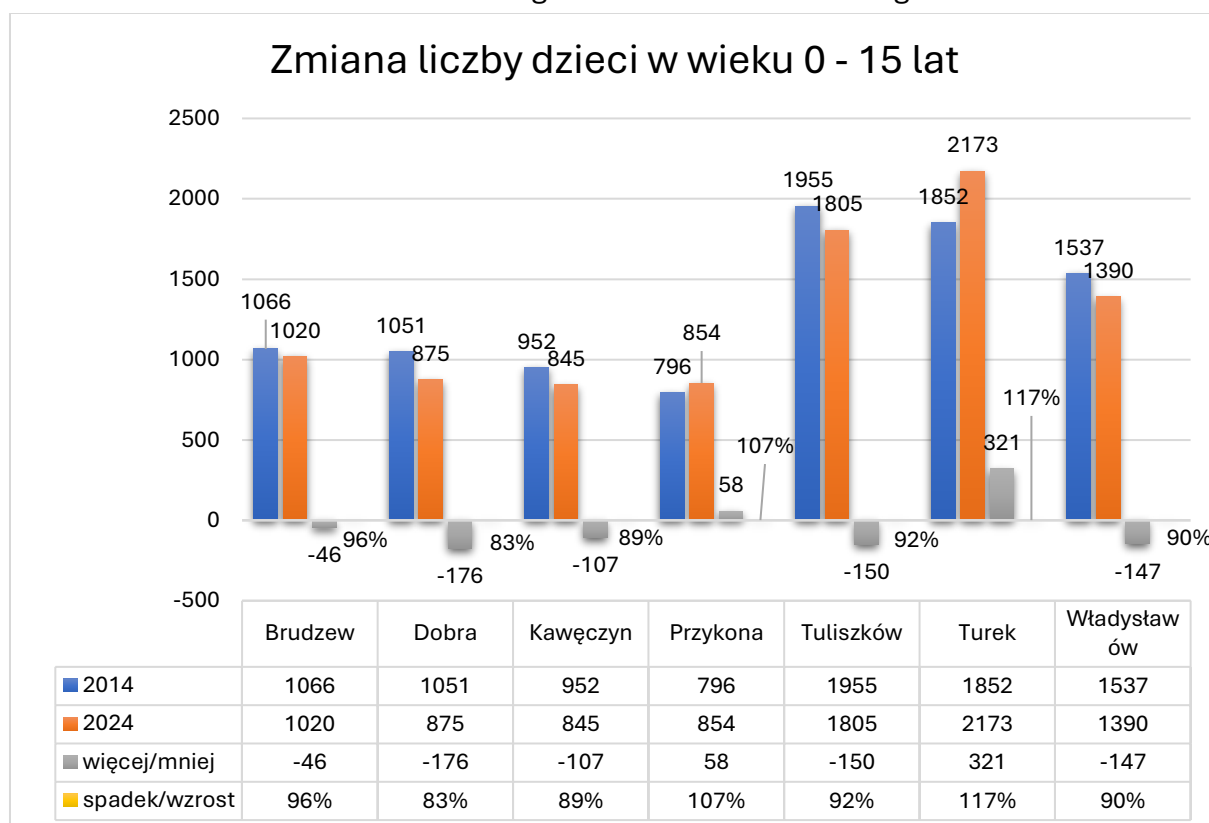
Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Najwięcej mieszkańców w latach 2014 – 2024 ubyło z gmin Tuliszków (568) i Dobra (515), jednak największy spadek liczby mieszkańców liczony jako **procent populacji** dotyczy dwóch gmin ulokowanych na południowym krańcu powiatu: **Dobrej (-8%)** i **Kawęczyna (-7%)**.

W tym czasie z problemem depopulacji najlepiej radziły sobie gminy: Turek, Przykona i Malanów. W przypadku Gminy Turek na dodatnim saldzie liczby mieszkańców zaważyło zjawisko suburbanizacji, przenoszenia się mieszkańców z Miasta Turku do Gminy Turek. Podobnie, choć już w mniejszej skali wykorzystała ten proces Gmina Przykona. Jak depopulacja oddziałuje na **liczbę najmłodszych roczników mieszkańców** gmin w powiecie ?

Przedstawia to **tabela nr 16**, która analogicznie do tabeli nr 15, prezentuje zmianę liczby mieszkańców gmin powiatu w przedziale wieku od pierwszego do 15 roku życia łącznie.

Tabela nr 16. Liczba dzieci do lat 16 w gminach Powiatu Tureckiego – lata: 2014 - 2024

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Widoczna niemal we wszystkich gminach powiatu zmniejszona liczba mieszkańców gmin w wieku **od narodzin do 15 roku życia łącznie** wzmacnia informację o trwającej depopulacji. Skala problemów jest różna, ponownie jednak wśród gmin z najwyższymi wskaźnikami spadku liczby młodych mieszkańców znalazły się

Gmina Dobra z 83% populacji dzieci z roku 2014 i **Gmina Kawęczyn**, której populacja dzieci liczy obecnie **89% populacji dzieci z 2014** roku. W obu tych gminach w najbliższych kilku latach proces ten będzie się dynamizował ze względu na zdecydowanie mniejszą populację dzieci z grupy wiekowej od 0 do 2 lat i od 3 do 6 lat do porównywanej grupy tych samych roczników w roku 2014. W **Gminie Kawęczyn** grupa dzieci w wieku od 0 do 2 lat jest mniejsza o **43 dzieci**, natomiast grupa wiekowa od 3 do 6 lat liczy o **60 dzieci** mniej niż ta sama wiekowa grupa dzieci w 2014 roku.

4.1.2. Zmiany demograficzne - perspektywa obwodów szkolnych

Statystyka ludności społeczności lokalnych poprzestaje najczęściej na danych agregowanych i udostępnianych do poziomu gmin. **Dane dotyczące wsi położonych w gminach** oparte o dane z Narodowego Spisu Powszechnego GUS z lat 1988(1998) oraz z 2021 roku podaje portal „Polska w liczbach”³⁰. Warto te dane zestawzić dla grup miejscowości leżących w **obszarach obwodów szkolnych Gminy Kawęczyn**.

W Gminie Kawęczyn funkcjonują cztery publiczne szkoły podstawowe, stąd Gmina podzielona została na **cztery obwody szkolne**³¹, które służą z jednej strony szkolnej administracji, z drugiej umożliwiają spełnianie przez uczniów obowiązku szkolnego. W każdym z obwodów szkolnych Gminy odnalazło się od 5 do 10 wsi ujętych w statystyce GUS, jako najmniejszych jednostek statystycznych, co umożliwiło wykonanie zestawień.

Dynamika zmian demograficznych we wsiach położonych w każdym z obwodów szkolnych na przestrzeni ponad 20 lat, pozwala lepiej zrozumieć obecnie trwające **procesy przestrzenne i osiedleńcze**. Pomoże spojrzeć na miejscowości i mieszkańców obwodów szkolnych, jak na rezerwuar zasobów ludnościowych dla **rozwoju tych obszarów i perspektyw funkcjonowania szkół** w tym obszarze.

Szkołą w zasadzie „centralną” dla edukacji gminnej jest szkoła położona w stolicy administracyjnej Gminy: **Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej – Curie w Kawęczynie**. Od tej szkoły i jej obwodu szkolnego zaczniemy prezentowanie danych w **tabeli nr 17**.

³⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kaweczyn

³¹ Uchwała nr XI/101/2019 Rady Gminy Kawęczyn z dnia 23 lipca 2019 r. w sprawie ustalenia planu sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Kawęczyn oraz określenia granic obwodów publicznych szkół podstawowych mających siedzibę na obszarze Gminy Kawęczyn (Dz.Urz. Woj. Wlkp. Z 2019 r. poz. 6993)

Tabela nr 17. Zmiany demograficzne wsi położonych w obwodzie SP w Kawęczynie

Szkoła Podstawowa w Kawęczynie							
Wsie w obwodzie szkolnym	mieszkańcy	zmiana 1998 -2021	mieszkańcy 0 -17	mieszkańcy ≥ 60/65	wskaźnik obciążenia demograficznego	liczba 0-17	liczba ≥60/65
Dzierżbotki	137	-21,3%	16,1%	27,0%	75,6	22	37
Kawęczyn	533	27,8%	18,8%	19,9%	63,0	100	106
Marianów	170	-15,8%	24,7%	18,8%	77,1	42	32
Nowy Świat	73	-18,9%	19,2%	20,5%	65,9	14	15
Wojciechów	212	-21,8%	19,8%	22,2%	72,4	42	47
Marcinów							
Suma/średnia	1125	103,00%				220	237
						19,6%	21,1%

Oprac. własne na podstawie danych „Polska w liczbach” opartych o dane GUS i GUS BDL (NSP)

Obwód szkolny **Szkoły Podstawowej w Kawęczynie** jest trzecim, co do liczby zamieszkujących go osób obwodem szkolnym w Gminie Kawęczyn. W roku 2021³² zamieszkiwało go **1.125 osób**, w tym **220 mieszkańców do 17 roku życia** i **237 mieszkańców powyżej 60 roku życia** (kobiety) i 65 roku życia (mężczyźni)³³.

W okresie od 1998 roku do roku 2021 liczba mieszkańców w obwodzie **wzrosła o 3,0%**. Stało się to dzięki dynamicznej migracji i osiedlaniu się nowych mieszkańców w **Kawęczynie**. Miejscowość Kawęczyn w tym czasie osiągnęła wzrost liczby mieszkańców o **27,7%**, co jest **najwyższym wzrostem liczby mieszkańców dla całej Gminy**. Nie został on jednak powtórzony w **innych miejscowościach** położonych w obwodzie szkoły, gdzie zanotowane zostały **spadki liczby mieszkańców od - 15,8% do - 21,8%**.

W wieku **do 17 roku życia** w obwodzie mieszkało **220 osób**, stanowiących **19,6%** populacji tego obszaru. **Największy** procent mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (27%) oraz **najniższy** w wieku przedprodukcyjnym (16,1%) zamieszkiwało w **Dzierżbotkach**. Największy odsetek mieszkańców w wieku **przedprodukcyjnym** (24,7%) oraz **najmniejszy** odsetek (18,8%) mieszkańców w wieku **poprodukcyjnym** mieszkało w **Marianowie**. Marianów jest też wsią z **najmniejszym ubytkiem mieszkańców** poza Kawęczynem (-15,8%)

W kolejnej tabeli nr 18 przywołane zostały dane dla potencjalnie największego obwodu szkolnego **Szkoły Podstawowej im. Strażaków Polskich w Kowalach Pańskich – Kolonii**.

³² Dane pochodzą z Narodowych Spisów Powszechnych z lat 1998 (aktualizacja 1998) oraz 2021.

³³ Dane dotyczą tzw. funkcjonalnych grup wieku. Dla osób w przedziale od 0 do 17 roku życia włącznie - to „wiek przedprodukcyjny”. Dla kobiet po 60 roku życia i mężczyzn po 65 roku to – „wiek poprodukcyjny”.

Tabela nr 18. Zmiany demograficzne wsi położonych w obwodzie SP Kowale Pańskie – K.

Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich - Kolonii								
Wsie w obwodzie szkolnym	mieszkańcy	zmiana 1998 -2021	mieszkańcy 0 -17	mieszkańcy ≥ 60/65	wskaźnik obciążenia demograficznego	liczba 0-17	liczba ≥60/65	
Ciemień	247	-10,5%	20,6%	20,6%	70,3	51	51	
Dziewiątka	179	2,9%	21,8%	18,4%	67,3	39	33	
Kowale Pańskie	189	3,3%	22,2%	16,4%	62,9	42	31	
Kowale Pańskie-Kol.	465	20,8%	18,7%	17,2%	56	87	80	
Leśnictwo	184	-30,0%	18,5%	20,7%	64,3	34	38	
Marcinów	123	-22,2%	18,7%	24,4%	75,7	23	30	
Marianów-Kolonia	167	0,0%	22,8%	22,2%	81,5	38	37	
Młodzianów	67	-21,2%	31,3%	11,9%	76,3	21	8	
Nowy Czachulec	25	-47,9%	24,0%	24,0%	92,3	6	6	
Siedliska	69	-25,8%	17,4%	15,9%	50	6	11	
Suma/średnia	1715	97,48%					347	325
						20,23%	18,95%	

Oprac. własne na podstawie danych „Polska w liczbach” opartych o dane GUS i GUS BDL (NSP)

Zdecydowanie najliczniejszym obwodem szkolnym, liczącym **1.715 mieszkańców i 347 mieszkańców do 17 roku życia**, jest obwód **Szkoły Podstawowej w Kowalach Pańskich – Kolonii**.

Liczba mieszkańców w obwodzie **spadła** tutaj o **2,52%**, co jest wynikiem wysokiego wzrostu liczby mieszkańców, który odnotowały **Kowale Pańskie - Kolonia (20,8%)** oraz stabilizującym liczbę mieszkańców obwodu: **Kowalom Pańskim** (wzrost o **3,3%**), **Dziewiątce** (wzrost o **2,9%**) oraz **Marianów - Koloni (0,0%)**. Spadki liczby mieszkańców mieszczą się w przedziale **od -10,5% do - 47,9%**. Duży spadek odnotowała liczba mieszkańców **Leśnictwa, ubyło w nim 30,0% osób**, co w dużej mierze zdecydowało o spadku liczby mieszkańców w całym obwodzie.

W obwodzie mieszkała największa liczba osób (**347**) w wieku **do 17 roku życia** w Gminie Kawęczyn. W obwodzie niemal wszystkie miejscowości charakteryzuje wysoki odsetek młodych mieszkańców. Jednak do najliczniejszej miejscowości obwodu – Kowali Pańskich – Kolonii z liczbą **87 młodych mieszkańców** zbliża się tylko **Ciemień**, w którym mieszkało wówczas **51 osób**, które nie przekroczyły 17 roku życia.

Największa liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym mieszka także **Kowalach Pańskich - Kolonii (80)**, a największy procent mieszkańców po 60/65 roku życia zamieszkuje **Marcinów (24,4%)**. Najmniejsze miejscowości obwodu charakteryzuje duży **spadek liczby** mieszkańców: **Czachulec Nowy** (spadek o **47,9%**), a **Młodzianów** pomimo spadającej liczby mieszkańców zasiedla w **31,3%** populacja młodych mieszkańców do 17 roku życia.

Tabela nr 19 przedstawia **drugi co do wielkości** liczby mieszkańców obwód szkolny w Gminie Kawęczyn. Obwód **Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Tokarach Pierwszych**. Obwód zamieszkały przez **1.504** osoby w tym **309** osób w wieku do **17 roku życia**. Obwód dość zróżnicowany demograficznie, dotknięty znacznym ubytkiem mieszkańców (spadek **do 84,03%** populacji z 1998 r.)

Tabela nr 19. Zmiany demograficzne wsi położonych w obwodzie SP Tokary Pierwsze

Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych							
Wsie w obwodzie szkolnym	mieszkańcy	zmiana 1998 - 2021	mieszkańcy 0 -17	mieszkańcy ≥ 60/65	wskaźnik obciążenia demograficznego	liczba 0 -17	liczba ≥60/65
Chocim	183	-23%	24,6%	19%	77,7	45	35
Głuchów	420	-6%	23,8%	16%	67,3	100	69
Milejów	245	-28%	19,2%	22%	69,1	47	53
Okręglica	44	-31%	18,2%	27%	83,3	8	12
Tokary Pierwsze	263	-24%	20,9%	26%	87,9	55	68
Żdźary	349	-21%	15,5%	21%	57,9	54	74
Tokary D-gie							
Suma/średnia	1504	84,03%				309	311
						20,55%	20,67%

Oprac. własne na podstawie danych „Polska w liczbach” opartych o dane GUS i GUS BDL (NSP)

W obwodzie Szkoły Podstawowej w Tokarach Pierwszych dominują miejscowości duże, z których największy **Głuchów** utracił w okresie od 1998 do 2021 roku najmniejszą liczbę mieszkańców (spadek o **6%**). Pozostałe miejscowości utraciły od 21% do 31% swoich mieszkańców. Proces dotknął także miejscowości, w której położona jest szkoła – **Tokar Pierwszych**, z których ubyło **24% populacji**.

Dwie miejscowości obwodu: **Chocim i Głuchów** mają zdecydowanie najwyższy odsetek liczby osób do 17 roku życia. **Chocim – 24,6%, Głuchów – 23,8%**. W obu też wsiach liczba młodych ludzi przewyższa znacząco liczbę osób w wieku poprodukcyjnym. Także wskaźnik **obciążenia demograficznego** ³⁴ choć zróżnicowany, to jednak optymistycznie wskazywał, że większość osób znajdujących się na utrzymaniu mieszkańców tych miejscowości **w wieku produkcyjnym** (od **18 do 60/65** roku życia), to osoby do 17 roku życia.

Spojrzenie w tych samych kategoriach demograficznych na **Tokary Pierwsze** pokazuje odmienne wartości liczbowe. Znaczącą grupę osób **powyżej 60/65** roku życia (**26%**) oraz znaczący odsetek liczby osób do 17 roku życia, co jednak podnosiło wskaźnik obciążenia demograficznego do znaczącej wartości **87,9**.

³⁴ Wskaźnik obciążenia demograficznego to odsetek osób na utrzymaniu przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jeśli wskaźnik wynosi 50%, na każdą osobę na utrzymaniu przypadają dwie osoby w wieku produkcyjnym.

Najmniejszym obwodem szkolnym jest obwód utworzony dla **Szkoły Podstawowej im. płk. pil. Stanisława Jakuba Skarżyńskiego w Skarżynie**. Dane dotyczące jego demografii zostały przedstawione w **tabeli nr 20**.

Obwód szkoły Podstawowej w Skarżynie został najmocniej dotknięty procesem depopulacji spośród wszystkich obwodów szkolnych Gminy Kawęczyn. Liczba osób zamieszkujących w tym obszarze wynosiła **369**, w tym **75** mieszkańców miało nie więcej niż **17 lat**. W roku 2021 mieszkańcy obwodu szkolnego stanowili **83,83%** liczby mieszkańców z roku 1998.

Tabela nr 20. Zmiany demograficzne wsi położonych w obwodzie SP Skarżyn

Szkoła Podstawowa w Skarżynie							
Wsie w obwodzie szkolnym	mieszkańcy	zmiana 1998 - 2021	mieszkańcy 0 -17	mieszkańcy ≥ 60/65	wskaźnik obciążenia demograficznego	liczba 0-17	liczba ≥60/65
Marcjanów	160	-16,2%	23,8%	26,9%	102,5	38	43
Skarżyn	157	-19,1%	15,9%	17,2%	49,5	25	27
Stanisława	52	-24,6%	23,1%	19,2%	73,3	12	10
Nowy Świat							
Suma/średnia	369	83,83%				75	80
						20,34%	21,69%

Oprac. własne na podstawie danych „Polska w liczbach” opartych o dane GUS i GUS BDL (NSP)

We wszystkich miejscowościach położonych w obwodzie szkolnym szkoły w Skarżynie zmniejszyła się liczba mieszkańców od **16,2%** do **24,6%**. Wsią najbardziej dotkniętą depopulacją jest licząca w 2021 roku **52** mieszkańców Stanisława. Od roku 1998 jej populacja spadła o **24,6%**.

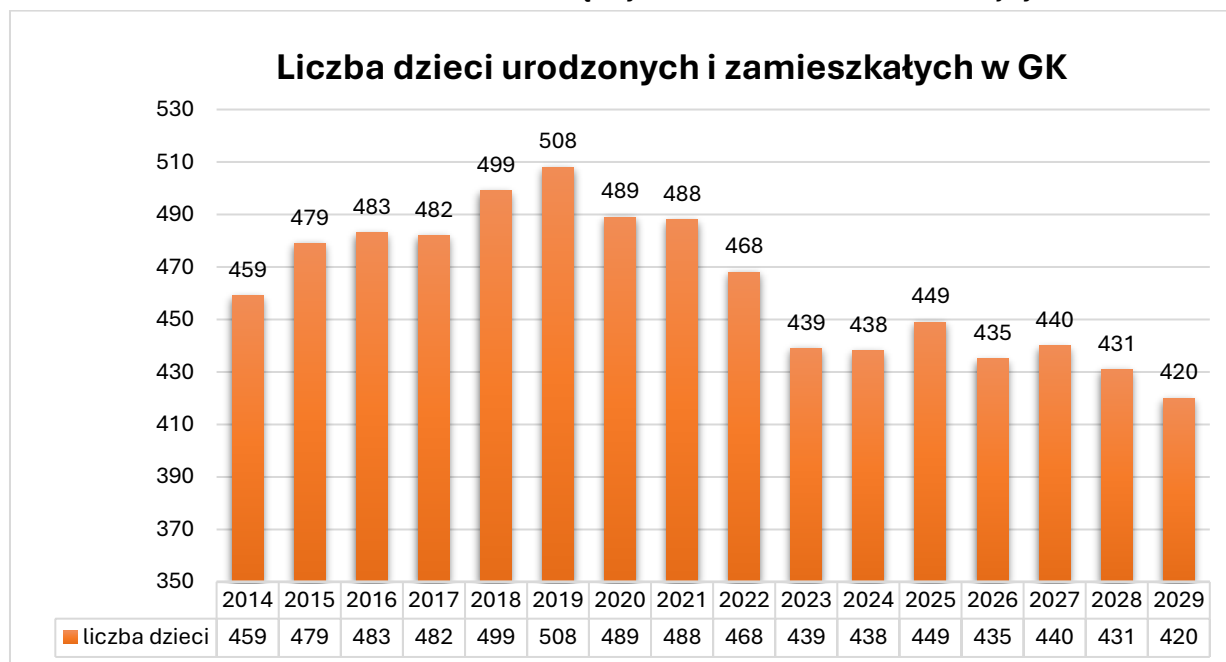
Najwięcej osób do 17 roku życia mieszkało w **Marcjanowie – 38 (23,8%)** oraz **Skarżynie – 25 (15,9%)**. Najwięcej osób z grupy osób starszych niż 60/65 lat mieszkało w **Marcjanowie** – były to **43** osoby (**26,8%**). **Marcjanów** także ze wskaźnikiem obciążenia demograficznego w wysokości **102,5** był miejscowością obciążoną najtrudniejszymi dla rozwoju warunkami demograficznymi.

4.1.3. Zmiany demograficzne - perspektywa szkół

Poprzednie części demograficznych danych i zestawień pokazywały zmiany i warunki, które towarzyszyły zmianom obniżającym liczbę mieszkańców Gminy i mniejszych a wprost związanych już ze szkołami obszarów obwodów szkolnych. Możemy jednak spojrzeć na szkolną demografię wprost przywołując dane dotyczące liczby dzieci i młodzieży, która mieszkała w Gminie Kawęczyn i w kolejnych latach mogła i w zdecydowanej większości była uczniami kawęczyńskich szkół podstawowych.

Dla bardziej wyrazistego obrazu nie zostały uwzględnione zmiany struktur szkolnych. Nie wzięto pod uwagę istnienia gimnazjów i próby obniżenia wieku szkolnego do 6 lat. Dzięki temu widać ilu młodych mieszkańców Gminy mogło w każdym roku, począwszy od roku 2014 i może do roku 2029 trafić do Gminnych szkół. Dane te ujmuje grafika i **tabela nr 21**.

Tabela nr 21. Liczba dzieci w Gminie Kawęczyn w wieku 7 – 15 lat w kolejnych latach

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Dane prezentowane w **tabeli nr 21** obejmują lata od 2014 do 2029 roku. Wyraźnie widać, że liczba dzieci i młodzieży w wieku właściwym uczniom szkół podstawowych systematycznie maleje od roku 2019. A po zasadniczym spadku w roku 2024 będzie się nieco wolniej obniżać z jednorocznymi skokami związanymi z obecnością w przedziale wiekowym 7 – 15 lat dwóch lub trzech nieco liczniejszych roczników.

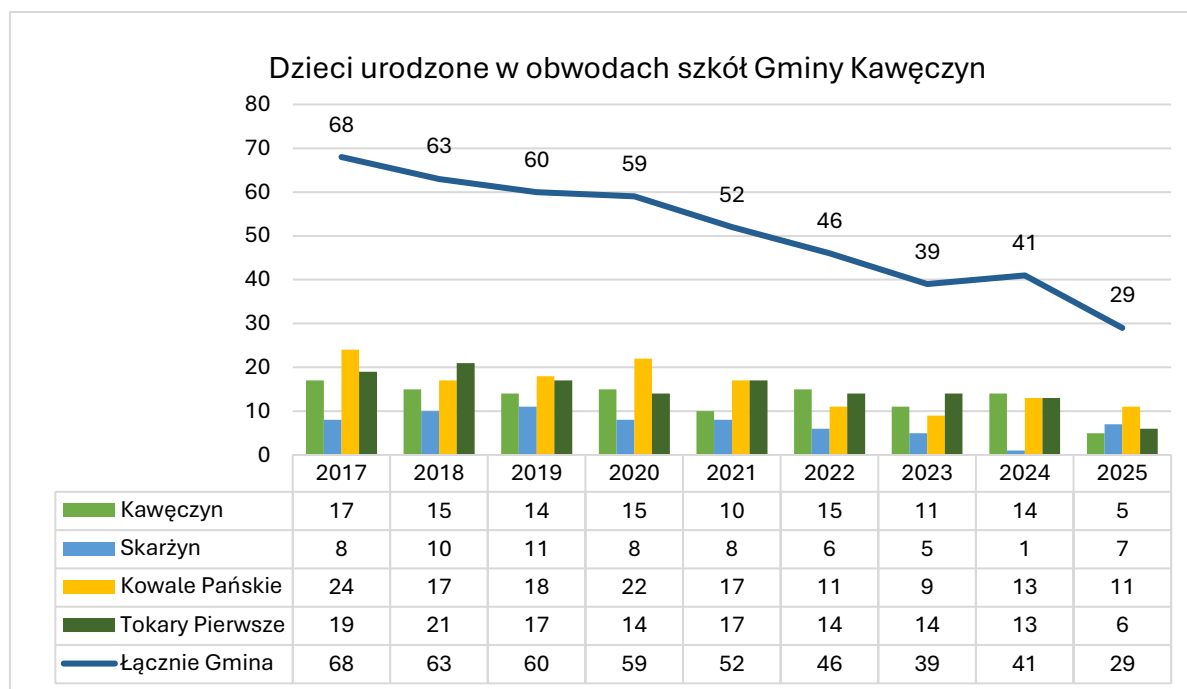
Nie powinniśmy jednak powyższego zestawienia rozumieć, jako rzeczywistej liczby uczniów szkół. Wynika to z różnych czynników: nie wszystkie dzieci trafią do szkół podstawowych w Gminie, do szkół trafią także dzieci z innych gmin lub te, które do Gminy dopiero przeprowadzą. Tę różnicę poddamy analizie w części 5, w której będzie omawiana liczba uczniów w szkołach i problemy z obliczaniem **skolaryzacji**.

Spójrzmy na koniec na bardzo ważne zestawienie danych dotyczące liczby **urodzonych dzieci** w obszarach obwodów szkół w latach **2017 -2025**. Dane dotyczące liczby urodzonych dzieci w roku 2025 zostały sporządzone na dzień **17 listopada b.r.**

Dramatyczny spadek liczby dzieci, który dla całej Gminy zakończy się najprawdopodobniej liczbą **ok. 30 dzieci w obecnym roku** i sumą wszystkich dzieci uczęszczających do szkół w roku **2032**, wynoszącą ok. **390 uczniów**. Przy zachowaniu

obecnym trendów spadek ten może oznaczać **po roku 2032** zmniejszanie się liczby uczniów przez kolejnych 5 lat o **20-30 dzieci**.

Tabela nr 22. Liczba dzieci urodzonych w obwodach szkolnych w latach 2017 – 2025

Oprac. własne na podstawie danych UG w Kawęczynie

Część 4.

Uwagi:

1. W **Gminie Kawęczyn** pomiędzy 2014 a 2024 rokiem ubyło **347 mieszkańców**. Gmina jest obecnie najmniej liczną gminą Powiatu Tureckiego.
2. Populacja dzieci w Gminie wynosi obecnie **89% populacji dzieci z 2014 roku**. W najbliższych kilku latach proces ten będzie się dynamizował ze względu na zdecydowanie mniejszą liczbę dzieci z grupy wiekowej od 0 do 2 lat i od 3 do 6 lat.
3. **Spadek liczby dzieci** w wieku szkolnym, dotychczas umiarkowany. Będzie miał dwa istotne momenty dla swego przebiegu. W roku **2029 (ok. 390 uczniów)** proces ten przyspieszy, aby od **2032 roku** rozpocząć dynamiczną zniżkę, która w przy zachowaniu obecnego trendu, może oznaczać zmniejszenie się łącznej liczby uczniów w szkołach Gminy w **2035** do ok. **280 do 300 uczniów**.

Część 4.

Uwagi c.d. obwody szkolne

4. A. W okresie od 1998 roku do roku 2021 liczba mieszkańców w obwodzie Szkoły Podstawowej w **Kawęczynie wzrosła o 3,0%**. Stało się to dzięki dynamicznej migracji i osiedlaniu się nowych mieszkańców w Kawęczynie. Miejscowość **Kawęczyn** w tym czasie osiągnęła wzrost liczby mieszkańców o 27,7%, co jest najwyższym wzrostem liczby mieszkańców dla całej Gminy. W innych miejscowościach położonych w obwodzie szkoły zanotowane zostały spadki liczby mieszkańców **od - 15,8% do - 21,8%**.

4.B. Liczba mieszkańców w obwodzie Szkoły Podstawowej w **Kowalach Pańskich - Kolonii spadła o 2,52%**, co jest wynikiem wysokiego wzrostu liczby mieszkańców, który odnotowały **Kowale Pańskie - Kolonia (20,8%)** oraz stabilizującym liczbę mieszkańców obwodu: Kowalom Pańskim (wzrost o 3,3%), Dziewiątce (wzrost o 2,9%) oraz Marianów - Koloni (0,0%). Spadki liczby mieszkańców w innych miejscowościach w przedziale **od -10,5% do - 47,9%**.

4.C. W obwodzie Szkoły Podstawowej w **Tokarach Pierwszych** dominują miejscowości duże, z których największy **Głuchów** utracił w okresie od 1998 do 2021 roku najmniejszą liczbę mieszkańców (**spadek o 6%**). Pozostałe miejscowości **utraciły od 21% do 31%** swoich mieszkańców. Proces dotknął także miejscowości, w której położona jest szkoła – **Tokar Pierwszych**, z których **ubyło 24%** populacji.

4.D. Obwód szkoły Podstawowej w **Skarżynie** został **najmocniej dotknięty procesem depopulacji** spośród wszystkich obwodów szkolnych Gminy Kawęczyn. We wszystkich miejscowościach położonych w obwodzie zmniejszyła się liczba mieszkańców **od 16,2% do 24,6%**. Mieszkańcy obwodu stanowili **83,83%** liczby mieszkańców z roku 1998.

Wnioski:

- Depopulacja w Gminie Kawęczyn obniżyła liczbę mieszkańców pomiędzy 2014 a 2024 rokiem o **347 osób** (7%). Proces ten będzie trwał nadal, a populacja mieszkańców gminy będzie się stopniowo zmniejszała. Proces depopulacji jest nieunikniony, można jedynie skutkom tego zjawiska przeciwdziałać.
- Zmniejszona liczba mieszkańców Gminy oznacza także zmianę struktury wiekowej mieszkańców. **Zwiększy się liczba osób** w wieku poprodukcyjnym (**≥60/65 lat**), spadnie liczba osób w wieku produkcyjnym (17÷60/65 lat) i przedprodukcyjnym (≤17 lat). W konsekwencji zwiększy się zapotrzebowanie na usługi świadczone **starszym mieszkańcom** (opieka, transport, zdrowie), zmniejszą się potrzeby związane z opieką i edukacją **młodego pokolenia**.
- Skutkiem zmniejszającej się populacji i grupy osób aktywnych zawodowo będzie także **zmniejszająca się wielkość dochodów z podatku od osób fizycznych** (liczba osób płacących podatki). Poszukiwanie nowych źródeł finansowania rozwoju gminy nie związana z **redystrybucją środków z budżetu państwa**.

5. Organizacja sieci szkolnej, szkół i oddziałów przedszkolnych w Gminie Kawęczyn

Samorządy gminne w Polsce **są odpowiedzialne za opiekę, wychowanie i naukę w publicznych przedszkolach i szkołach podstawowych**, które zapewniają bezpłatną naukę w ramach obowiązujących planów i programów nauczania oraz są powszechnie dostępne na obszarze swojego funkcjonowania³⁵. Założenie, prowadzenie i zmiany organizacyjne w sieci szkolnej, organizowanej przez samorządy wymagają **stosowania przepisów** ustawy Prawo Oświatowe³⁶ i Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych zasad i warunków udzielania i cofania zgody na założenie (...) szkoły lub placówki publicznej”, co pozwala finansować wydatki na szkoły i przedszkola ze środków publicznych państwa i samorządu.

Szkoły i przedszkola publiczne funkcjonujące w gminach, mają bardzo często historię swego funkcjonowania na rzecz społeczności lokalnych daleko dłuższą niż obowiązujące obecnie akty prawne. Powstawały z potrzeby spełnienia coraz wyższych **aspiracji edukacyjnych**, coraz liczniejszym pokoleniom młodych mieszkańców gmin. Mają historię sięgającą najczęściej końca XIX i początku XX wieku. **Szkoła podstawowa** była wyrazem **siły** lokalnej społeczności, **zamożności** mieszkańców i rosnącej świadomości **wartości wykształcenia**.

Liczba szkół w obszarze gmin podążała za wzrostem populacji obszarów wiejskich, choć nigdy **nie zaspokoila w pełni** oczekiwań mieszkańców i władz gminnych.

Proces depopulacji, zmniejszania się liczebności społeczności w obszarach wiejskich, jest daleko wolniejszy w centralnej i środkowo zachodniej Polsce, a zdecydowanie wolniejszy od procesów depopulacji, które dotknęły małe i średnie miasta. Pomimo tego grozi on społeczności wiejskiej koniecznością zamykania szkół, ograniczania ich poziomu organizacyjnego, łączenia oddziałów szkolnych, szukania alternatywnych sposobów prowadzenia szkolnej edukacji.

5.1. Szkoły i oddziały przedszkolne w GK

W roku 1990 na obszarze Gminy Kawęczyn funkcjonowało **sześć szkół**, które **począwszy od 1996 roku** przejął do prowadzenia samorząd³⁷.

³⁵ Ustawa o samorządzie gminnym (Dz. U. 2025 r. poz. 1153, 1436), cyt. „art. 7.1.8. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: ... edukacji publicznej”.

³⁶ Dz. U. 2025 r. poz. 1043, 1160.

³⁷ Ks. dr H. Witczak „Dziedzictwo wieków – z dziejów Gminy Kawęczyn”. Kawęczyn 2010.

Były to Szkoła Podstawowa w **Będziechowie**³⁸, Szkoła Podstawowa w **Młodzianowie**³⁹, Szkoła Podstawowa w **Kawęczynie**⁴⁰, Szkoła Podstawowa w **Kowalach Pańskich**⁴¹, Szkoła Podstawowa w **Tokarach**⁴² oraz Szkoła Podstawowa w **Skarżynie**⁴³.

Przedszkole gminne, które istniało w **Kowalach Pańskich** już w latach 20. XX wieku, reaktywowane po II wojnie światowej, zostało przez samorząd przejęte do prowadzenia w 1991 roku, tuż po reformie samorządowej rozpoczętej 27 maja 1990 roku.

Oddziały przedszkolne funkcjonujące przy szkołach podstawowych zaczęły się rozwijać polskich szkołach od 1958 roku. Jednak ich upowszechnienie nastąpiło w latach 70. i 80. minionego wieku. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych stały się trwałym elementem działań, które miały na celu objęcie wszystkich **dzieci 6 letnich** rocznym przygotowaniem do nauki w szkole. Z czasem zostały otwarte na dzieci młodsze w wieku od 3 do 5 lat, aby dzieciom tym umożliwić prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego.

Oddział Przedszkolny w szkole jest częścią jednostki szkolnej w zakresie zarządzania oraz finansowania, jednak w zakresie programowym zachowuje odrębność. Nauczanie, wychowanie i opieka w nim jest zorganizowana odmiennie niż w oddziałach szkoły podstawowej, na zasadach odnoszących się do oddziałów przedszkoli.

Realizacja wychowania przedszkolnego w oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej, wymaga **dostosowania bazy szkoły i warunków** realizacji tego obowiązku do potrzeb małych dzieci. Czas pracy oddziału przedszkolnego tj. nauczanie, wychowanie i opieka, powinien być dostosowany zarówno do potrzeb dzieci w nim przebywających, jak i do potrzeb rodziców oraz możliwości szkoły.

5.1.1. Szkoły w Gminie Kawęczyn na tle szkół w gminach Powiatu Tureckiego

Liczba szkół, ich lokalizacja w gminie i stopień organizacyjny jest wynikiem bardzo wielu czynników, kształtowanych niekiedy przez wiele lat. Trudno określić najważniejsze spośród nich, wpływające na kształt ewoluującej sieci szkolnej. Ma na nią wpływ **sieć osiedleńcza**, z miejscowościami dominującymi zasobami mieszkańców i hierarchią w strukturze administracyjnej, wewnętrzna i zewnętrzna utrwalona **sieć transportowa i komunikacyjna**, obszar **geograficzny i administracyjny** jednostki samorządu,

³⁸ Szkoła czteroklasowa, filia szkoły w Kawęczynie.

³⁹ Szkoła trzyklasowa, zlikwidowana z końcem roku szkolnego 1990/91.

⁴⁰ Szkoła ośmioklasowa, sześcioklasowa w zespole szkół z gimnazjum, ponownie ośmioklasowa od 2017 r.

⁴¹ Szkoła ośmioklasowa, sześcioklasowa w latach 1999-2017 sześcioklasowa, ponownie ośmioklasowa.

⁴² j.w.

⁴³ j.w.

istniejące wcześniej **obiekty i budynki szkolne**. Nie bez znaczenia są **aspiracje edukacyjne mieszkańców i koncepcja edukacji** realizowana przez państwo.

W tabeli nr 23 w zestawieniu gmin i szkół w nich funkcjonujących zestawione zostały dane za 2014 i 2024 rok, odnoszące się do parametrów wiążących liczbę szkół z liczbą mieszkańców i zachodzącymi procesami depopulacyjnymi. W roku 2014 najmniej licznymi gminami były **gminy Przykona i Kawęczyn**, **najwięcej mieszkańców** zamieszkiwało **gminę Tuliszków i gminę Turek**. Stąd też w gminach **Dobra i Przykona** było **najmniej szkół** (2 i 3 placówki), a najwięcej ich funkcjonowało w gminach **Turek i Władysławów** (po 6 szkół).

Po upływie 10 lat w **Dobrej**, gminie ze znacznym ubytkiem mieszkańców, **dwie szkoły funkcjonowały nadal**, gdy **gmina Przykona ograniczyła** ich liczbę **do 2 szkół** publicznych, z których jedną była placówka prowadzona przez stowarzyszenie. Wśród gmin z największą liczbą mieszkańców **Tuliszków** zachował się 4 szkół (jedną prowadzi stowarzyszenie), Gmina **Władysławów** zmniejszyła ich liczbę do 4 jednostek, o jedną mniej, a **gmina Turek** nie zmieniła liczby placówek szkolnych (6), choć liczba mieszkańców tej gminy zwiększyła się w tym czasie o ponad 1.600 osób.

Liczba szkół w **Gminie Kawęczyn** nie uległa zmianie, choć zmniejszanie liczby szkół było powszechne wśród gmin powiatu. Z danych dotyczących średniej liczby **mieszkańców przypadających na jedną szkołę** można wywnioskować, że wartością optymalną jest liczba bliska **2 tysięcy osób zamieszkujących w** szkolnym obwodzie. **Gmina Kawęczyn** ma tę średnią najniższą wśród gmin Powiatu Tureckiego.

Tabela nr 23. Liczba szkół do liczby ludności gmin powiatu latach 2014 – 2024

Gmina	2014			2024		
	Liczba szkół	Liczba mieszkańców gminy	Średnia mieszkańców na jedną szkołę	Liczba szkół	Liczba mieszkańców gminy	Średnia mieszkańców na jedną szkołę
Brudzew	5	5977	1195	3	5847	1949
Dobra	2	6269	3135	2	5754	2877
Kawęczyn	4	5239	1310	4	4892	1223
Małanów	4	6532	1633	3	6435	2145
Przykona	3	4428	1476	2*	4619	2310
Tuliszków	4	10670	2668	4**	10102	2526
Turek	6	9248	1541	6	10852	1809
Władysławów	6	8152	1359	5	7847	1569

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

* Szkoła Podstawowa w Sarbicach prowadzona przez - Stowarzyszenie „Nieskończoność”

** Społeczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia "Przylesie Wsi Tarnowa"

Obok liczby mieszkańców, danymi pozwalającymi także planować działania w obszarze edukacji, poza rzeczywistą i prognozowaną **liczbą dzieci i młodzieży**, są dane dotyczące **obszaru i struktury połączeń komunikacyjnych**. Zestawienie wielkości

obszarów, dla których szkoła jest centralnym punktem podróży z domów, ukazując niezwykle zróżnicowane rezultaty. Z jednej strony **66 km²** dla szkół w **Gminie Dobra**. Tak w roku 2014, jak i w roku 2024. Z drugiej strony **15 i 18 km²** dla szkół w gminach **Turek i Władysławów**⁴⁴. Takie same niemal w 2014 i 2024 roku. Odległość dojazdu do szkół jest brana pod uwagę przez osoby, które miałyby osiedlić się w gminie. Zapewne też jest źle oceniana przez obecnych mieszkańców, planujących rodziny w miejscowościach nie posiadających szkół.

Tabela nr 24. Liczba szkół do powierzchni gmin Powiatu Tureckiego w latach 2014 – 24

Gmina	2014			2024		
	Liczba szkół	Powierzchnia gminy w km kw.	Średnia kilometrów kw. na jedną szkołę	Liczba szkół	Powierzchnia gminy w km kw.	Średnia kilometrów kw. na jedną szkołę
Brudzew	5	112	22	3	113	38
Dobra	2	132	66	2	132	66
Kawęczyn	4	101	25	4	101	25
Malanów	4	107	27	3	107	36
Przykona	3	111	37	2*	111	56
Tuliszków	4	150	38	4**	150	38
Turek	6	109	18	6	109	18
Władysławów	6	91	15	5	91	18

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

* Szkoła Podstawowa w Sarbicach prowadzona przez - Stowarzyszenie „Nieskończoność”

** Społeczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia "Przylisie Wsi Tarnowa"

Gmina Kawęczyn i w roku 2014 i w roku 2024 utrzymuje średnią powierzchnię obwodu zbliżoną do **25 km²** na jedną szkołę. To w roku 2024 jedna z niższych wartości. Do wartości średniej powierzchni dodać także musimy współczynnik **średnich odległości dojazdów i czasów dojazdów** uczniów do szkół.

5.1.2. Szkoły, oddziały w szkołach i oddziały przedszkolne w szkołach

Do roku szkolnego **2019/20** oświata na poziomie gminnym obejmuje dwa poziomy nauki, 6-letnią szkołę podstawową i 3-letnie gimnazjum. W tym roku szkolnym ostatni oddział gimnazjalny opuszcza szkoły. Gminy ponownie stają się organami prowadzącymi tylko dla 8-letnich szkół podstawowych.

W tabeli nr 25 pomiędzy rokiem **2016 a 2019** widać wzrastającą liczbę oddziałów w szkołach podstawowych (klasy 7 i 8), które swoją maksymalną liczbę, **310 oddziałów**, uzyskują w powiecie w roku **2019**. Jednak już rok następny jest dla samorządów gmin

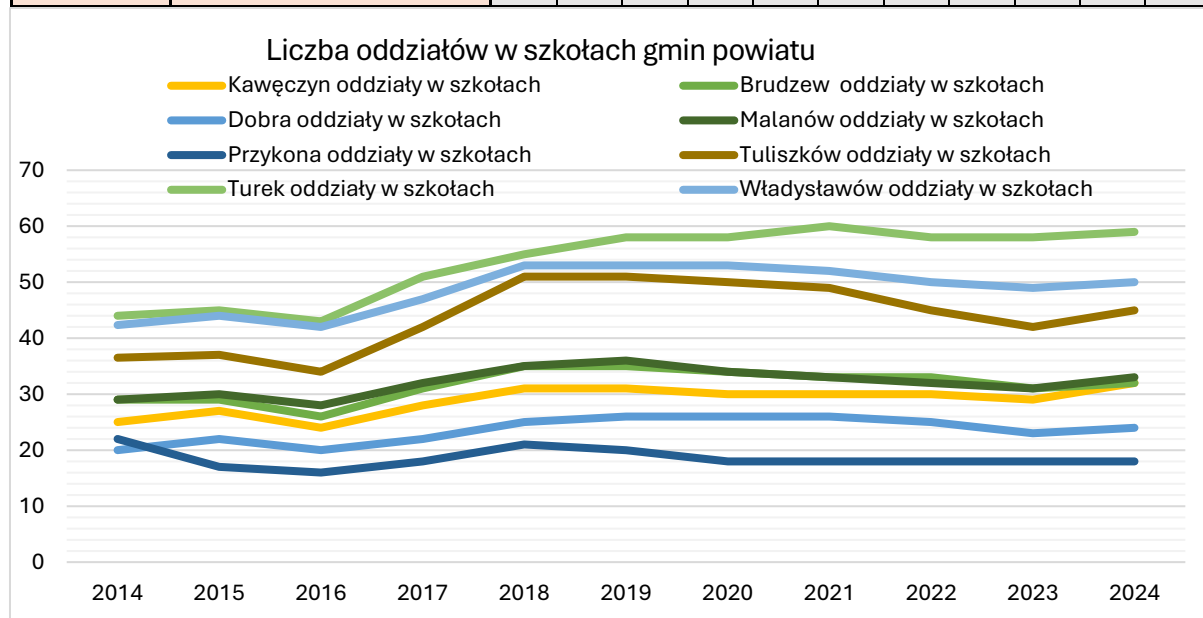
⁴⁴ W gminach tych mamy najwyższe wartości gęstości zaludnienia (Turek – 99,3; Władysławów - 86,5 os./km²)

rokiem **korekt**. Pomiędzy **2019 a 2024** rokiem ubyło w szkołach gmin powiatu **17 oddziałów**. Jest to działanie widoczne w większości gmin.

Jedynie w **Gminie Turek (+4)** i **Gminie Kawęczyn (+1)** liczba oddziałów wzrosła. Drugim dostrzegalnym dla wszystkich gmin zjawiskiem było także zmniejszenie liczby oddziałów w roku szkolnym 2023/24.

Tabela nr 25. Liczba oddziałów szkolnych w szkołach gmin Powiatu Tureckiego

Szkoły prowadzone przez jednostki samorządu gminnego		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brudzew	szkoły samorządowe	5	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3
	oddziały	29	29	26	31	35	35	34	33	33	31	32
Dobra	szkoły samorządowe	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	oddziały	20	22	20	22	25	26	26	26	25	23	24
Kawęczyn	szkoły samorządowe	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	oddziały	25	27	24	28	31	31	30	30	30	29	32
Malanów	szkoły samorządowe	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3
	oddziały	29	30	28	32	35	36	34	33	32	31	33
Przykona	szkoły samorządowe	3	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
	oddziały	22	17	16	18	21	20	18	18	18	18	18
Tulisków	szkoły samorządowe	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	oddziały	36	37	34	42	51	51	50	49	45	42	45
Turek	szkoły samorządowe	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	oddziały	44	45	43	51	55	58	58	60	58	58	59
Władysławów	szkoły samorządowe	6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	oddziały	42	44	42	47	53	53	53	52	50	49	50

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Do zaprezentowanej powyżej w **tabeli nr 25** struktury liczbowej oddziałów szkolnych w gminach powiatu i Gminie Kawęczyn, powinniśmy dodać **oddziały**

przedszkolne w szkołach podstawowych. Oddziały, które od 2016 roku otworzyły się na również na dzieci w wieku **od 3 do 5 lat**, dla których samorządy gminne miały zapewnić miejsce w swoich placówkach. Obok przedszkoli placówkami tymi mogły być także oddziały przedszkolne w szkołach pod warunkiem ich dostosowania do potrzeb wychowania przedszkolnego.

W strukturach **zarządzania i finansowania oświaty** gminnej były one częścią szkół podstawowych. Ich **programy** były programami wychowania, edukacji i opieki właściwymi dla przedszkoli. Z czasem oddziały przedszkolne w szkołach mogły przekształcić się w samodzielne jednostki, tworząc wraz ze swoimi szkołami zespoły **szkolno – przedszkolne**.

Tabela nr 26. Liczba oddziałów przedszkolnych w szkołach gmin Powiatu Tureckiego

Gmina ⁴⁵		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brudzew	szkoły z oddz.	5	5	4	4	4	4	4	3	3	3	3
	l. oddziałów	8	7	6	6	6	5	5	6	7	7	7
Kawęczyn	szkoły z oddz.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	l. oddziałów	5	4	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Malanów	szkoły z oddz.	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2
	l. oddziałów	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Przykona	szkoły z oddz.	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
	l. oddziałów	2	3	4	2	2	3	2	2	1	1	2
Tulisków	szkoły z oddz.	5	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	l. oddziałów	7	2	5	4	3	3	4	4	5	4	4
Turek	szkoły z oddz.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	l. oddziałów	11	11	11	10	10	10	11	11	11	11	11
Władysławów	szkoły z oddz.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4
	l. oddziałów	7	7	7	7	7	7	7	8	9	9	7

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

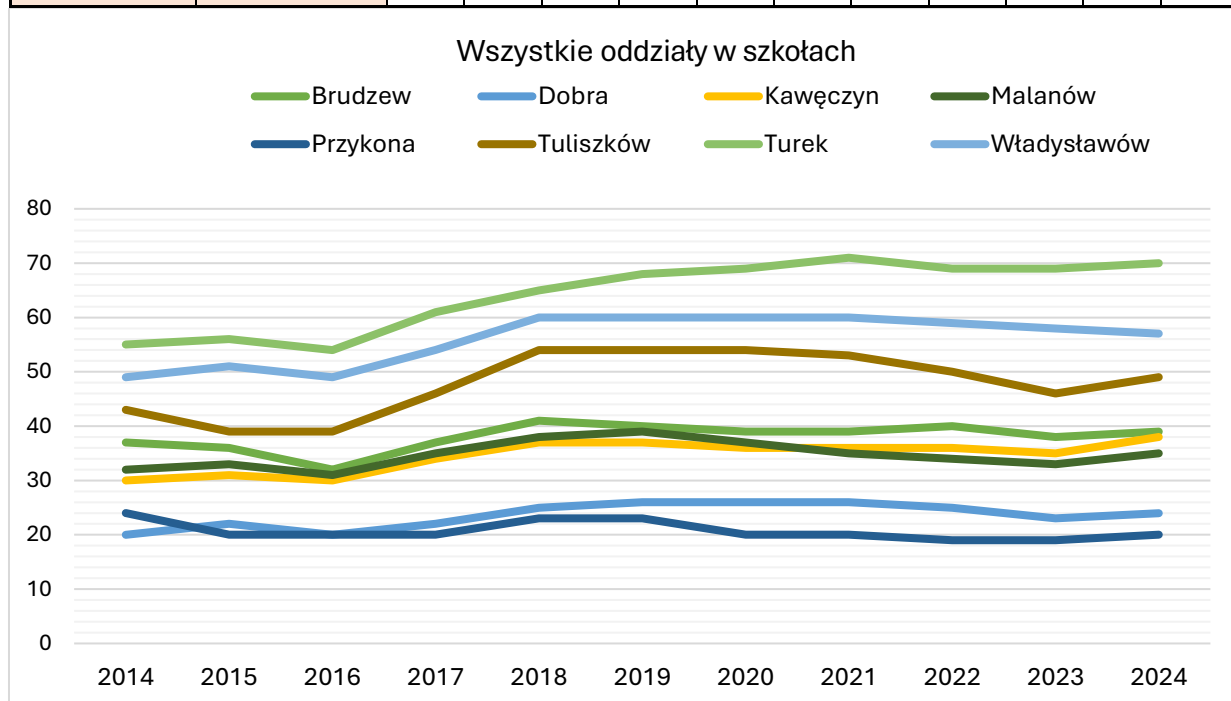
Zróżnicowanie form prowadzenia wychowania przedszkolnego pozwala gminom na pozostawienie wyłącznie oddziałów przedszkolnych w szkołach (gminy Kawęczyn lub Turek), prowadzenie zespołów szkolno-przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych w szkołach (gmina Tulisków) lub prowadzenie wyłącznie takich zespołów (gmina Dobra).

W kolejnej **tabeli nr 26** zestawione zostały wszystkie szkolne i szkolno-przedszkolne oddziały funkcjonujące w szkołach podstawowych Powiatu Tureckiego.

⁴⁵ W Gminie Dobra nie ma oddziałów przedszkolnych - funkcjonują dwa zespoły szkolno - przedszkolne, które łączą dwie odrębne jednostki: szkołę i przedszkole.

Tabela nr 26. Liczba oddziałów szkolnych i przedszkolnych w szkołach gmin powiatu

Szkoły gminne		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brudzew	oddz. przedszk.	8	7	6	6	6	5	5	6	7	7	7
	oddz. szkolne	29	29	26	31	35	35	34	33	33	31	32
	razem	37	36	32	37	41	40	39	39	40	38	39
Dobra	oddz. przedszk.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	oddz. szkolne	20	22	20	22	25	26	26	26	25	23	24
	razem	20	22	20	22	25	26	26	26	25	23	24
Kawęczyn	oddz. przedszk.	5	4	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	oddz. szkolne	25	27	24	28	31	31	30	30	30	29	32
	razem	30	31	30	34	37	37	36	36	36	35	38
Malanów	oddz. przedszk.	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
	oddz. szkolne	29	30	28	32	35	36	34	33	32	31	33
	razem	32	33	31	35	38	39	37	35	34	33	35
Przykona	oddz. przedszk.	2	3	4	2	2	3	2	2	1	1	2
	oddz. szkolne	22	17	16	18	21	20	18	18	18	18	18
	razem	24	20	20	20	23	23	20	20	19	19	20
Tuliszków	oddz. przedszk.	7	2	5	4	3	3	4	4	5	4	4
	oddz. szkolne	37	37	34	42	51	51	50	49	45	42	45
	razem	43	39	39	46	54	54	54	53	50	46	49
Turek	oddz. przedszk.	11	11	11	10	10	10	11	11	11	11	11
	oddz. szkolne	44	45	43	51	55	58	58	60	58	58	59
	razem	55	56	54	61	65	68	69	71	69	69	70
Władysławów	oddz. przedszk.	7	7	7	7	7	7	7	8	9	9	7
	oddz. szkolne	42	44	42	47	53	53	53	52	50	49	50
	razem	49	51	49	54	60	60	60	60	59	58	57

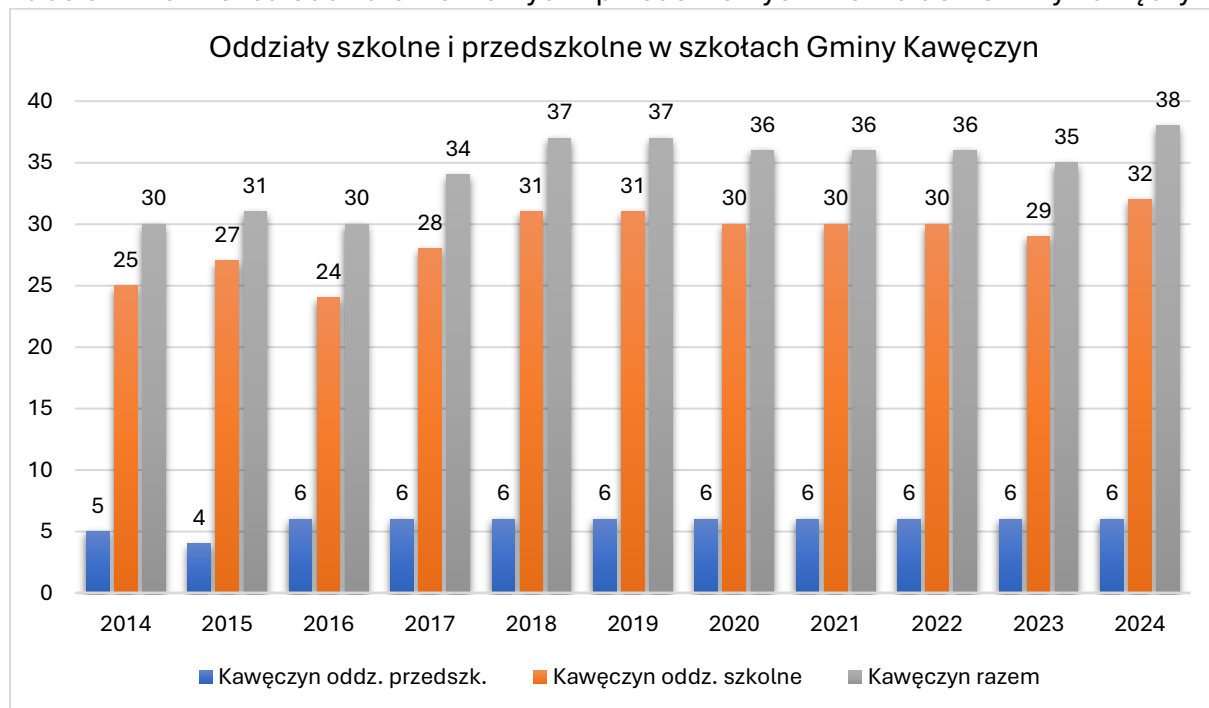
Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Zmiany łącznej liczby oddziałów szkolnych i przedszkolnych funkcjonujących w szkołach gmin Powiatu Tureckiego dla lat 2014 – 2024 zestawione z prezentowanymi w tabeli nr 25 danymi, dotyczącymi zmian w liczbie oddziałów szkolnych, ukazują poszukiwanie przez samorządy gmin rozwiązań, które **minimalizują liczbę** funkcjonujących oddziałów przedszkolnych w szkołach, **dostosowują zarządzanie** edukacją przedszkolną do zmian w sieci szkolnej, **racjonalizują koszty** zapewnienia miejsc dla dzieci w wieku 3 – 5 lat w placówkach publicznych prowadzonych przez **samorządy i inne podmioty** prowadzące przedszkola.

Stąd **podobne trendy łączą** gminy Przykonę z Dobrą. Gminy Brudzew i Malanów, które **obniżają lub ograniczają** wzrost liczby oddziałów, łącząc lub zmniejszając liczbę oddziałów tych gminach. Prezentują także mechanizmy rozwiązywania problemów zbyt **gwałtownej depopulacji** w gminach Tuliszków i Władysławów, czy problem wieloletniego **wzrostu** liczby dzieci i uczniów w Gminie Turek.

Diagram w **tabeli nr 26** ukazuje strukturę oddziałów szkolnych i przedszkolnych na przestrzeni lat 2014 – 2024 w **Gminie Kawęczyn**. Zmiany obrazują rosnącą liczbę oddziałów szkolnych, wynikającą między innymi z powrotu struktur 8-klasowej szkoły podstawowej (2016 – 2018) oraz uzupełnienia liczby oddziałów w szkołach po roczniku, który rozpoczął naukę w wieku 6 lat (2024)⁴⁶. Dość nieoczekiwanie rosnąca łączna liczba oddziałów upodabnia procesy zmian w Gminie Kawęczyn do zmian w gminach reagujących na gwałtowną depopulację lub szukających rozwiązań dla nadmiernego wzrostu liczby uczniów w szkołach.

Tabela nr 26. Liczba oddziałów szkolnych i przedszkolnych w szkołach Gminy Kawęczyn

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

⁴⁶ Dane pochodzą z września danego roku, zatem każdy rok odpowiada początkowi nowego roku szkolnego.

5.1.3. Oddziały szkolne i uczniowie

Organizację szkoły determinuje **liczba uczniów**, która rozpoczyna lub kontynuuje naukę w określonym roczniku, w jednym lub wielu oddziałach szkolnych. Zdarza się często, że liczba dzieci urodzonych w określonym roczniku i zamieszkała na terenie gminy nie trafia do oddziałów przedszkolnych lub szkół podstawowych w tej samej liczbie.

Dzieje się tak z uwagi na **mobilność rodzin** zmieniających miejsce zamieszkania, wybór szkoły przez rodziców związany z **miejscem pracy** a nie miejscem zamieszkania, zdecydowanie **mniejszą odległość do szkoły** w sąsiednich samorządach, sprawniejszy system **dowozu dzieci** do szkół tak samorządowych jak i społecznych czy prywatnych oraz wiele innych czynników, wśród których wskazać należałoby powody, dla których **odraczany jest obowiązek szkolny** lub rodzice wybierają dla dzieci szkoły lub placówki z wyspecjalizowanym zakresem opieki i edukacji.

Liczba uczniów, która trafia do szkół w gminie w stosunku do liczby uczniów, która zamieszkuje na terenie gminy określana jest mianem **skolaryzacji**⁴⁷.

W **tabeli nr 27** zostały zawarte dane dotyczące wskaźnika skolaryzacji dla wszystkich gmin Powiatu Tureckiego.

W zasadzie dane niepokoić mogą tylko **gminy Dobrą i Tuliszków**, które naznaczone dużą depopulacją tracą dodatkowo uczniów realizujących obowiązek szkolny poza gminą. Taka sama sytuacja nie jest jednak problemem dla **gminy Turek**, która boryka się z nadmiarem dzieci w wieku szkolnym.

Tabela nr 27. Współczynnik skolaryzacji brutto – średnia dla szkół w gminach Powiatu

Gmina	Współczynnik skolaryzacji brutto w %											
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	średnia
Brudzew	105,1	102,5	103,7	101,3	100,6	99,6	98,7	96,5	92,8	85,9	94,2	98,3
Dobra	86,3	84,7	85,1	82,5	83,3	85,1	84,2	88,1	84,5	80,1	88,3	84,7
Kawęczyn	95,1	94,2	96,0	93,3	93,2	90,4	91,9	93,7	90,2	84,7	99,5	92,9
Malanów	96,3	94,3	96,6	96,8	98,8	96,8	100,7	96,4	94,3	88,3	97,0	96,0
Przykona	98,1	96,2	108,1	109,6	106,7	100,2	96,6	93,3	91,3	88,8	93,6	98,4
Tuliszków	90,1	87,1	88,4	87,9	88,2	88,1	86,9	86,4	82,3	78,6	88,1	86,5
Turek	75,6	73,1	77,5	76,9	76,3	79,6	80,2	75,1	71,3	72,2	77,1	75,9
Władysławów	101,0	95,4	98,2	96,4	98,3	97,9	97,0	95,3	89,4	86,2	96,1	95,5

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

⁴⁷ Dla tego opracowania będziemy posługiwać się bardziej praktycznym pojęciem skolaryzacji brutto, która zlicza wszystkich rzeczywistych uczniów szkół niezależnie od rocznika szkolnego (od 6 do 16 lat).

W **tabeli nr 28** zestawione zostały dane statystyczne dla **Gminy Kawęczyn**, które weryfikują przepływ dzieci w wieku szkolnym do szkół poza gminę i doływ uczniów z innych gmin do szkół Gminy Kawęczyn. Dotyczy on danych szczególnie po 2019 roku (wcześniej dane zakłócone są obecnością 6-latków w szkołach i restytucją 8-klasowych szkół podstawowych). W latach 2019 – 2024 widać, w wersji „liczba uczniów A” – potencjalną liczbę uczniów mieszkańców gminy, w wersji „liczba uczniów B” – łączną liczbę uczniów także z uczniami nie zamieszkującymi w gminie.

Dane wskazują na **zrównoważony** przepływ dzieci pomiędzy **Gminą Kawęczyn** a sąsiednimi gminami.

Tabela nr 28. Statystyczna liczba dzieci i uczniów w szkołach Gminy Kawęczyn

Gmina Kawęczyn	Statystyczna liczba dzieci i uczniów										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
skolaryzacja %	95,1	94,2	96,0	93,3	93,2	90,4	91,9	93,7	90,2	84,7	99,5
liczba dzieci 7 - 15	449	459	474	486	471	506	496	488	482	466	441
liczba uczniów A	427	433	455	453	439	457	456	457	435	395	439
liczba uczniów B	356	409	362	401	465	459	466	457	422	372	436

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

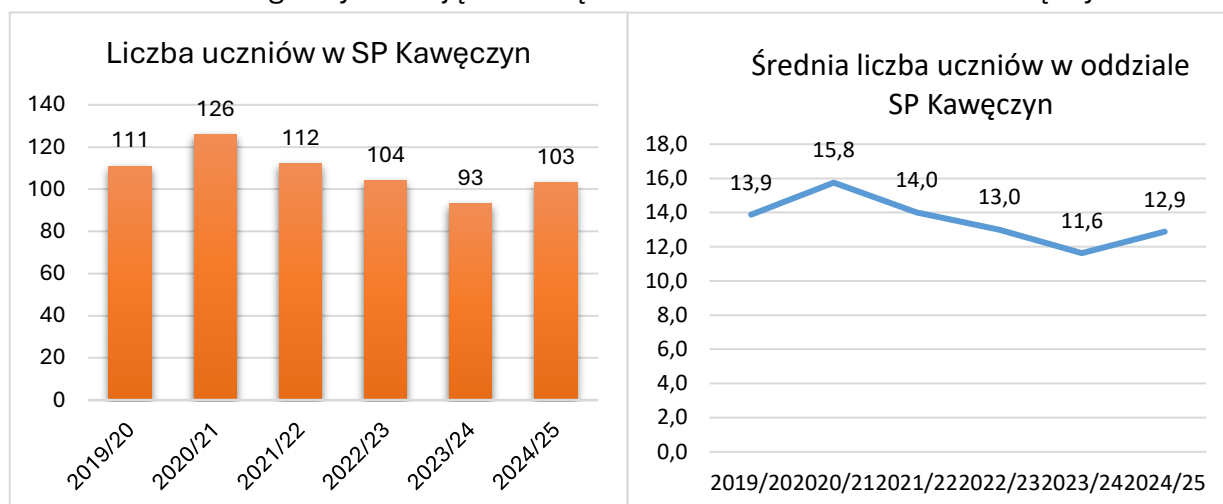
W kolejnych tabelach prezentowane są dane dotyczące szkół **Gminy Kawęczyn**. W **tabeli nr 29.A.** i na towarzyszących jej wykresach (**tabela nr 29.B**) mamy informację o liczbie uczniów i średniej liczbie uczniów w poszczególnych oddziałach Szkoły Podstawowej w Kawęczynie w latach 2019 – 2024. Średnia liczba uczniów w oddziałach szkolnych spadająca **poniżej 15 dzieci** w klasie i obniżająca się do poziomu **11,6 czy 12,9** uczniów powinna niepokoić z uwagi na problemy organizacyjne i finansowe, które za sobą pociągają. Tę **trudną perspektywę** rysującą się przed szkołą potwierdzają również dane z tabel nr 17; 21 i 22 dotyczące liczby dzieci w kolejnych rocznikach zamieszkałych w Gminie i obwodzie szkoły.

Tabela nr 29.A. Liczba uczniów w oddziałach Szkoły Podstawowej w Kawęczynie

Szkoła Podstawowa w Kawęczynie									
Rok szkolny	Klasa 1	Klasa 2	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Suma
2019/20	11	20	8	6	19	23	12	12	111
2020/21	18	10	19	8	7	19	24	21	126
2021/22	5	18	10	20	8	7	20	24	112
2022/23	12	6	18	10	20	8	9	21	104
2023/24	12	12	6	18	10	20	8	7	93
2024/25	17	12	12	6	18	10	20	8	103

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Tabela nr 29.B. Diagramy ukazujące liczbę uczniów w oddziałach SP w Kawęczynie

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

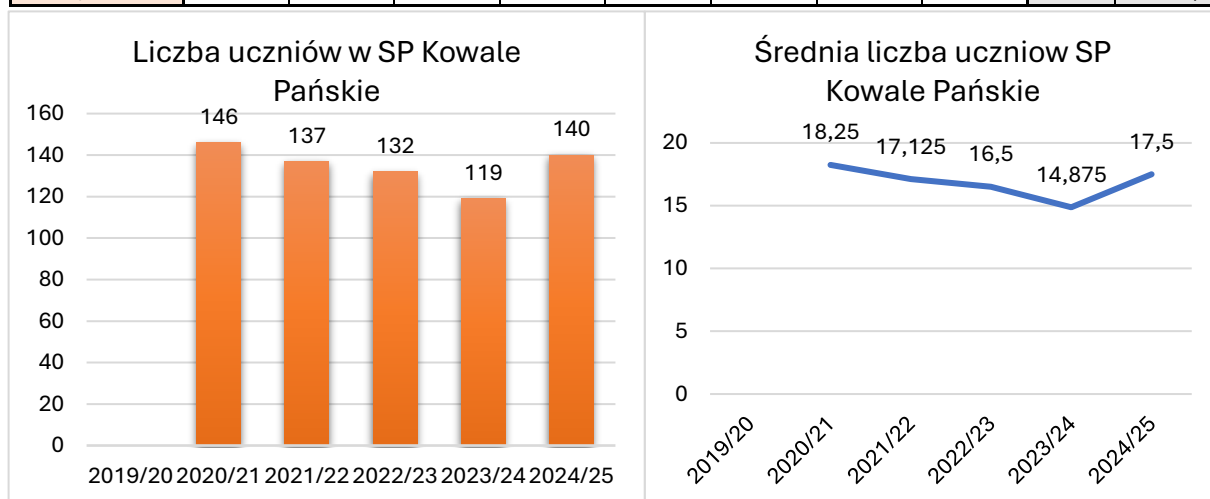
Tabela nr 30 i wykresy sporządzone dla niej prezentują sytuację **Szkoły Podstawowej w Kowalach Pańskich**. Liczba uczniów, która obecnie uczęszcza do szkoły, choć nie należy do zadawalających, to jednak wśród szkół Gminy Kawęczyn wyróżnia się pozytywnie swoją wielkością i niewielkimi spadkami populacji dzieci w kolejnych rocznikach uczniów **do 2029 roku**. Prezentują to tabele nr 18, 21 i 22.

Podobnie choć mniej stabilnie wygląda sytuacja **Szkoły Podstawowej w Tokarach Pierwszych**. Prezentowane w **tabeli nr 31** dane nie sygnalizują dramatycznego spadku liczby młodych osób, obecnych i przyszłych uczniów szkoły. Miejscowości położone w obwodzie szkolnym wydają się mieć jednak bardzo zróżnicowany potencjał populacyjny. Wyraźny spadek rysuje się **w okolicach 2029 roku** i może być trwałym obniżeniem liczby dzieci trafiających do szkoły.

W przypadku obu wspomnianych wyżej szkół, pomimo że **znane są liczby** urodzeń dzieci włącznie z rokiem **2025** (wg stanu na 17 listopada br.) można niemal dokładnie policzyć szkolną populację dzieci **do roku 2032**. Dla tak **niewielkich i zróżnicowanych społeczności** lokalnych, przy **łatwości zmiany miejsca zamieszkania** oraz dostrzeżonemu w roku 2025 dramatycznemu **spadkowi narodzin**, mniejsze **ryzyko błędu szacowania** kolejnych roczników dzieci urodzonych w latach 2026 – 2033 mamy obliczając liczbę urodzin dzieci i uczniów dla całej **Gminy**.

Tabela nr 30. Liczba uczniów w oddziałach Szkoły Podstawowej w Kowalach Pańskich

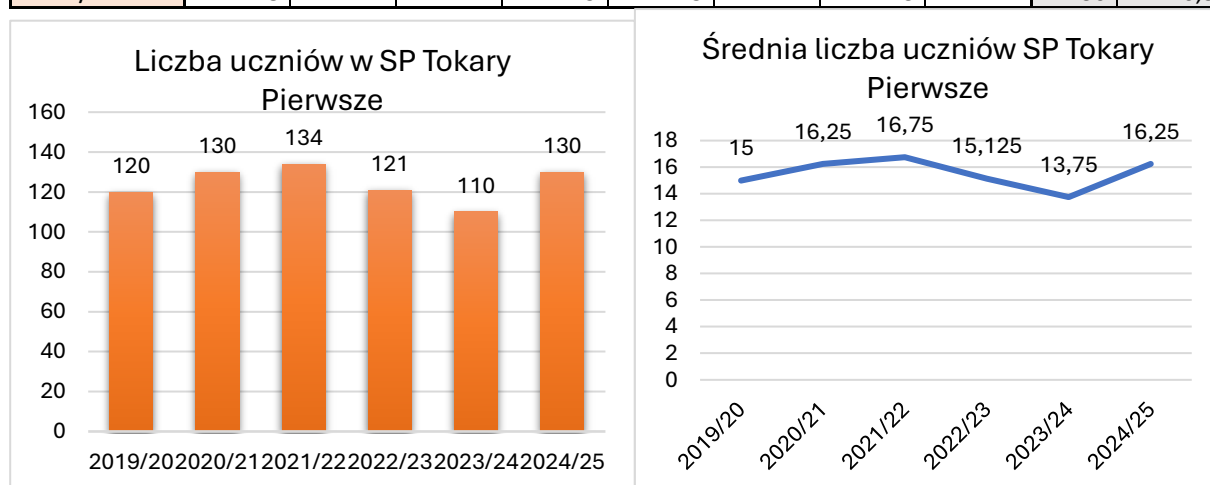
Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich – Kolonii										
Rok szkolny	Klasa 1	Klasa 2	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Suma	Średnia
2019/20	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2020/21	18	17	18	15	0	39	18	21	146	18,3
2021/22	14	18	17	18	15	0	37	18	137	17,1
2022/23	13	15	17	17	18	15	0	37	132	16,5
2023/24	22	13	16	18	17	18	15	0	119	14,9
2024/25	22	21	13	16	18	17	18	15	140	17,5

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Tabela nr 31. Liczba uczniów w oddziałach Szkoły Podstawowej w Tokarach Pierwszych

Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych										
Rok szkolny	Klasa 1	Klasa 2	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Suma	Średnia
2019/20	14	22	15	0	26	15	14	14	120	15,0
2020/21	15	11	22	16	0	24	29	13	130	16,3
2021/22	18	15	11	21	16	0	24	29	134	16,8
2022/23	14	18	15	11	22	17	0	24	121	15,1
2023/24	12	14	18	15	11	23	17	0	110	13,8
2024/25	18	12	14	19	15	12	23	17	130	16,3

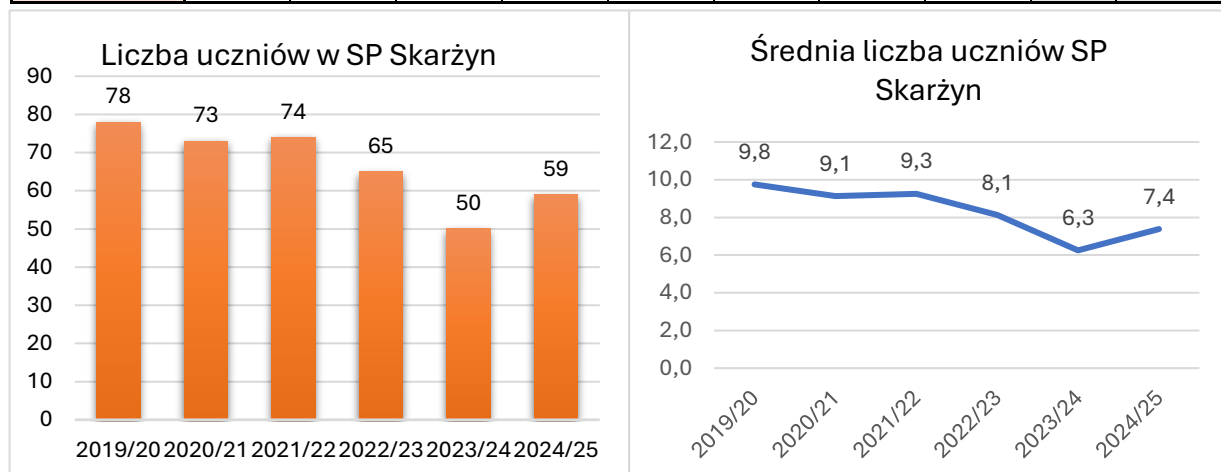
Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

W zdecydowanie innej sytuacji znajduje się **Szkoła Podstawowa w Skarżynie**. Liczba dzieci uczących się w niej spadła w roku 2024/25 do **59 uczniów**, co sprawia, że średnia liczba uczniów w jednym oddziale wynosi **7,4 ucznia**.

Bez wątpienia szkoła ta znajduje się w najtrudniejszej sytuacji wielkości populacji obecnych, jak i przyszłych uczniów. Obwód szkolny liczy od **22% do 34% mieszkańców** innych obwodów znajdujących się w Gminie. Dane zamieszczone w tabelach 19, 21 i 22 nie pozwalają na optymizm. W zasadzie nie ma racjonalnych przesłanek pozwalających uważać, że liczba uczniów wzrośnie w najbliższych 7 latach w znaczący sposób, bardziej prawdopodobny może okazać się jej **powolny spadek**.

Tabela nr 32. Liczba uczniów w oddziałach Szkoły Podstawowej w Skarżynie

Szkoła Podstawowa w Skarżynie										
Rok szkolny	Klasa 1	Klasa 2	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8	Suma	Średnia
2019/20	7	8	9	0	18	14	8	14	78	9,8
2020/21	9	7	8	8	0	19	14	8	73	9,1
2021/22	15	8	6	6	6	0	19	14	74	9,3
2022/23	5	14	9	6	6	6	0	19	65	8,1
2023/24	4	5	14	8	6	6	7	0	50	6,3
2024/25	9	4	5	14	8	6	6	7	59	7,4

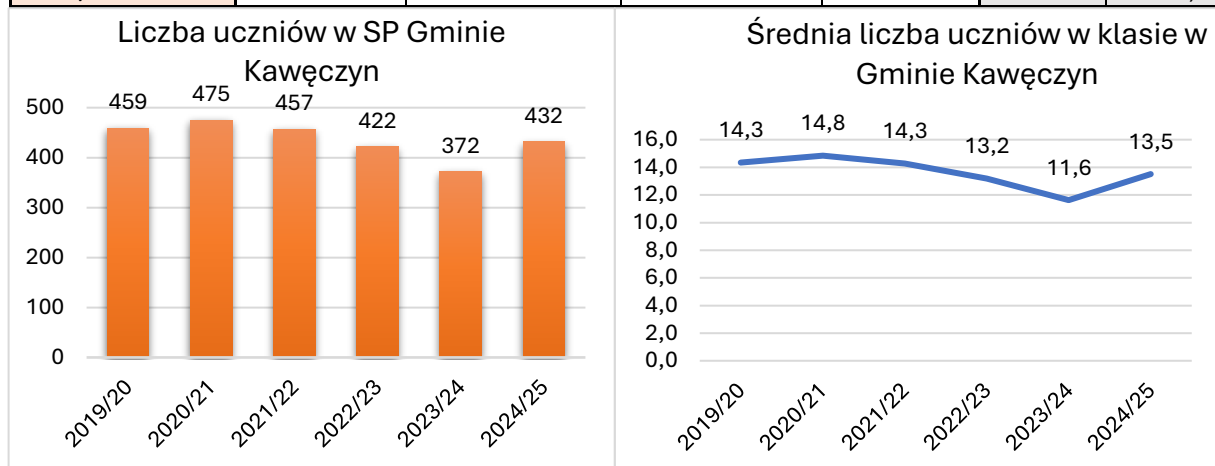
Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Perspektywa demograficzna dla **Gminy Kawęczyn** obrazuje zmniejszającą się liczbę mieszkańców, także młodych mieszkańców Gminy. Nie jest to proces, spoglądając na liczby w **tabeli nr 22**, bardzo dynamiczny. Jednak **spadająca liczba rodzących się** w obszarze Gminy dzieci, widoczna już od roku 2012 pozwala przypuszczać, że będzie to **proces trwały**. Trudny do zatrzymania i odwrócenia. Zmniejszająca się w każdym roczniku grupa dzieci już zasila i będzie zasilała w przyszłości szkoły coraz **mniejszą liczbą uczniów**, od której zależy struktura oddziałowa szkół i sieć szkolna.

Trendy zmiany populacji uczniów przedstawione dla poszczególnych szkół w skali Gminy wyglądają bardzo podobnie. Prezentuje je **tabela nr 33** i wykresy do niej załączone.

Tabela nr 33. Liczba uczniów w szkołach Gminy Kawęczyn w latach 2019 – 2024

Szkoły Gminy Kawęczyn	SP w Kawęczynie	SP w Kowalach Pańskich	SP w Tokarach Pierwszych	SP w Skarżynie	Razem	Średnia Gminy
Rok szkolny	Suma	Suma	Suma	Suma	Suma	
2019/20	111	b.d.	120	78	459	14,3
2020/21	126	146	130	73	475	14,8
2021/22	112	137	134	74	457	14,3
2022/23	104	132	121	65	422	13,2
2023/24	93	119	110	50	372	11,6
2024/25	103	140	130	59	432	13,5

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Porównajmy jeszcze te dane z danymi dotyczącymi innych gmin powiatu, co prezentuje **tabela nr 34**. Poza latami 2014 – 2016 **Gmina Kawęczyn** miała najniższy wskaźnik określający średnią liczbę dzieci na jeden oddział.

Tabela nr 34. Średnia liczba uczniów w jednym oddziale szkolnym w gminach Powiatu

Nazwa gminy	Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brudzew	15	17	16	15	16	15	16	16	15	15	16
Dobra	19	19	19	19	19	18	18	18	17	17	18
Kawęczyn	14	15	15	14	15	15	16	15	14	13	14
Malanów	17	17	16	16	17	16	17	18	18	17	17
Przykona	15	14	15	17	15	15	16	16	16	16	16
Tuliszków	19	19	18	18	17	17	17	18	18	18	18
Turek	13	13	13	14	15	15	15	15	15	15	16
Władysławów	15	16	14	15	15	15	15	15	14	14	15

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Natomiast portal SMUP⁴⁸ porównuje wartość wskaźnika **Gminy Kawęczyn** dla roku 2024 z wartościami tych wskaźników dla 307 innych gmin w Polsce, które są

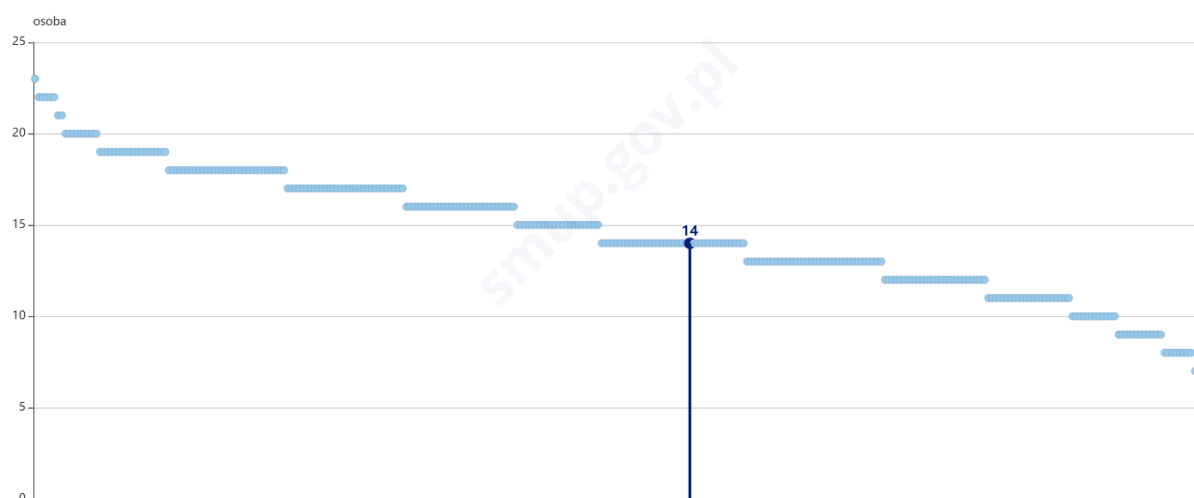
⁴⁸ System Monitorowania Usług Publicznych oparty o dane GUS BDL

gminami wiejskimi i mają mniej niż 5.800 mieszkańców. W tym zestawieniu najwyższy wskaźnik ma Gmina Czarny Bór – **23 uczniów** średnio w oddziale, najniższy Gmina Wiryki – **7 dzieci w oddziale**. Gmina Kawęczyn znalazła się na 173 miejscu, poniżej mediany wskaźnika wynoszącej **15 dzieci**. **Gmina Kawęczyn – śr. 14 dzieci** w oddziale.

Ryc. nr 1. Porównanie wartości średnich wielkości oddziałów szkolnych dla gmin⁴⁹

Porównanie wybranej jednostki terytorialnej z jednostkami podobnymi

Nazwa metody porównawczej: Metoda porównawcza Związku Miast Polskich
 Nazwa grupy porównawczej: gminy wiejskie / do 5 834 mieszkańców / o przeciętnych dochodach na mieszk.
 Wskaźnik: Średnia wielkość oddziału w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży
 Rok: 2024
 Jednostka terytorialna: Kawęczyn

Oprac. Portal SMUP na podstawie danych GUS BDL

5.1.4. Uczniowie i ich potrzeby, jako podstawowy element struktury edukacyjnej szkoły – godziny i zadania

Zasadniczo system organizacji nauczania w polskiej szkołach opiera się na **modelu klasowym** (oddziałowym). Uczniowie na każdym etapie edukacyjnym stają się **uczniami określonego oddziału szkolnego** i do końca edukacji w nim pozostają. Zatem liczba godzin przydzielona oddziałowi w ramowych planach ministerialnych i szkolnych planach nauczania przygotowywanych przez dyrektorów szkół wg ministerialnych zasad staje się podstawową⁵⁰ miarą liczby godzin **dla uczniów**.

Podstawową, gdyż godziny w tym wymiarze realizuje w zasadzie **tylko uczeń**. Dla **oddziału szkolnego** liczba godzin zwiększa się, gdy prowadzone są zajęcia w grupach lub zmniejsza się, jeśli zajęcia prowadzone są w **klasach łączonych**. W tym pierwszym przypadku **grupy mogą być międzyoddziałowe, międzyklasowe lub międzyszkolne**. W drugim przypadku łączy się dwie klasy w obrębie jednego poziomu nauczania. Zatem

⁴⁹ Prezentowany portal pod adresem: <https://smup.gov.pl/>

⁵⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 maja 2024 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, pod adresem: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20240000781>

liczba godzin po połączeniu może oscylować pomiędzy liczbą godzin większą dla jednej z klas (+1) lub maksymalnie sumą godzin klas połączonych ($\Sigma -1$). Możliwość jest zatem wiele i w zasadzie już na etapie budowy szkolnego planu nauczania trudno o dwie **podobne do siebie szkoły**.

Nie koniec na tym. Do szkoły trafiają uczniowie w bardzo różny sposób predysponowani do szkolnej edukacji. Niekiedy do szkół ogólnodostępnych trafiają z woli rodziców **uczniowie z niepełnosprawnościami**. Coraz częściej u uczniów szkół diagnozuje się **deficyty rozwojowe**. Dla każdego ucznia ze **specjalnymi potrzebami rozwojowymi** szkoła, w oparciu o zasady określone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej⁵¹, ma przygotowane oddzielnie lub skierowane do grup uczniów zajęcia.

To oczywiście nie wszystkie rozwiązania i regulacje dotyczące wielości i różnorodności wsparcia kierowanego do uczniów. Możemy poszerzyć krąg zagadnień o te najbardziej oczywiste: o pomoc dla **uczniów dowożonych i dojeżdżających** do szkół, uczniów wspieranych dodatkowymi **posiłkami** lub **opieką w świetlicach**.

Przyjrzyjmy się bliżej, jak w ostatnich 5 latach zmieniały się grupy uczniów, którym udzielano pomocy w szkołach **Gminy Kawęczyn**.

Tabela nr 35 przywołuje uczniów **poszczególnych szkół** ze zdiagnozowanymi **niepełnosprawnościami** oraz uczniów, którzy z uwagi na stan zdrowia mieli prowadzone **nauczanie indywidualne** w domach.

Tabela nr 35. Uczniowie w szkołach i wychowankowie w oddziałach przedszkolnych w Gminie ze zdiagnozowanymi niepełnosprawnościami oraz nauczanie indywidualne

Uczniowie ze zdiagnozowaną niepełnosprawnością i nauczanie indywidualne w Gminie Kawęczyn					
Szkoła Podstawowa w Kawęczynie					
Rok szkolny	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Uczniowie z niepełnosprawnością	2	3	3	4	3
Nauczanie indywidualne	1	1	3	3	3
Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych					
Uczniowie z niepełnosprawnością	8	12	15	14	13
Nauczanie indywidualne	1	1	1	0	0
Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich					
Uczniowie z niepełnosprawnością	0	1	0	3	3
Nauczanie indywidualne	1	0	0	0	0
Szkoła Podstawowa w Skarżynie					
Uczniowie z niepełnosprawnością	0	0	0	2	3
Nauczanie indywidualne	0	0	0	0	1
łącznie uczniowie z niepełnosprawnością	10	16	18	23	22
łącznie nauczanie indywidualne	3	2	4	3	4

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUS

⁵¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, pod adresem: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230001798>

Tabela nr 36 podobnie jak poprzednia i następne oparta jest na materiałach przygotowywanych do 31 października każdego roku przez **Wójta Gminy dla Rady Gminy Kawęczyn**: „Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny /.... w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Kawęczyn”. Z danych zawartych w **tabeli nr 36**, dotyczących **szkół w Kawęczynie i Kowalach Pańskich**, wyłania się obraz znaczącego wzrostu liczby uczniów, którzy pomiędzy rokiem szkolnym **2022/23** a rokiem szkolnym **2024/25** zostali zdiagnozowani jako uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Liczba zdiagnozowanych uczniów w szkole w **Kawęczynie wzrosła o 389,2%**, czyli była czterokrotnie wyższy niż dwa lata wcześniej, kiedy do szkoły uczęszczało więcej uczniów niż w 2024/25 roku szkolnym. Podobny wzrost nastąpił w **szkole w Kowalach Pańskich**, wyniósł on **293,02%**, czyli był niemal trzykrotnie większy.

Spójrzmy teraz na dane przedstawione w kolejnej **tabeli nr 37** dla szkół podstawowych w **Tokarach Pierwszych i Skarżynie**. Dane tych szkół prezentują inny, mniej dynamiczny, rozłożony w czasie wzrost liczby uczniów objętych pomocą psychologiczno – pedagogiczną. W roku szkolnym 2024/25 nastąpił niewielki spadek liczby uczniów objętych opieką. Dla szkoły w **Tokarach Pierwszych** wzrost o **68,2%** miał miejsce, ale w porównaniu do covidowego roku szkolnego 2021/22. Dla szkoły w Skarżynie wyniósł on nieco więcej niż dla szkoły w Tokarach **83,3%**, lecz posiadał podobny trend wzrostu jak w szkołach wymienionych w **tabeli nr 36**.

Tabela nr 36. Pomoc psychologiczno – pedagogiczne w SP Kawęczyn i SP Kowale P.

Pomoc psychologiczno - pedagogiczna liczba uczniów korzystających z pomocy										
Rodzaj pomocy	Szkoła Podstawowa w Kawęczynie					Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich				
	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Zajęcia korekcyjno - kompensacyjne	7	9	10	18	16	20	11	12	13	25
Zajęcia logopedyczne	5	8	11	19	25	10	8	6	14	30
Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne	2	3	3	12	13	0	4	5	9	9
Zajęcia rewalidacyjne	2	3	3	3	8	0	1	1	2	6
Pomoc terapeutyczna	1	2	0	0	35	3	1	0	0	25
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	12	13	8	13	36	6	13	14	30	63
Zajęcia wspierające wybór kierunku kształcenia i zawodu	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0
Zajęcia socjoterapeutyczne	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Zajęcia terapeutyczne	0	0	0	8	0	0	0	0	1	0
Pomoc terap. psychologa	0	0	0	10	0	0	0	0	1	0
Pomoc pedagoga szk.	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Pomoc. naucz. współorg. proces dydak.	0	0	0	23	48	0	0	0	0	11
Zajęcia z pedagogiem spec.	0	0	0	45	0	0	0	0	0	0
Zajęcia rozwijające umiejętność komunikowania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Łączna liczba uczniów objętych opieką	29	38	37	153	181	39	38	43	70	169

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn C UW

Tabela nr 37. Pomoc psychologiczno – pedagogiczne w SP Tokarach P. i SP Skarżyn

Pomoc psychologiczno - pedagogiczna liczba uczniów korzystających z pomocy										
Rodzaj pomocy	Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych					Szkoła Podstawowa w Skarżynie				
	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Zajęcia korekcyjno - kompensacyjne	12	16	20	18	16	11	5	8	10	9
Zajęcia logopedyczne	11	23	41	34	30	10	13	9	20	20
Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne	7	5	9	19	11	0	0	7	11	11
Zajęcia rewalidacyjne	11	12	13	13	24	0	0	0	2	3
Pomoc terapeutyczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	12	10	21	19	10	15	17	12	14	13
Zajęcia wspierające wybór kierunku kształcenia i zawodu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zajęcia socjoterapeutyczne	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Zajęcia terapeutyczne	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Pomoc terap. psychologa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pomoc pedagoga szk.	0	0	0	1	0	0	0	0	5	0
Pomoc. naucz. współorg. proces dydak.	0	0	0	9	19	0	0	0	1	8
Zajęcia z pedagogiem spec.	0	0	0	13	0	0	0	0	7	0
Zajęcia rozwijające umiejętność komunikowania	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
łącna liczba uczniów objętych opieką	53	66	105	126	111	36	35	36	72	66

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Dane w **tabeli nr 38**, podsumowujące liczbę uczniów, którym szkoły udzielają pomocy psychologiczno pedagogicznej, wykazują **znaczną dynamikę wzrostu**. Jednak nie pozwalają na bardziej szczegółową analizę, gdyż odnoszą się wyłącznie do liczby uczniów oraz różnego w każdej ze szkół zakresu udzielanej pomocy. Wspólny mają kierunek i dynamikę zmian.

Tabela nr 38. Pomoc psychologiczno – pedagogiczne w szkołach Gminy – liczba uczniów

Liczba uczniów objęta pomocą w Gminie Kawęczyn						Liczba uczniów w szkole i gminie
Szkoła	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2024/25
Szkoła Podstawowa w Kawęczynie	29	38	37	153	181	104
Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich	39	38	43	70	169	140
Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych	53	66	105	126	111	133
Szkoła Podstawowa w Skarżynie	36	35	36	72	66	58
Razem	157	177	221	421	527	435

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

W szkołach podstawowych Gminy Kawęczyn są organizowane także **inne formy pomocy uczniom**. Równie, jak przywołane powyżej, wartę prezentacji i analizy. W **tabeli nr 39** zestawione zostały dane z różnych obszarów świadczonej pomocy, wymagające niekiedy bardzo sformalizowanych procedur. „**Dowożenie do szkół**” i „dopłata do biletów autobusowych” uczniów i opiekunów, to obowiązki realizowane i finansowane przez Gminę. **Dożywianie**, to również obszar pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej realizowany wspólnie ze szkołami.

Tabela nr 39. Pomoc w dowożeniu, dożywianiu i opiece świetlicowej szkoły i Gmina

Zadania pomocy uczniom w szkołach Gminy Kawęczyn					
Szkoła Podstawowa w Kawęczynie					
Rodzaj pomocy	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Dowożenie	10	7	7	7	5
Dopłata do biletów	17	18	18	18	15
Opieka świetlicowa	29	38	36	37	45
Dożywianie	1	11	0	0	29
Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych					
Rodzaj pomocy	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Dowożenie	78	83	67	61	71
Dopłata do biletów	15	16	15	25	30
Opieka świetlicowa	107	115	119	105	130
Dożywianie	29	19	17	15	12
Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich					
Rodzaj pomocy	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Dowożenie	25	22	22	32	15
Dopłata do biletów	0	0	0	9	4
Opieka świetlicowa	0	0	0	36	47
Dożywianie	23	11	11	17	69
Szkoła Podstawowa w Skarżynie					
Rodzaj pomocy	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Dowożenie	36	38	39	32	31
Dopłata do biletów	15	15	12	9	10
Opieka świetlicowa	19	46	38	47	29
Dożywianie	6	3	4	3	4
Gmina Kawęczyn					
Rodzaj pomocy	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Dowożenie	149	150	135	132	122
Dopłata do biletów	47	49	45	61	59
Opieka świetlicowa	155	199	193	225	251
Dożywianie	59	44	32	35	114

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Obszarem opieki nad uczniami ściśle związanym z organizacją pracy szkół jest liczba uczniów **świetlic szkolnych**. W praktyce szkolnej najczęściej jest związana z uczniami mieszkającymi poza miejscowością, w której znajduje się szkoła. Niekiedy

uczniowie pozostają pod opieką świetlicy z uwagi na godziny pracy rodziców. Raczej się nie zdarza, aby **opieką świetlicową** były otaczane **niemal wszystkie dzieci w szkole**.

Obszarem niezwykle istotnym dla zrozumienia mechanizmów funkcjonowania szkół i priorytetów, którymi kierują się dyrektorzy organizujący pracę szkolnych jednostek są **informacje o sytuacji** rodzinnej i materialnej **uczniów**, ich zdrowiu i predyspozycjach, zmaganiu się z trudnościami w nauce lub problemach, które sprawiają. Te uczniowskie potrzeby **szkoła powinna rozpoznać i udzielić uczniowi odpowiedniej pomocy**.

Uczeń może korzystać tylko z minimum tego, co oferuje szkoła. Wyłącznie z zajęć edukacyjnych organizowanych w zespole klasowym. Może jednak być uczniem, który korzysta jednocześnie z dowożenia do szkoły, opieki świetlicowej, posiłku, uczęszcza na dodatkowe zajęcia rozwijające umiejętności, udziela mu pomocy nauczyciel specjalista, bierze udział w terapii. **Tak rozpoznane uczniowskie „potrzeby” zamieniają się w konkretne godziny zajęć z uczniem.**

Nauczanie w oddziałach szkolnych, opieka i wsparcie edukacji w szkolnych świetlicach i bibliotekach, opieka nad uczniami, dodatkowa pomoc psychologiczna i pedagogiczna mają swoje źródła w **przepisach ustawowych i tych stanowionych przez MEN**⁵², w opracowywanym przez **dyrektora szkoły** na każdy rok szkolny **arkuszu organizacyjnym** szkoły (dotyczy m.in.: uczniów, oddziałów, planów ramowych nauczania, zajęć dodatkowych, przydziału czynności dla nauczycieli). Arkusza, który musi zostać pozytywnie zaopiniowany przez **Kuratorium Oświaty** i zatwierdzony przez **Wójta Gminy**. Bardzo sformalizowane i trudne zadanie, szczególnie w czasie zmieniających się nieustannie regulacji prawnych, rosnących oczekiwań rodziców i braku środków finansowych na realizację wszystkich szkolnych działań.

Wśród danych prezentowanych w **tabelach 35 – 39** widać znaczący wzrost liczby uczniów, których objęto dodatkowymi formami zajęć. Za moment początkowy wzrostu można uznać **rok szkolny 2022/23** a rokiem końcowym dla zestawień danych opartych na liczbie zdiagnozowanych uczniów jest rok szkolny **2024/25**. W tabelach poniżej porównania danych zestawiające **liczby godzin** dedykowane **pomocy psychologiczno – pedagogicznej** i strukturę godzin w szkołach dotyczą roku **2022/23**⁵³ i roku **2025/26**.

Prezentowane poniżej parami tabele (druga z nich uszczegóławia zakres pomocy), agregują dane z obszaru rodzajów zajęć prowadzonych w szkołach i oddziałach przedszkolnych. Przywołują **łączne dane liczby godzin realizowanych w szkołach**, rozdzielając je na **zajęcia edukacyjne**, wynikające z ramowych planów nauczania oraz

⁵² Art. 42 lit.d Karty nauczyciela (Dz.U.2024.986), adres: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/karta-nauczyciela-16790821/art-42-d> oraz Organizacja kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi... informacja MEN, adres: <https://www.gov.pl/web/nauka/organizacja-ksztalcenia-uczniow-ze-specjalnymi-potrzebami-edukacyjnymi-dzialania-men-skierowane-do-dzieci-i-mlodziezy-z-niepelnosprawnosciami>

⁵³ Brak danych zmusza do zmiany porównywanych lat. Podobnie jak ich dostępność umożliwia porównanie danych np. z 2019/20 roku i roku 2025/26. Każda zmiana porównywanych lat jest oznaczona.

na zajęcia wspierające nauczanie i opiekę, prowadzone **w systemie pozalekcyjnym** (np. biblioteki i świetlice, praca pedagoga, nauczyciela wspierającego). **Druga z tabel** załączonych dla każdej szkoły jest **komplementarną** z pierwszą i zestawia dane szczegółowe z obszaru **wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi** w tej szkole.

Tabela nr 40.A. Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Kawęczynie

Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Kawęczynie							% wzrostu
Rodzaj zajęć	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	
Zajęcia lekcyjne – plany ramowe	222,03	209,52	213,02	222,85	229,02	276,5	30 %
Zajęcia w oddz. przedszkolnych	65	65	65	65	65	61	- 6,2 %
Godziny zajęć nielekcyjnych	70,75	64	64,5	83,5	107	143,62	123 %
Godziny ponadwymiarowe ⁵⁴	62	32,71	36,8	50,96	53,53	75,12	104 %
Razem godziny w szkole	357,78	338,52	342,53	371,34	401,02	420,12	23 %

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Tabela nr 40.B. Rodzaje zajęć pomocy pedagogiczno – psychologicznej w SP Kawęczyn

Szkola Podstawowa w Kawęczynie	Liczba godzin	
	2022/23	2025/26
Psycholog szkolny		11
Pedagog szkolny	3	9
Pedagog specjalny		11
Logopeda szkolny	1	9
Terapeuta pedagogiczny		
Nauczyciel wspierający		35
Doradca zawodowy		0,62
Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci		
Kółka i zajęcia rozwijające		9
Zajęcia rewalidacyjne	6	10
Zajęcia korekcyjno – kompensacyjne	1	8
Zajęcia RKES ⁵⁵	1	4
Zajęcia terapeutyczne		4
Zajęcia logopedyczne		
Zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze		9
Razem	12	119,62
% wzrostu	897%	
Różnica	107,62	

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Tabela dla szkoły w **Kawęczynie** ukazuje **23% wzrost liczby godzin** realizowanych przez szkołę ogółem. Największy wpływ na ten wzrost miała rosnąca o **123%** liczba godzin

⁵⁴ Godziny ponadwymiarowe ukazują skalę obciążania nauczycieli zadaniami.

⁵⁵ Zajęcia RKES – zajęcia Rozwijające Kompetencje Emocjonalno-Społeczne.

zajęć nielekcyjnych. Było to wynikiem – **tabela 40.B.** – wielokrotnie razy **większej liczby godzin** pomocy psychologiczno-pedagogicznej, która z **12 godzin** w roku szkolnym **2022/23** wzrosła do **119,62** w roku **2025/26**.

Podobne zmiany obserwujemy w szkole w **Kowalach Pańskich** wzrost liczby godzin ogółem o **31%**, którego jednym ze źródeł był wzrost liczby godzin zajęć nielekcyjnych o **105%**.

W obu szkołach nastąpił również, ale mniej dynamiczny, wzrost liczby godzin zajęć lekcyjnych, wynikających z planów ramowych szkół.

Tabela nr 41.A. Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Kowalach P.

Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Kowalach Pańskich							
Rodzaj zajęć	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	% wzrostu
Zajęcia lekcyjne – plany ramowe	226,9	228,28	209,53	186,26	243,03	286,53	37%
Zajęcia w oddz. przedszkolnych	0	0	0	0	0	0	0
Godziny zajęć nielekcyjnych	54	25	55,5	63	82	114	105%
Godziny ponadwymiarowe	33,46	35,42	52,44	45,91	67,95	60,67	16%
Razem godziny w szkole	297,16	268,42	265,03	260,76	325,03	347,53	31%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Tabela nr 41.B. Rodzaje zajęć pomocy pedagogiczno – psychologicznej w SP Kowale P.

Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich	Liczba godzin	
	2022/23	2025/26
Psycholog szkolny	8,5	11
Pedagog szkolny	3	5
Pedagog specjalny	6,5	11
Logopeda szkolny	6,5	11
Terapeuta pedagogiczny		5
Nauczyciel wspierający		22
Doradca zawodowy		0,53
Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci		
Kółka i zajęcia rozwijające		
Zajęcia rewalidacyjne	2	12
Zajęcia korekcyjno – kompensacyjne	5	
Zajęcia RKES	2	2
Zajęcia terapeutyczne		
Zajęcia logopedyczne		
Zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze	3	5
Razem	36,5	84,53
% wzrostu	132%	
Różnica	48,03	

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Inaczej prezentuje się dynamika zmian w szkole w **Tokarach Pierwszych**. Tutaj proces zmian rozpoczął się kilka lat wcześniej, przebiegał z mniej dynamicznymi wzrostami, jednak jego efekty dla **roku 2025/26** są porównywalne z innymi szkołami w Gminie. Wzrost liczby **godzin ogółem** w szkole o **28%**, wynikający przede wszystkim ze zwiększonej o **69%** liczby **godzin nielekcyjnych**.

Dane przywoływane wcześniej w tabelach dotyczących liczby uczniów z niepełnosprawnościami, którzy uczą się w **Tokarach Pierwszych** oraz te prezentowane poniżej, dotyczące liczby godzin wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi bardzo konsekwentnie budują **wizerunek szkoły** opiekuńczej i wspierającej uczniów obarczonych problemami rozwojowymi.

Tabela nr 42.A. Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Tokarach P.

Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Tokarach Pierwszych							
Rodzaj zajęć	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	% wzrostu
Zajęcia lekcyjne – plany ramowe	235,28	215,52	211,26	223,26	247,02	237,5	12%
Zajęcia w oddz. przedszkolnych	75,5	74,5	74,5	71	74,5	54	bł.
Godziny zajęć nielekcyjnych	70	75	104,5	124,5	111	177,03	69%
Godziny ponadwymiarowe	85,79	55,5	57,26	113,76	98,52	108,59	90%
Razem godziny w szkole	380,79	365,03	365,76	393,76	433,52	468,53	28%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Tabela nr 42.B. Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Tokarach P.

Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych	Liczba godzin	
	2022/23	2025/26
Psycholog szkolny		11
Pedagog szkolny	3	11
Pedagog specjalny		11
Logopeda szkolny		
Terapeuta pedagogiczny		5
Nauczyciel wspierający	32,5	56,5
Doradca zawodowy		0,53
Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci		1
Kółka i zajęcia rozwijające		
Zajęcia rewalidacyjne	22	26
Zajęcia korekcyjno – kompensacyjne	1	5
Zajęcia RKES	1	
Zajęcia terapeutyczne		5
Zajęcia logopedyczne	2	11
Zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze	1	
Razem	62,5	143,03
% wzrostu	129%	
Różnica	80,53	

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Szkoła Podstawowa w **Skarżynie** liczbą godzin wszystkich zajęć realizowanych w szkole nie odbiega nadto od innych szkół Gminy Kawęczyn. Jest to przede wszystkim efekt prawnych zasad, które od wszystkich **szkół publicznych**, a takie może tylko prowadzić samorząd, wymaga **jednolitego standardu** ramowych planów nauczania, liczby etatów nauczycieli specjalistów, godzin pracy biblioteki czy zasad funkcjonowania szkolnej świetlicy.

Zatem i w szkole w Skarżynie **wzrasta o 41%** ogólna liczba godzin, która zasilana jest **121% wzrostem** zadań nielekcyjnych.

Tabela nr 42.A. Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Skarżynie

Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Tokarach Pierwszych							
Rodzaj zajęć	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	% wzrostu
Zajęcia lekcyjne – plany ramowe	b.d.	196,38	189,74	b.d.	226,02	258,03	36%
Zajęcia w oddz. przedszkolnych	b.d.	26	52	b.d.	52	48	-8%
Godziny zajęć nielekcyjnych	52	35	36	b.d.	60	79,53	121%
Godziny ponadwymiarowe	49,36	31,07	18,9	b.d.	63,78	55,03	191%
Razem godziny w szkole	290,07	241,07	260,28	280,03	334,02	366,03	41%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Tabela nr 42.B. Struktura godzin zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Skarżynie

Szkola Podstawowa w Tokarach Pierwszych	Liczba godzin	
	2022/23	2025/26
Psycholog szkolny		8,5
Pedagog szkolny	3	5
Pedagog specjalny		8,5
Logopeda szkolny		6
Terapeuta pedagogiczny		5
Nauczyciel wspierający		20
Doradca zawodowy		0,53
Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci		
Kółka i zajęcia rozwijające		
Zajęcia rewalidacyjne		4
Zajęcia korekcyjno – kompensacyjne	1	
Zajęcia RKES		
Zajęcia terapeutyczne		
Zajęcia logopedyczne	1	
Zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze	2	4
Razem	7	61,53
% wzrostu	779%	
Różnica	54,53	

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Podsumowując tę część analizy należy zauważyć, że obserwujemy istotne **zmiany w edukacji podstawowej** uczniów nie tylko w **Gminie Kawęczyn**, ale w całej **Polsce**. Rozpoczęte wprowadzeniem nowych zapisów prawnych w 2017 roku, modyfikowane i uzupełniane prawnie i organizacyjnie w każdym kolejnym roku, spotęgowane pandemią i lękiem o jej oddziaływanie na zdrowie młodego pokolenia.

Efekt tych zmian **mierzony** godzinami zajęć najlepiej będzie widoczny w oparciu o dane Szkoły Podstawowej w Kawęczynie zaprezentowane w tabelach nr 43.A. i 43.B.

Tabela nr 43.A.Struktura godzin i rodzaju zajęć w SP w Kawęczynie rok 2019/20

Struktura godzin Szkoły Podstawowej w Kawęczynie w roku szkolnym 2019/20				
Oddziały przedszkolne	65			
Edukacja wczesnoszkolna	73,5	302,02		89%
Edukacja IV_VIII	163,52			
Świetlica szkolna	12	24		7%
Biblioteka	12			
Psycholog szk.				
Pedagog szk.	6	6		2%
Nauczyciel wspierający				
Pedagog spec.				
Kółka i zaajęcia rozwijające			100%	
Zajęcia rewalidacyjne	2			
Zajęcia korek.-kompens.				
Zajęcia RKES				
zajęcia terapeutyczne				
zajęcia logopedyczne (logopeda)	4	7,25		2%
porady i konsultacje (pedagog, psycholog)	1,25			
wczesne wspomaganie rozwoju dzieci				
zajęcia dydak. - wyrów. - język polski				
zajęcia dydak.-wyrów. - matematyka				
zajęcia dydak. - wyrów. - język angielski				
Liczba godzin w szkole	339,27			
Liczba uczniów w szkole z O.P.	181			

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Tabela nr 43.A.Struktura godzin i rodzaju zajęć w SP w Kawęczynie rok 2025/26

Struktura godzin Szkoły Podstawowej w Kawęczynie w roku szkolnym 2025/26				
Oddziały przedszkolne	65			
Edukacja wczesnoszkolna	63	278,12		66%
Edukacja IV_VIII	150,12			
Świetlica szkolna	17	24		6%
Biblioteka	7			
Psycholog szk.	11			
Pedagog szk.	9	66		16%
Nauczyciel wspierający	35			
Pedagog spec.	11			
Kółka i zaajęcia rozwijające	8	8	100%	2%
Zajęcia rewalidacyjne	10			
Zajęcia korek.-kompens.	8			
Zajęcia RKES	4			
zajęcia terapeutyczne	4			
zajęcia logopedyczne (logopeda)	9	44		10%
porady i konsultacje (pedagog, psycholog)	0			
zaj. dydak.-wyrów.-edukacja wczesnoszko	2			
zajęcia dydak. - wyrów. - język polski	3			
zajęcia dydak.-wyrów. - matematyka	3			
zajęcia dydak. - wyrów. - język angielski	1			
Liczba godzin w szkole	420,12			
Liczba uczniów w szkole z O.P.	155			

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

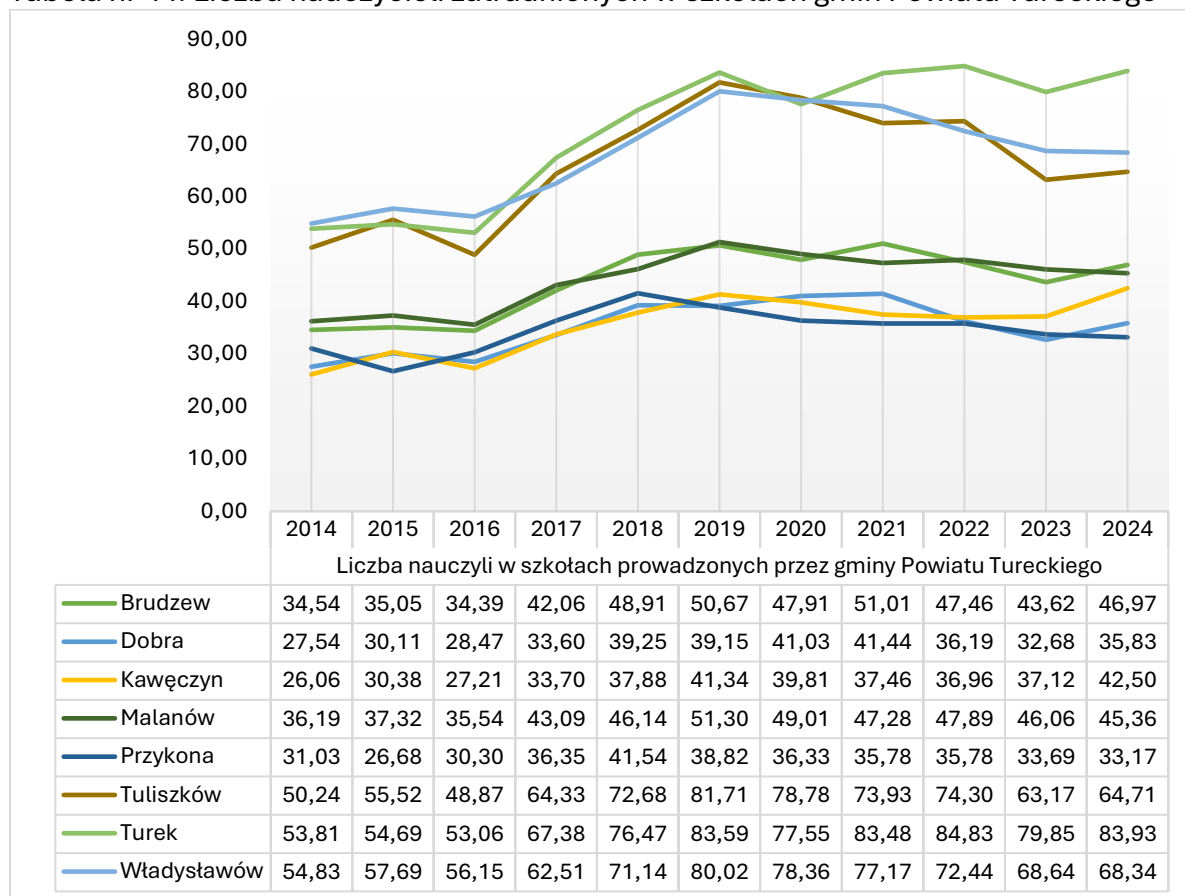
Różnice danych liczbowych z obu tabel pokazują ogromne znaczenie, poparte rosnącą liczbą godzin, jakie w edukacji podstawowej nadane zostało **rozwojowi opieki i wsparcia dla uczniów** z różnymi potrzebami edukacyjnymi i problemami zdrowotnymi. Na zajęcia z tego obszaru kierowanych było w **2019/20 roku 11% godzin** realizowanych w szkołach. W roku **2025/26** na zadania te trafia **34% godzin**. Przy niezmnieszonej liczbie godzin na szkolne plany zajęć lekcyjnych.

5.1.5. Nauczyciele w szkołach Gminy Kawęczyn

Liczba **godzin ogółem** w szkołach prowadzonych przez **Gminę Kawęczyn**, a zatem także **liczba etatów nauczycielskich** w szkołach podstawowych gminy zmienia się w każdym kolejnym roku. Zmiany te są bardziej lub mniej dynamiczne i w większości przypadków zależą od liczby uczniów i liczby oddziałów w szkołach. W latach **2016 – 2019** powróciły szkoły 8-klasowe, zwiększyła się liczba **oddziałów i godzin** w szkołach, a zatem i liczba pracujących w nich **nauczycieli**.

Spójrzmy na dane dotyczące **liczby nauczycieli** pracujących w szkołach **Gminy Kawęczyn** z perspektywy innych gmin Powiatu Tureckiego. **Tabela nr 44** dane te przedstawia, intrygując szczególnie okresem czasowym **po roku 2019**.

Tabela nr 44. Liczba nauczycieli zatrudnionych w szkołach gmin Powiatu Tureckiego

Oprac. własne na podstawie danych GUS BDL

Dane w **tabeli nr 44** pochodzą z bazy danych GUS BDL i dotyczą sumy etatów przeliczeniowych nauczycieli pracujących w szkołach podstawowych realizując zajęcia dydaktyczne. Zostały użyte, albowiem w bardzo czytelny sposób odzwierciedlają zmiany liczby nauczycieli z lat 2019 – 2024 i umożliwiają ich prześledzenie we wszystkich szkołach gmin Powiatu Tureckiego.

W roku szkolnym 2019/20 zakończony został proces odbudowy liczebności **struktur 8-klasowych szkół podstawowych**. Jeszcze do roku 2024 zakłócał struktury oddziałowe szkół niepełny lub nadmiernie wypełniony rocznik dzieci, które jako 6-latkowie trafili do szkół. W tym przypadku wydawało się, że utrwalona wcześniej **struktura oddziałów** będzie w miarę stabilna. Dane zapisane w **tabeli nr 44**, mocno skorelowane z wynikami **tabeli nr 25**, pokazującymi zmiany liczby oddziałów w szkołach gmin Powiatu, zaowocowały **zmniejszeniem** liczby **etatów przeliczeniowych** (Brudzew, Dobra, Małanów, Przykona, Tuliszków i Władysławów) lub wyjątkowo ich **zwiększeniem** (**Kawęczyn, Turek**).

Etaty przeliczeniowe w szkole, to suma etatów przeliczeniowych wszystkich nauczycieli, które obliczamy dzieląc liczbę **godzin przydzieloną nauczycielowi** w arkuszu organizacyjnym szkoły przez liczbę godzin obowiązującego dla tej grupy nauczycieli **pensum** dydaktycznego. Dzięki temu można szkoły i ich organizację etatową opisywać, a szkoły porównywać.

Znana już z **tabeli nr 34** średnia liczba uczniów przypadająca na jeden oddział szkolny w **Gminie Kawęczyn**, jest najniższą wśród gmin Powiatu i wynosi **14 uczniów**. To niska średnia, także w skali wykraczającej poza Powiat. Równie ważnymi dla zrozumienia sytuacji organizacyjnej, w jakiej znalazły się szkoły w Gminie Kawęczyn są kolejne wskaźniki, które będą prezentowane w kolejnych tabelach.

Tabela nr 45 przywołuje wielkości etatów przeliczeniowych oraz liczbę nauczycieli pełno i niepełnozatrudnionych w poszczególnych szkołach Gminy w okresie od 2019/20 do 2025/26 roku.

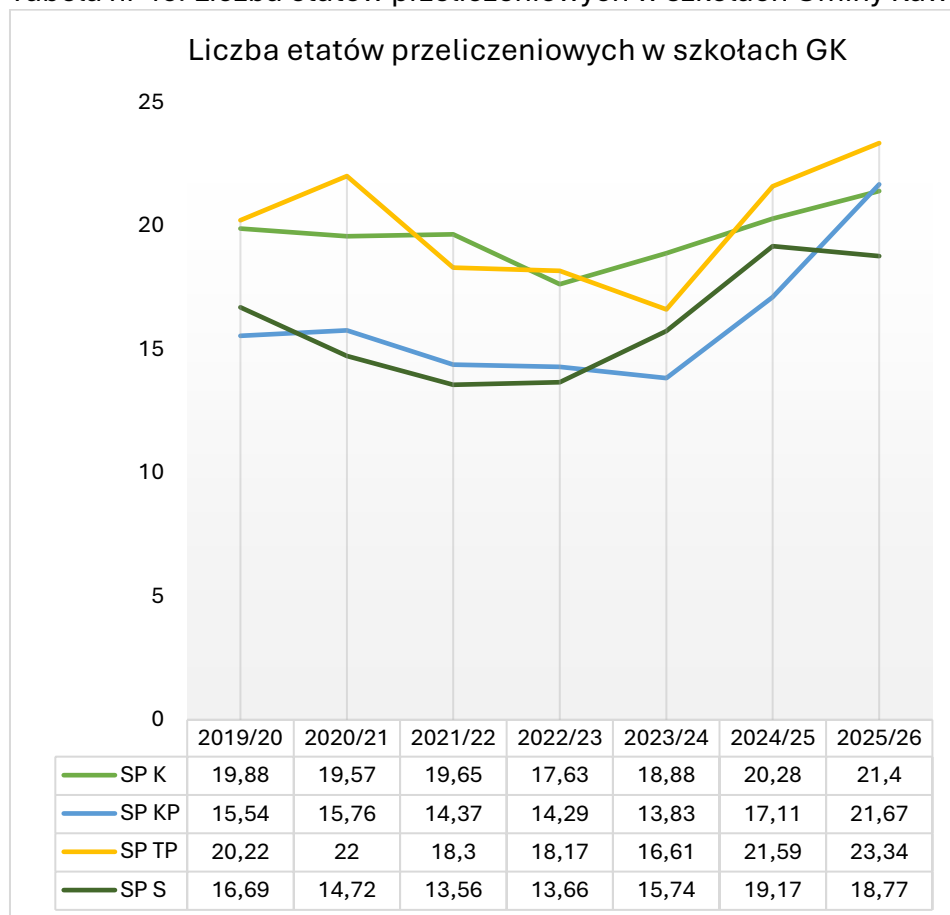
Tabela nr 45. Liczba nauczycieli zatrudnionych i etatów przeliczeniowych w szkołach GK

Szkoły podstawowe w Gminie Kawęczyn										
Rok	Etaty przeliczeniowe nauczycieli					Liczba nauczycieli na pełnych i niepełnych etatach				
	SP K	SP KP	SP TP	SP S	Suma	SP K	SP KP	SP TP	SP S	Suma
2019/20	19,88	15,54	20,22	16,69	72,33	18	19	19	11	67
2020/21	19,57	15,76	22	14,72	72,05	16	19	19	13	67
2021/22	19,65	14,37	18,3	13,56	65,88	17	15	18	11	61
2022/23	17,63	14,29	18,17	13,66	63,75	17	14	18	12	61
2023/24	18,88	13,83	16,61	15,74	65,06	16	14	16	15	61
2024/25	20,28	17,11	21,59	19,17	78,15	17	18	18	18	71
2025/26	21,40	21,67	23,34	18,77	85,18	23	20	20	20	83

Oprac. własne na podstawie danych CUW i SP

Diagram (tabela nr 46) wynikający z tabeli nr 45 prezentuje dane w sposób bardzo czytelny i jednoznaczny, jednak bardziej warte są zauważenia **trendy i kierunki zmian** niż zmienne i uzależnione od doraźnych uwarunkowań dane jednostkowe. Linie wykresów powtarzają ten sam trend znany nam już z analizy wcześniejszych elementów struktury organizacyjnej szkół. Przy niezmienniej liczbie szkół, stabilnej w zasadzie liczbie oddziałów, malejącej wolniej lub szybciej liczbie uczniów i rosnącej liczbie godzin zajęć szkolnych, **rośnie liczba etatów nauczycieli**, pracujących w szkołach.

Tabela nr 46. Liczba etatów przeliczeniowych w szkołach Gminy Kawęczyn

Oprac. własne na podstawie danych CUW i SP

Do roku 2022/23 z uwagi na pandemiczne warunki i zdalną naukę w szkołach liczba etatów przeliczeniowych **nie zmieniała się**. W roku szkolnym 2023/24 **rozpoczęły się procesy**, które znamy już z opisu liczby godzin szkolnych realizowanych w tym czasie w szkołach. Wzrost liczby godzin zajęć szkolnych wydawał się dynamiczny, ale ograniczony do jednego w zasadzie obszaru aktywności szkoły. **Pełnię dynamiki** tego kilkuletniego procesu podkreśla będący jego konsekwencją wzrost liczby etatów.

Szczególnym dla tego procesu rokiem jest trwający właśnie **2025/26** rok, w którym liczba etatów przeliczeniowych wzrosła wobec roku **2022/23** o **21,43 etatu** w całej Gminie, to jest o **33,6%**.

Ważnym wskaźnikiem określającym z jednej strony stopień „zaopiekowania” się szkoły uczniami, z drugiej informuje o racjonalnej organizacji szkoły są dane dotyczące **liczby uczniów przypadających na jeden etat nauczyciela**. Dane te przywołuje dla szkół w Gminie Kawęczyn **tabela nr 47**.

Tabela nr 47. Liczba uczniów w szkołach na etat przeliczeniowy nauczycieli⁵⁶

Liczba uczniów na etat przeliczeniowy nauczyciela					
Rok	Szkoly podstawowe w Gminie				
	SP K	SP KP	SP TP	SP S	Gmina
2019/20	5,6	7,1	5,9	4,7	7,9
2020/21	6,4	8,0	5,9	5,0	8,0
2021/22	5,7	7,8	7,3	5,5	8,8
2022/23	5,9	7,3	6,7	4,8	8,6
2023/24	4,9	6,7	6,6	3,2	7,7
2024/25	5,1	6,0	6,0	3,1	7,2
2025/26	5,3	6,5	5,6	3,2	6,7

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

Trudno w przypadku wskaźnika przywołanego w **tabeli nr 47** o dane porównawcze z innych gmin. Dane przywoływane dla obszaru całego kraju odnoszą się do wszystkich szkół i zawierają w przedziale 9 -10 uczniów na jednego nauczyciela. Dane dla szkół w mieście będą wyższe (wyższa średnia liczba uczniów w klasach), a niższe dla obszarów wiejskich. Wskaźnik dla Gminy Kawęczyn począwszy od roku 2021/22 obniża się systematycznie. Ten sam wskaźnik odczytany dla poszczególnych szkół **najniższy** jest dla szkoły w **Skarżynie**, bardziej korzystny dla szkół pozostałych, choć jego wielkość dla szkoły w **Kawęczynie** oscyluje na niskim poziomie.

Tabela nr 48 przedstawia wskaźnik określający liczbę etatów przeliczeniowych nauczycieli przypadającą na jeden oddział szkoły. Tego wskaźnika nie można jednak interpretować bez wiedzy o liczbie uczniów w szkole i oddziałach szkolnych. Generalnie dla **Gminy Kawęczyn** rośnie on powoli, co przy stałej liczbie oddziałów i spadającej liczbie dzieci nie jest dobrą informacją. Odczyty wskaźnika dla szkół są na zbliżonym poziomie, poza szkołą w **Skarżynie**. Niższy wskaźnik dla 8-klasowej struktury szkoły w Skarżynie oznacza, że szkoła realizuje zadania edukacyjne z podobną liczbą etatów, jak w pozostałych szkołach, ucząc o ponad połowę uczniów mniej.

Wielkości te również trudno porównać z danymi prezentowanymi przez inne gminy. Dostęp jest ograniczony z uwagi na ochronę danych osobowych, a wskaźniki publikowane w gminnych *Informacjach o realizacji zadań oświatowych* nie podają z reguły danych źródłowych i sposobu liczenia wskaźników.

⁵⁶ Dane dla szkół liczone w kolejnych latach bez oddziałów przedszkolnych, dla Gminy z oddziałami przedszkolnymi funkcjonującymi w szkołach.

Tabela nr 48. Liczba etatów przeliczeniowych na 1 oddział szkolny

Liczba etatów przeliczeniowych na 1 oddział					
Rok	Szkoły podstawowe w Gminie Kawęczyn				
	SP K	SP KP	SP TP	SP S	Gmina
2019/20	2,8	1,9	2,5	2,1	2,3
2020/21	2,8	2,0	2,8	2,1	2,4
2021/22	2,8	1,8	2,3	1,9	2,2
2022/23	2,5	1,8	2,3	2,0	2,1
2023/24	2,7	1,7	2,1	2,6	2,2
2024/25	2,9	2,1	2,7	2,4	2,4
2025/26	2,7	2,7	2,9	2,3	2,7

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW

5.1.6. Szkoły – pracownicy administracji i obsługi

W zasadzie zmiany organizacyjne w latach 2019 – 2025 dotyczyły także **zmian kadrowych** wśród pracowników administracji i obsługi zatrudnionych w **szkołach Gminy Kawęczyn**. Powrót 8-klasowej szkoły i uzupełnienie brakującego rocznika po próbie włączenia 6-latków do struktury szkolnej, następnie pandemia covid i zdalnie prowadzone zajęcia, a po roku 2022/23 wzrost zadań związany z rosnącą liczbą uczniów z problemami zdrowotnymi i psychologiczno-pedagogicznymi, znalazły swe odzwierciedlenia w liczbie zatrudnionych pracowników na stanowiskach **administracyjnych i obsługowych** w szkołach i oddziałach przedszkolnych.

Trzy **tabele nr 49.A. , 49.B. oraz 49.C.** prezentują zbiorczo **dane dla wszystkich szkół** począwszy od roku **2019/20 po rok 2024/25**. W trzech kolejnych tabelach znajdują się dane dla kolejnych szkolnych lat.

Tabela nr 49.A. Liczba i etaty przeliczeniowe pracowników niepedagogicznych szkół

Szkoła	2019/20						2020/21					
	PA	ETPA	PO	ETPO	RP A+O	REP A+O	PA	ETPA	PO	ETPO	RP A+O	REP A+O
SP Kawęczyn	2	1,5	6	5,5	8	7	2	1,5	5	5	7	6,5
SP Kowale P.	2	1,2	4	4	6	5,2	2	1,2	4	3,75	6	4,95
SP Tokary	2	1,5	4	3,75	6	5,25	2	1,25	4	4	6	5,25
SP Skarżyn	1	0,75	4	4,15	5	4,9	1	0,75	4	3,45	5	4,2
Gmina	7	4,95	18	17,4	25	22,35	7	4,7	17	16,2	24	20,9

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Legenda do tabel 49.A. – 49.B. - 49.C.

1. PA – pracownicy administracji szkół
2. ETPA – etaty przeliczeniowe pracowników administracji szkół
3. PO – pracownicy obsługi szkół
4. ETPO – etaty przeliczeniowe pracowników obsługi szkół
5. RP A+O – razem pracownicy administracji i obsługi szkół
6. REP A+O - razem etaty przeliczeniowe pracowników administracji i obsługi szkół

Prezentowane dane ukazują **zmniejszającą się liczbę** pracowników i liczbę etatów przeliczeniowych pomiędzy rokiem **2019/20** a **2021/22**. Najniższą grupę pracowników zatrudniano w roku szkolnym **2021/22**. Dla szkół pracowały wówczas **23** osoby na **19,65 etatach** (tab.49.B.). Część z zatrudnionych osób nie pracowała na pełnych etatach, niekiedy łącząc zatrudnienie w kilku szkołach.

W latach szkolnych **2022/23** i **2023/24** zatrudnienie nieco wzrosło, utrzymując się w obu latach na tym samym poziomie. W roku szkolnym **2024/25** wzrosło nieco znacznie do poziomu **30 zatrudnionych** osób pracujących na **21,33 etatach**. Wzrost liczby etatów przeliczeniowych pomiędzy 2021/22 a 2024/25 rokiem wyniósł **8,6%**.

Tabela nr 49.B. Liczba i etaty przeliczeniowe pracowników niepedagogicznych szkół

Szkoła	2021/22						2022/23					
	PA	ETPA	PO	ETPO	RP A+O	REP A+O	PA	ETPA	PO	ETPO	RP A+O	REP A+O
SP Kawęczyn	2	1,5	4	4	6	5,5	2	1,5	5	4,5	7	6
SP Kowale P.	2	1,2	4	3,75	6	4,95	2	1,2	4	3,75	6	4,95
SP Tokary	2	1,25	4	4	6	5,25	2	1,25	4	4	6	5,25
SP Skarżyn	1	0,75	4	3,2	5	3,95	1	0,75	4	3,95	5	4,7
Gmina	7	4,7	16	14,95	23	19,65	7	4,7	17	16,2	24	20,90

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Tabela nr 49.C. Liczba i etaty przeliczeniowe pracowników niepedagogicznych szkół

Szkoła	2023/24						2024/25					
	PA	ETPA	PO	ETPO	RP A+O	REP A+O	PA	ETPA	PO	ETPO	RP A+O	REP A+O
SP Kawęczyn	2	1,5	5	4,5	7	6	2	1,5	5	4,5	7	6
SP Kowale P.	2	1,2	4	3,75	6	4,95	2	1,2	4	3,75	6	4,95
SP Tokary	2	1,25	4	4	6	5,25	2	1,25	6	5	8	6,25
SP Skarżyn	1	0,75	4	3,95	5	4,7	2	0,815	7	3,315	9	4,13
Gmina	7	4,70	17	16,2	24	20,90	8	4,765	22	16,565	30	21,33

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Wśród pracowników świadczących pracę na rzecz szkół **największą grupę** stanowią pracownicy **obsługi**. Pracownicy **szkolnej administracji** to w zasadzie

niezmienna liczba pracowników (7 lub 8 osób) pracujących łącznie w wymiarze **od 4,95 do 4,7 etatu**. W każdej szkole odnotowujemy podobną strukturę: jednego pracownika będącego sekretarką lub sekretarzem (referentem) szkoły oraz pracownika wspierającego funkcjonowanie urządzeń informatycznych i elektronicznych w placówkach. **Pracownicy obsługi**, to w roku szkolnym **2019/20** najczęściej sprzątaczk: **11 pracownic** na **10,5 etatach**, konserwatorzy lub woźni: **4 pracowników** na **3,75 etatach** oraz pomoce przedszkolne: **3 pracownice** na **2,25 etatach**.

W roku **szkolnym 2024/25** liczba pracowników i etatów wzrosła wobec stanu z lat poprzednich. W dalszym ciągu najwięcej było sprzątaczek: **10 pracownic** na **9,315 etatach**, następnie **pomocy nauczyciela** w oddziałach przedszkolnych: **6 pracownic** na **3,75 etatach** oraz **konserwatorów i woźnych**: **4 pracowników** na **3,5 etatach**.

Podobnie jak w liczbie i rodzaju etatów pedagogicznych, tak i wśród pracowników administracji i obsługi **największy wzrost liczby etatów** dokonał się w grupie pracowników wspierających dzieci ze specjalnymi potrzebami. Nie był on tak wysoki i dynamiczny, potwierdził jednak trend dla całego obszaru edukacji podstawowej i przedszkolnej.

5.1.7. Inne zadania w obrębie zadań edukacyjnych

Zadania z obszaru edukacji szkolnej i przedszkolnej realizowane są w Gminie Kawęczyn również przez inne niż szkoły jednostki organizacyjne. Wspomniane w części 5.1.4. **dożywianie, dowożenie** uczniów do szkół i zwrot kosztów dojeżdżania do szkół, to obok **obsługi finansowej** oraz **inwestycyjnej i remontowej** najważniejsze obszary zadań oświatowych. Są one realizowane przez Centrum Usług Wspólnych, Gminny Ośrodek Pomocy i Urząd Gminy w Kawęczynie.

Tabela nr 50. Liczba uczniów korzystających z pomocy w Gminie Kawęczyn

Gmina Kawęczyn					
Rodzaj pomocy	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Dowożenie	149	150	135	132	122
Dopłata do biletów	47	49	45	61	59
Dożywianie	59	44	32	35	114

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Dożywianie, które objęło w roku szkolnym 2024/25 ponad **trzykrotnie większą** grupę uczniów niż rok wcześniej, finansowane jest ze środków rodziców, Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, to ostatnie źródło finansowania ograniczone jest m.in. kryterium wielkości dochodów rodziców lub opiekunów dzieci.

W zasadzie liczba uczniów dowożonych i dojeżdżających do szkół, a zatem związana z realizacją obowiązku szkolnego, jest najbardziej skorelowana z liczbą dzieci uczęszczających do szkół w Gminie Kawęczyn.

Tabela nr 51. Liczba uczniów dowożonych i dojeżdżających do szkół a liczba uczniów GK

Gmina Kawęczyn					
Rodzaj pomocy / Rok	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
Dowózienie	149	150	135	132	122
Dopłata do biletów	47	49	45	61	59
Liczba uczniów szkół	466	457	422	372	436
% uczniów dowożonych	42,06%	43,54%	42,65%	51,88%	41,51%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Dane z **tabeli nr 51** ukazują bardzo dużą liczbę uczniów dowożonych i korzystających z dopłaty do dojazdu do szkoły. W roku 2023/24 osiągnęła ona **51,88%** dzieci uczących się w szkołach Gminy, chociaż nominalnie najwyższa była w roku 2020/21, kiedy do szkół dojeżdżało **196 uczniów**. Jest to bardzo wysoka liczba uczniów zamieszkałych poza miejscowościami, w których zlokalizowane są szkoły.

Tabela nr 52. Liczba uczniów dowożonych i dojeżdżających do szkół a liczba uczniów GK

Gmina Kawęczyn					
Uczniowie dowożeni+ / Rok	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
% uczniów dowożonych GK	42,06%	43,54%	42,65%	51,88%	41,61%
SP Kawęczyn	23,08%	22,32%	24,04%	26,88%	19,23%
SP Kowale Pańskie Kolonia	17,12%	16,06%	16,67%	15,13%	13,57%
SP Tokary Pierwsze	71,54%	73,88%	68,60%	78,18%	75,94%
SP Skarżyn	69,86%	71,62%	78,46%	82,00%	70,69%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Najwięcej uczniów, zgodnie z **tabelą nr 52**, dowożonych jest do szkół w Tokarach Pierwszych i Skarżynie. Bez wątpienia nie jest ta sytuacja problemem wyłącznie dla organizatorów dowozów, obciąża również świetlice szkolne, rośnie liczba uczniów dożywianych, opiekunów dzieci dowożonych.

Spośród zadań szkolnych nie realizowanych w szkołach, w zasadzie poza zakupem opatu, inne nie posiadają albo takiego znaczenia, albo nie są realizowane cyklicznie. Spośród tych ostatnich warto zwrócić uwagę na zadania z obszaru zadań o charakterze inwestycyjnym. Nie tylko na inwestycje i budowę nowych obiektów szkolnej infrastruktury, ale także na remonty i modernizacje, które dostosowują placówki szkolne do zmieniających się potrzeb i oczekiwań. Nie mniej ważnymi są tu również wydatki inwestycyjne na zakup sprzętu i wyposażenia szkolnych pracowni i laboratoriów. Będą one jednym z istotnych elementów opisu kolejnej części poświęconej finansom szkół.

Część 5.

Uwagi:

1. Proces **depopulacji w obszarach wiejskich** jest wolniejszy w centralnej i środkowo zachodniej Polsce, wolniejszy od procesów depopulacji, które dotknęły małe i średnie miasta. Pomimo tego grozi społecznościami wiejskim **koniecznością zamykania szkół**, ograniczania ich poziomu organizacyjnego, łączenia oddziałów szkolnych, szukania alternatywnych sposobów prowadzenia szkolnej edukacji.
2. Liczba szkół w **Gminie Kawęczyn** nie uległa zmianie, choć zmniejszała się liczba szkół w innych gminach powiatu. Średnia liczba mieszkańców obwodu szkolnego jest **bliska 2 tys. osób**. W GK wynosi ona **1223 osoby** i jest najniższą wśród gmin Powiatu Tureckiego.
3. Samorządy gmin **minimalizują liczbę funkcjonujących oddziałów szkolnych i przedszkolnych** w szkołach, racjonalizują koszty zapewnienia miejsc dla dzieci w placówkach publicznych prowadzonych przez samorządy. **Rosnąca łączna liczba oddziałów** szkolnych i przedszkolnych w **Gminie Kawęczyn** nie jest adekwatna do zmian w gminach reagujących na procesy depopulacji.
4. Perspektywa **demograficzna dla Gminy Kawęczyn** pokazuje, że mieszkańców, także młodych mieszkańców Gminy będzie z czasem ubywało. Zmniejszająca się w każdym roczniku grupa dzieci będzie zasilala szkoły **coraz mniejszą liczbą uczniów**, od której zależy struktura oddziałów szkół i sieć szkolna. Niezbędna będzie publiczna debata dotycząca zmian sieci szkolnej i ograniczenia liczby oddziałów w szkołach Gminy.
5. W latach 2016 - 2025 Gmina Kawęczyn miała najniższy wskaźnik określający **średnią liczbę dzieci** uczących się w jednym szkolnym oddziale wśród gmin Powiatu, jeden z niższych i spadający **wskaźnik liczby uczniów przypadających na jeden etat przeliczeniowy** nauczyciela oraz jeden z wyższych i rosnący **wskaźnik liczby etatów przeliczeniowych nauczycieli przypadających na oddział** szkolny.
6. Dane dotyczące szkół w Gminie Kawęczyn pokazują **wysoki wzrost liczby uczniów**, którzy pomiędzy rokiem szkolnym 2022/23 a rokiem szkolnym 2024/25 zostali **zdiagnozowani jako uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi**. Wynikiem tego jest **rosnąca liczba godzin**, jakie w edukacji podstawowej kierowane są na zajęcia psychologiczno-pedagogiczne oraz ogólny wzrost liczby realizowanych w szkołach godzin zajęć, wynikający również z nowych regulacji prawnych dotyczących zatrudniania w szkołach nauczycieli specjalistów.
7. Rosnąca od roku szkolnego **2022/23** liczba godzin zajęć szkolnych, pomimo malejącej liczby uczniów, lecz stałej liczby oddziałów prowadzi do **wzrostu liczby zatrudnionych w szkołach nauczycieli i etatów przeliczeniowych**. Wzrost ten wynosi **21,43 etatu** dla całej Gminy, a liczba etatów jest **wyższa o 33,6%**. Jest to liczba etatów **równa etatom przeliczeniowym** szkoły w Kawęczynie.
8. Zdecydowanie mniej w tym czasie powstało nowych etatów przeliczeniowych pracowników administracji i obsługi szkół. Wzrost liczby pracowników jest znaczący, gdyż ich liczba zwiększyła się o **7 osób**, ale wzrost etatów przeliczeniowych wyniósł **1,68 etatu**, co stanowi **8,6%**.

Część 5.

Wnioski:

Zasadniczymi źródłami **wzrostu w szkołach liczby godzin zajęć i etatów przeliczeniowych nauczycieli**, a pośrednio i **etatów pracowników obsługi** są:

- określone ustawowo i aktami prawnymi Ministerstwa Edukacji Narodowej zwiększające się **normy dotyczące zatrudniania** w szkołach pracowników na stanowiskach realizujących w szkołach zadania opieki i wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów (w zasadzie niezależne od decyzji organu prowadzącego);
- rosnąca **liczba dzieci i uczniów** objętych opieką i edukacją z rozszerzonym zakresem zajęć psychologiczno-pedagogicznych i terapeutycznych (w zasadzie niezależna od organu prowadzącego, będąca wynikiem diagnoz realizowanych przez szkoły z udziałem poradni psychologiczno pedagogicznych);
- sieć szkolna i liczba oddziałów szkolnych, wymagająca dla każdej szkoły i każdego oddziału szkolnego takiego samego rodzaju działań (ramowe plany nauczania, zajęcia nielekcyjne, opieka psychologiczno-pedagogiczna) oraz realizacji standardów opiekuńczych i socjalnych (w zasadzie obszar w znaczącej części zależny od decyzji organu prowadzącego szkoły).

6. Wydatki oświatowe w Gminie Kawęczyn

Wydatki oświatowe na przestrzeni kolejnych 6 lat (**2019 – 2024**) obejmują okres, w którym funkcjonuje ostatni rok gimnazjum, natomiast w 8-letnich szkołach podstawowych brakuje rocznika szkolnego, który wkroczył niemal w całości do szkół w wieku 6 lat. Wyjątkiem jest tu szkoła w **Kawęczynie**. Natomiast szkoła w **Kowalach Pańskich Kolonii** prowadzi w tym czasie podwójny rocznik 6 i 7-latków. Dwie równoległe klasy prowadzi także szkoła w **Tokarach Pierwszych**, a w szkoła w **Skarżynie** łączy zajęcia dla oddziałów różnych roczników uczniów.

W tym czasie rozpoczyna się **pandemia covid**, która ogranicza zakres zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych realizowanych w szkolnych warunkach. Spadają zatem wydatki na wynagrodzenia i utrzymanie szkół. Rosną, gdy skończy się pandemia a w szkołach pojawiają się **uczniowie z Ukrainy**.

Ta **zmiennność sytuacji organizacyjnej** ma wpływ na wielkość szkolnych wydatków określonych wartością nominalną. Będą ona rosły, gdyż uwzględniać muszą wzrost kosztów powiększony o inflację i wzrost pensji pracowników szkół, niezależnie od liczby szkolnych godzin. Dlatego też wspomagającą analizę miarą, będą także wskaźniki

określające wydatki szkół w przeliczeniu na jeden oddział, jednego ucznia, czy na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy.

Ważne jest również, aby szukając źródeł kosztów, przypisać poprawnie kolejne lata szkolne właściwym latom budżetowym. **Lata szkolne** rozpoczynają się 1 września jednego roku a kończą z ostatnim dniem sierpnia roku następnego. **Rok budżetowy** rozpoczyna się 1 stycznia a kończy 31 grudnia. Są to dwa różne okresy. Rok budżetowy obejmuje zatem **8 miesięcy jednego roku szkolnego i 4 miesiące następnego roku szkolnego**.

6.1. Koszty utrzymania szkół i oddziałów przedszkolnych w Gminie Kawęczyn w latach 2020 – 2024

Plany finansowe przyjmowane na każdy kolejny rok przewidują z reguły wydatki w kwotach wyższych niż te, które rzeczywiście zostaną zrealizowane na koniec roku. **Wydatki w obszarze szkolnej oświaty** zgłaszane przez dyrektorów szkół we wrześniu roku poprzedzającego realizację budżetu muszą przewidzieć wielkość kwot niezbędną do sfinansowania zadań już realizowanych oraz zadań, których planowanie i organizacja zakończy się ostatecznie **w sierpniu** następnego roku, aby we wrześniu mogła rozpocząć się ich realizacja.

Wszystkie dalej przywołane informacje i zestawienia oparte są zatem na **sprawozdaniach rocznych z realizacji wydatków**, zatwierdzonych przez Radę Gminy kilka tygodni lub kilka miesięcy po zamknięciu budżetu poprzedniego roku.

Syntetyczne spojrzenie na wydatki w obszarze oświaty w latach 2019 – 2024 przynosi **tabela nr 53**.

Tabela nr 53. Wydatki na oświatę w latach 2019- 2024 w Gminie Kawęczyn

Dział /rozdział	Rodzaj wydatków	Wydatki na oświatę w Gminie Kawęczyn 2019 - 2024					
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
801							
80101	Szkoły podstawowe	5 506 768	6 155 417	6 485 757	6 588 762	8 452 217	10 211 859
80103	Oddziały przedszkolne w szkołach podst.	543 033	543 356	577 308	599 698	742 175	891 165
80104	Przedszkola	576 988	670 571	741 850	762 589	829 482	1 604 625
80110	Gimnazja	416 146	-	-	-	-	-
80113	Dowożenie uczniów	140 911	86 147	106 327	189 937	253 288	272 054
80146	Dokształcanie i doskonalenia nauczycieli	22 123	22 218	17 627	28 405	26 817	40 245
80148	Stołówki szkolne i przedszkolne	90 513	75 965	97 821	126 547	191 391	311 444
80149	Specjalna organizacja nauki...przedszkola	40 248	27 092	25 562	35 579	112 690	142 292
80150	Specjalna organizacja nauki...szkoły podst.	221 143	147 341	154 947	189 719	217 413	265 541
80153	Bezpłatny dostęp do podręczników	45 036	57 119	70 060	43 610	55 840	66 028
80195	Pozostała działalność	49 249	47 115	97 541	169 057	184 432	151 849
854							
85415	Pomoc materialna dla uczniów -socjalna	33 931	25 166	22 060	22 247	25 760	20 281
85416	Pomoc materialna dla uczniów -motywacyjna	4 900	2 800	2 800	2 800	4 000	800
85495	Pozostała działalność	3 000	-	-	-	-	-

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Tabela nr 53 zestawia rodzaje wydatków ponoszone na oświatę w Gminie Kawęczyn w latach 2019 – 2024 w układzie klasyfikacja budżetowej. Systematyzacja wydatków, służy do szczegółowego ich ewidencjonowania w jednostce sektora finansów publicznych. Ten poziom szczegółowości zawiera bardzo dużo danych, ale pozwala dostrzec tylko dominujące w tym układzie zmiany.

W **tabeli nr 54** z ogółu danych eliminujemy rok 2019, który ze swoimi podzielonymi między przedszkola, oddziały przedszkolne, szkoły podstawowe i gimnazja kosztami zadań utrudnia porównania. W zestawieniu tej tabeli pozostają tylko dane, które bez wątpliwości przypisać możemy szkołom podstawowym i oddziałom przedszkolnym w tych szkołach.

Tabela nr 54. Podstawowe grupy wydatków – szkoły w latach 2020 – 2024 w GK

Rodzaj wydatków	Wydatki na szkoły w Gminie Kawęczyn 2020 - 2024					Wzrost wydatków	
	2020	2021	2022	2023	2024	kwotowo	%
Szkoły podstawowe	6 155 417	6 485 757	6 588 762	8 452 217	10 211 859	4 056 442	65,9%
Oddz. przedszk. w szkołach podst.	543 356	577 308	599 698	742 175	891 165	347 809	64,0%
Specjalna organiz. nauki...szkoły podst.	147 341	154 947	189 719	217 413	265 541	118 200	80,2%
Dowożenie uczniów	86 147	106 327	189 937	253 288	272 054	185 907	215,8%
Stołówki szkolne i przedszkolne	75 965	97 821	126 547	191 391	311 444	235 480	310,0%
Wzrost rok do roku		5,4%	1,6%	28,3%	20,8%		

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Wzrost wydatków pomiędzy **2020 a 2024** rokiem wynosi dla szkół podstawowych i oddziałów przedszkolnych **64-65,9%**. Jest niższy skalą wzrostu od wzrostu wydatków dla zadań specjalnej organizacji nauki w szkołach, a zdecydowanie niższy niż wzrost wydatków dotyczących dowożenia uczniów do szkół i stołówek szkolnych. **Dynamika wzrostu** wydatków do roku 2022 jest niska, duży wzrost wydatków dotyczy **2023 i 2024 roku**. Przy czym największa dynamika wzrostu wydatków dotyczy stołówek szkolnych i przedszkolnych.

W wartościach nominalnych największy wzrost dotyczył **szkół podstawowych**, gdzie wydatki wzrosły o kwotę **4 056 442** złotych, **oddziałach przedszkolnych** w szkołach, ze wzrostem w wysokości **347 809** złotych oraz **stołówkami**, gdzie wydano więcej o **235 480** złotych.

Powiązanie wzrostu kwot wydatkowanych na oświatę z okresem trwania epidemii covid i późniejszym wzrostem inflacji jest bardzo czytelne. Należy jednak skonfrontować przywoływane wyżej zmieniające się wartości ze wskaźnikami, które pokażą wzrost wydatków na tle równie ważnych danych dotyczących liczby uczniów, liczby oddziałów i etatów nauczycielskich.

Wskaźnikiem bardzo często przywoływanym w analizach i audytach jest wskaźnik **oświatowych wydatków obliczony na jednego ucznia** uczęszczającego w danym roku do szkół w gminie. Taki wskaźnik prezentuje **tabela nr 55**. Wskaźnik ten przywołuje podstawową i

najważniejszą informację o wielkości wydatków związanych z kształceniem jednego ucznia w gminnych szkołach.

Z wcześniej przywoływanych danych wiemy, że liczba uczniów w latach 2020 – 2024 obniża się aż do roku 2023, aby w roku 2024 powrócić do wartości bliskiej danym z roku 2022. Z zestawienia w **tabeli nr 55** wynika, że wskaźnik wzrostu wydatków w pozycji „**szkoły podstawowe – na jednego ucznia**” wzrost pomiędzy 2020 a 2024 rokiem o **77,32%**, gdy wydatki na szkoły podstawowe wzrosły o **65,9%**. Wysoka dynamika wzrostu wskaźnika wynika wprost ze znacznego wzrostu wydatków na utrzymanie szkół nie wynikającego ze wzrostu liczby uczniów. Zmniejszenie liczby uczniów nie zostało zrekomensowane obniżeniem kosztów kształcenia.

Tabela nr 55. Podstawowe grupy wydatków – wskaźnik – wydatki na 1 ucznia

Rodzaj wydatków / wskaźniki	Wskaźniki wydatków oświatowych w Gminie Kawęczyn				
	2020	2021	2022	2023	2024
Szkoły podstawowe	6 155 417	6 485 757	6 588 762	8 452 217	10 211 859
Na jednego ucznia szkół podst.	13 209	14 192	15 613	22 721	23 422
Oddziały przedszkolne w szkołach	543 356	577 308	599 698	742 175	891 165
Na jednego wych. oddz. przedszk.	4 766	4 732	4 798	5 665	7 017
Specjalna organizacja nauki...szkoły	147 341	154 947	189 719	217 413	265 541
Na jednego ucznia szkoły podst.	316	339	422	372	436

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Tabela nr 56 ukazuje podobny typ wskaźnika, dzielący koszty ponoszone przez **szkoły podstawowe** przez **liczbę oddziałów** szkolnych funkcjonujących w tych szkołach. Jest to wskaźnik odwołujący się do organizacji nauczania. To już nie liczba uczniów, niezależna i trudna do zmodyfikowania, ale liczba oddziałów, w których organizowana jest edukacja dla uczniów w funkcjonujących szkołach Gminy.

Liczba oddziałów w szkołach Gminy Kawęczyn pomiędzy 2020 a 2024 rokiem w zasadzie utrzymuje się na podobnym poziomie, w roku 2024 zwiększając się o **3 oddziały**. Wskaźnik wydatków w wersji „**szkoły podstawowe – na jeden oddział szkolny**” rośnie pomiędzy 2020 a 2024 rokiem o **55,53%**. Jest to wynikiem utrzymywania większej liczby oddziałów z mniejszą liczbą uczniów w oddziałach szkolnych.

Tabela nr 56. Podstawowe grupy wydatków – wskaźnik – wydatki na 1 oddz. szk./przedszk.

Rodzaj wydatków / wskaźniki	Wskaźniki wydatków oświatowych w Gminie Kawęczyn				
	2020	2021	2022	2023	2024
Szkoły podstawowe	6 155 417	6 485 757	6 588 762	8 452 217	10 211 859
Na jeden oddział szkolny	205 181	216 192	219 625	291 456	319 121
Oddziały przedszkolne w szkołach	543 356	577 308	599 698	742 175	891 165
Na jeden oddział przedszkolny	90 559	96 218	99 950	123 696	148 527
Specjalna organizacja nauki...szkoły	147 341	154 947	189 719	217 413	265 541
Na jeden oddział szkolny	4 911	5 165	6 324	7 497	8 298

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Bardzo interesujący obraz wielkości wydatków ponoszonych na edukację szkolną przynoszą dane prezentowane w **tabeli nr 57**. Wskaźnik wielkości wydatków obliczony na jeden etat przeliczeniowy nauczycielski przynosi wiedzę o kosztach, które są związane z liczbą **godzin realizowanych w szkołach**, wyrażonymi **przeliczeniowymi etatami nauczycielskimi**. To wskaźnik organizacyjny dotyczący nie tylko struktury organizacyjnej szkół, ale wynikający również z zakresu zadań, liczby godzin zajęć szkolnych realizowanych w szkołach.

Wskaźnik ten rośnie, ale w tempie niższym niż wielkość wydatków szkolnych. Dynamika wzrostu wskaźnika wynosi **52,95%**, gdy dla wydatków na szkoły podstawowe wynosi **65,9%**. Rokiem najwyższego wzrostu tego wskaźnika był rok 2023, gdy w stosunku do roku poprzedniego wzrósł on o **25,57%**.

Tabela nr 57. Podstawowe grupy wydatków – wskaźnik – wydatki na 1 etat przel. naucz.

Rodzaj wydatków / wskaźniki	Wskaźniki wydatków oświatowych w Gminie Kawęczyn				
	2020	2021	2022	2023	2024
Szkoły podstawowe	6 155 417	6 485 757	6 588 762	8 452 217	10 211 859
Na jeden etat przeliczeniowy naucz.	85 433	98 448	103 353	129 914	130 670
Oddziały przedszkolne w szkołach	543 356	577 308	599 698	742 175	891 165
Na jeden etat przeliczeniowy naucz.	7 541	8 763	9 407	11 408	11 403
Specjalna organizacja nauki...szkoły	147 341	154 947	189 719	217 413	265 541
Na jeden etat przeliczeniowy naucz.	2 045	2 352	2 976	3 342	3 398

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Przywołane wyżej dane zagregowane na poziomie **działów i rozdziałów wydatków budżetowych** nie pozwalają sięgnąć do bardziej szczegółowych informacji o tym, jak są wydatkowane środki na szkolną edukację w **Gminie Kawęczyn**. Widzimy znaczący wzrost wydatków, potwierdzony wielkością wskaźników, nie widzimy konkretnych zadań, których wzrost finansowania dotyczył.

Kolejne dane będą już wkraczały w obszar konkretnych grup wydatków związanych z funkcjonowaniem szkół. Dla lepszej ich czytelności zostały uporządkowane w **grupy wydatków**, które wiążą się z sobą celem i rodzajem realizowanych zadań. Zamiast zatem ponad 30 paragrafów wydatków prezentowanych będzie **sześć grup wydatków**, z których jedna grupa zostanie przedstawiona bardziej szczegółowo.

Grupy wydatków:

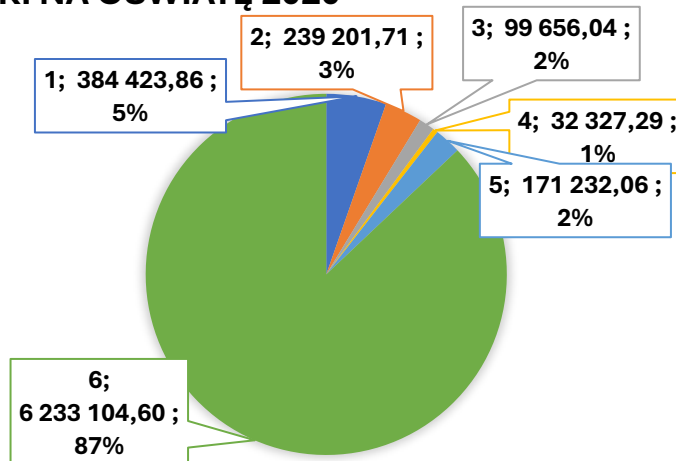
1.	Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń
2.	Materiały i wyposażenie, książki, żywność
3.	Zakup energii i opłaty
4.	Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne
5.	Zadania pomocy uczniom
6.	Wynagrodzenia pracowników - pochodne - fundusze

Rok 2020

Tabela nr 58. Podstawowe grupy wydatków na oświatę w Gminie Kawęczyn rok 2020

1	Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	384 423,86	5,37%	5,39%
2	Materiały i wyposażenie, książki, żywność	239 201,71	3,34%	3,36%
3	Zakup energii i opłaty	99 656,04	1,39%	1,40%
4	Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	32 327,29	0,45%	0,00%
5	Zadania pomocy uczniom	171 232,06	2,39%	2,40%
6	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	6 233 104,60	87,06%	87,45%
Razem		7 159 945,56	100%	
Bez wydatków inwestycyjnych		7 127 618,27		100%

WYDATKI NA OŚWIATĘ 2020

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Rok 2021

Tabela nr 59. Podstawowe grupy wydatków na oświatę w Gminie Kawęczyn rok 2021

1	Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	397 433,00	5,24%	5,40%
2	Materiały i wyposażenie, książki, żywność	202 044,86	2,66%	2,75%
3	Zakup energii i opłaty	135 521,14	1,79%	1,84%
4	Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	231 797,62	3,05%	0,00%
5	Zadania pomocy uczniom	201 246,34	2,65%	2,73%
6	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	6 423 166,27	84,61%	87,28%
Razem		7 591 209,23	100%	
Bez wydatków inwestycyjnych		7 359 411,61		100%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Rok 2022

Tabela nr 60. Podstawowe grupy wydatków na oświatę w Gminie Kawęczyn rok 2022

1	Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	394 444,99	4,96%	5,03%
2	Materiały i wyposażenie, książki, żywność	190 744,18	2,40%	2,43%
3	Zakup energii i opłaty	214 252,07	2,69%	2,73%
4	Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	118 132,91	1,48%	0,00%
5	Zadania pomocy uczniom	258 594,21	3,25%	3,30%
6	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	6 781 424,04	85,22%	86,50%
Razem		7 957 592,40	100%	
Bez wydatków inwestycyjnych		7 839 459,49		100%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Rok 2023

Tabela nr 61. Podstawowe grupy wydatków na oświatę w Gminie Kawęczyn rok 2023

1	Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	525 944,34	5,19%	5,92%
2	Materiały i wyposażenie, książki, żywność	276 113,32	2,72%	3,11%
3	Zakup energii i opłaty	143 942,25	1,42%	1,62%
4	Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	1 298 233,40	12,80%	0,00%
5	Zadania pomocy uczniom	337 733,42	3,33%	3,80%
6	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	7 560 046,84	74,54%	85,16%
Razem		10 142 013,57	100%	
Bez wydatków inwestycyjnych		8 877 182,09		100%

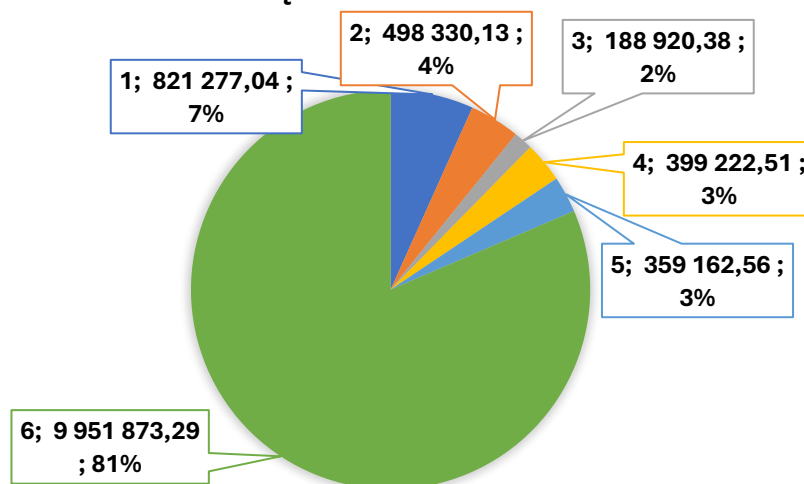
Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Rok 2024

Tabela nr 62. Podstawowe grupy wydatków na oświatę w Gminie Kawęczyn rok 2024

1	Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	821 277,04	6,72%	6,95%
2	Materiały i wyposażenie, książki, żywność	498 330,13	4,08%	4,22%
3	Zakup energii i opłaty	188 920,38	1,55%	1,60%
4	Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	399 222,51	3,27%	0,00%
5	Zadania pomocy uczniom	359 162,56	2,94%	3,04%
6	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	9 951 873,29	81,45%	84,20%
Razem		12 218 785,91	100%	
Bez wydatków inwestycyjnych		11 819 563,40		100%

WYDATKI NA OŚWIATĘ 2024

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Porównanie wydatków oświatowych w kolejnych latach pomiędzy **2020 a 2024** rokiem przynosi kilka istotnych informacji. **Wzrost wydatków** dotyczy wszystkich przywołanych grup wydatków. Wydatki rosną nierównomiernie, z **mniejszą dynamiką** dla wydatków płacowych osobowych i bezosobowych, z **większą** dla wydatków na zakup usług, materiałów, wyposażenia i energii. Zachowują w tym czasie proporcje charakterystyczne dla wydatków z obszaru usług społecznych. **Dominuje grupa wydatków płacowych**, która mieści się w przedziale **pomiędzy 84,20% a 87,45%** udziału w wydatkach ogółem dla zestawień bez

wydatków inwestycyjnych. Pozostałe wydatki rosną w sposób **bardziej dynamiczny**, ale mają zdecydowanie **mniejszy udział** w całości wydatków od **1,4 do 1,62%** dla wydatków na zakup energii po **2,43 do 4,22%** na zakup materiałów i wyposażenia.

Wydatki w kwotach rzeczywistych wraz z dynamiką wzrostu zostały przywołane w **tabeli nr 63**.

Tabela nr 63. Podstawowe grupy wydatków na oświatę w Gminie Kawęczyn rok 2024

Grupy wydatków oświatowych	2020	2021	2022	2023	2024	% wzrostu	Kwota wzrostu
Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	384 424	397 433	394 445	525 944	821 277	113,64%	436 853
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	239 202	202 045	190 744	276 113	498 330	108,33%	259 128
Zakup energii i opłaty	99 656	135 521	214 252	143 942	188 920	89,57%	89 264
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	32 327	231 798	118 133	1 298 233	399 223	0,00%	-
Zadania pomocy uczniom	171 232	201 246	258 594	337 733	359 163	109,75%	187 931
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	6 233 105	6 423 166	6 781 424	7 560 047	9 951 873	59,66%	3 718 769
Razem	7 159 946	7 591 209	7 957 592	10 142 014	12 218 786	70,65%	5 058 840
Razem bez inwestycji	7 127 618	7 359 412	7 839 459	8 843 780	11 819 563	65,83%	4 691 945

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Zestawienie kwot wzrostu wydatków i dynamiki wzrostu wydatków w **tabeli nr 63** nie pozostawia wątpliwości, że pomimo **najniższej dynamiki** wzrostu wynoszącej **59,66%** w ciągu 4 lat, to wynagrodzenia i pochodne **wzrosły o kwotę 3 718 769 zł** do kwoty **9 951 873 zł** w roku **2024**.

Zwiększające się z każdym kolejnym rokiem wydatki na utrzymanie szkół w grupach **wydatków pozapłacowych** pomimo swojej dużej dynamiki nie wpłynęły na wielkość kosztów utrzymania oświaty w Gminie Kawęczyn w sposób znaczący, stanowiąc od **7,16 %** do **8,86% wydatków ogółem**. Największy kwotowy i procentowy udział w wielkości wydatków mają wydatki płacowe osobowe i bezosobowe oraz pochodne od płac. Wzrost wydatków płacowych największą dynamikę osiągnął w latach **2023 i 2024**.

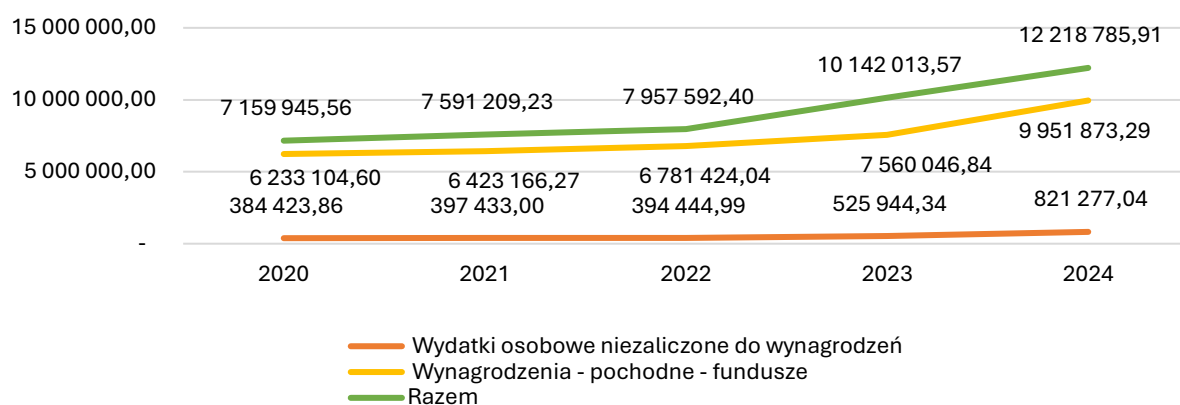
Dane zawarte w **tabeli nr 64** dotyczą tylko dwóch **grup wydatków** związanych z wynagrodzeniami i wydatkami osobowymi, które nie są kwalifikowane jako wynagrodzenia. Suma kwot ich wzrostów pomiędzy 2020 a 2024 rokiem wyniosła **4 155 622 zł** i powiększyła się między rokiem 2020 a 2024 o **58,04%**.

Przywołane w kolejnych **tabelach nr 65 i 66** dane, dotyczą wyłącznie kwot wydatkowanych na wynagrodzenia oraz pochodne od wynagrodzeń, do roku 2021 księgowanych łącznie dla wszystkich pracowników szkół, a od roku 2022 księgowanych **oddzielnie dla nauczycieli i oddzielnie dla pracowników administracji i obsługi szkół**.

Tabela nr 64. Wydatki osobowe i wynagrodzenia – Gmina Kawęczyn rok 2020 – 2024

Rodzaj / Rok	2020	2021	2022	2023	2024	% wzrostu	Kwota wzrostu
Wydatki osobowe niezaliczane do wynagr.	384 423	397 433	394 444	525 944	821 277	113,64%	436 853
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	6 233 104	6 423 166	6 781 424	7 560 046	9 951 873	59,66%	3 718 769
Razem	7 159 945	7 591 209	7 957 592	10 142 013	12 218 785	58,04%	4 155 622

Wzrost wynagrodzeń, pochodnych i wydatków osobowych niezaliczanych do wynagrodzeń

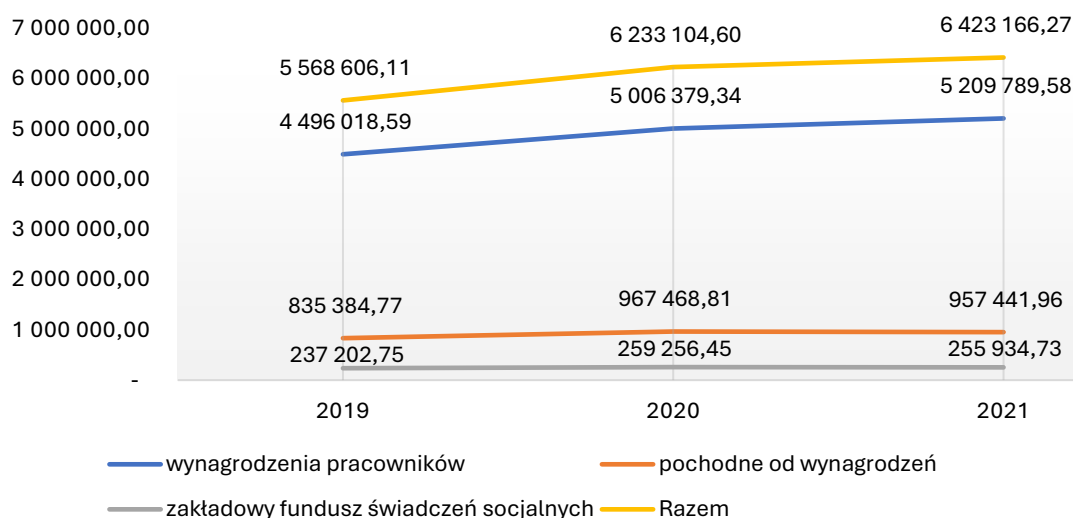

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Tabela nr 65. Składowe części wydatków na wynagrodzenia pracowników szkół GK

Rodzaj środków / Rok	2019	2020	2021	% wzrostu	Kwota wzrostu
wynagrodzenia pracowników	4 496 018	5 006 379	5 209 789	15,88%	713 771
pochodne od wynagrodzeń	835 384	967 468	957 441	14,61%	122 057
zakładowy fund. świadczeń socjalnych	237 202	259 256	255 934	7,90%	18 732
Razem	5 568 606	6 233 104	6 423 166	15,35%	854 560

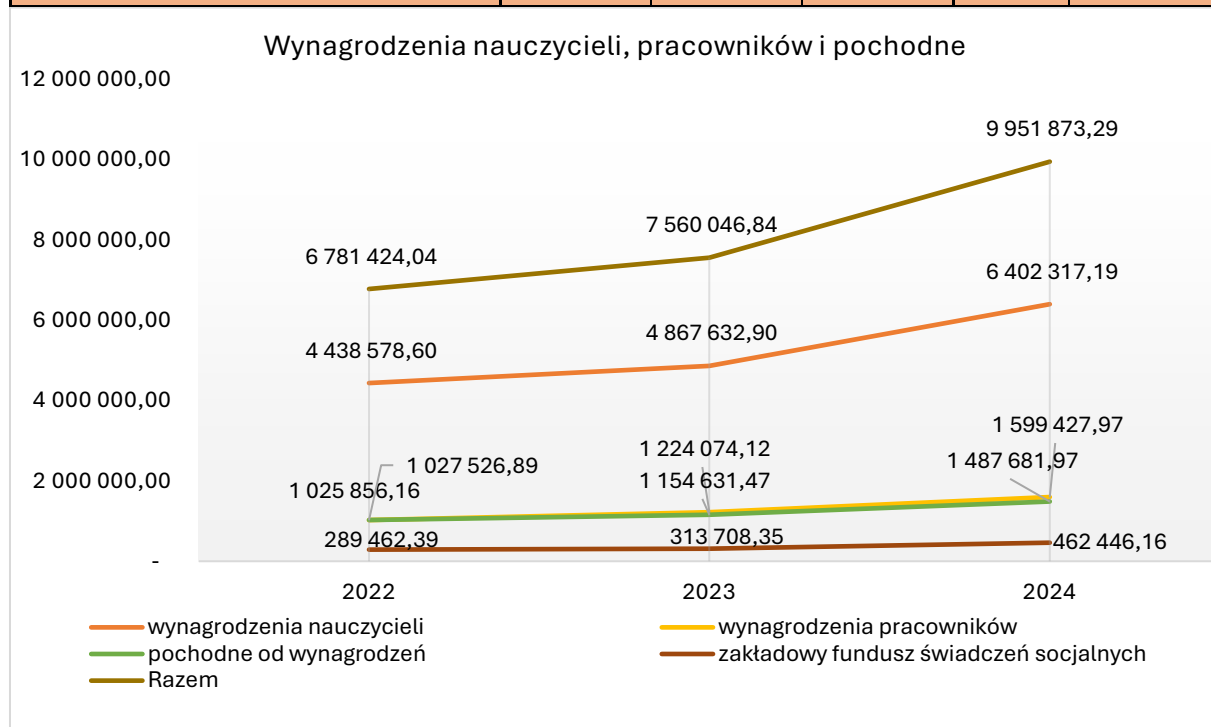
Wynagrodzenia pracowników 2019 -2021

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Tabela nr 64. Składowe części wydatków na wynagrodzenia nauczycieli i pracowników szkół GK

Rodzaj środków / Rok	2022	2023	2024	% wzrostu	Kwota wzrostu
wynagrodzenia nauczycieli	4 438 578	4 867 632	6 402 317	44,24%	1 963 739
wynagrodzenia pracowników	1 025 856	1 224 074	1 599 427	55,91%	573 572
poходne od wynagrodzeń	1 027 526	1 154 631	1 487 681	44,78%	460 155
zakładowy fund. świadczeń socjalnych	289 462	313 708	462 446	59,76%	172 984
Razem	6 781 424	7 560 046	9 951 873	46,75%	3 170 449

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Wzrost wydatków na wynagrodzenia, jako główne źródło wzrostu wydatków na oświatę w latach 2022-2024 jest związany z dwoma ważnymi czynnikami: wzrostem **wynagrodzeń dla nauczycieli i niepedagogicznych pracowników** szkół oraz ze zwiększeniem liczby etatów przeliczeniowych nauczycieli i pracowników niepedagogicznych, co wynika ze **zmian struktury organizacyjnej szkół** (zwiększenia liczby godzin zajęć).

Analizując wydatki na wynagrodzenia i ich wzrost w kluczowym okresie pomiędzy 2022 a 2024 rokiem warto porównać dane dotyczące uwarunkowań związanych ze skalą ich wzrostu. Wydatki na wynagrodzenia wzrosły od roku 2022 do roku 2024 w Gminie Kawęczyn ogółem o **46,75%**. Dla wydatków dla **nauczycieli** o **44,24%**, dla wydatków dla **pracowników** administracji i obsługi o **55,91%**.

W tym czasie **kwota bazowa** dla nauczycielskich wynagrodzeń wzrosła z **3.537,80** do **5.176,02 zł**, zatem o **46,3%**. Kolejne roczne podwyżki wynagrodzeń podnosiły średnio wynagrodzenia w roku 2023 o **7,8%** a w roku 2024 o **20%** dla nauczycieli mianowanych i dyplomowanych i **30%** dla początkujących. A zatem łącznie od **27,8** do **37,8%**.

Podwyżki dla pracowników warunkowane były ustawowym wzrostem najniższego wynagrodzenia o **19,1%** w 2023 roku i **19,2%** w roku 2024, łącznie o **38,3%**. A także przewidzianymi w budżecie państwa wielkościami podwyżek dla pracowników

samorządowych, które powinny wynieść średnio nie mniej niż **7,8%** w 2023 roku i **20%** w 2024 roku, a zatem o **27,8%** łącznie.

Kwoty wydatków na wynagrodzenia dla obu grup pracowników szkół są **wyższe** niż minima określone w dokumentach rządowych. Przywołajmy zatem dane dla drugiego, potencjalnego źródła zwiększonych wydatków szkolnych. Są nim dane dotyczące wzrostu zadań, wzrostu zatrudnienia i **etatów przeliczeniowych** pracowników oraz nauczycieli szkół w Gminie Kawęczyn.

W latach 2022 – 2024 liczba **etatów przeliczeniowych pracowników** administracji i obsługi **wzrosła o 8,6%**, natomiast liczba etatów przeliczeniowych **nauczycieli** wzrosła o **18,6%**.

Połączony wzrost liczby etatów ze znaczącym wzrostem wynagrodzeń to zasadnicza przyczyna zwiększenia wydatków na oświatę w Gminie Kawęczyn. W bardzo dużym stopniu **niezależna od samorządu**, możliwa jednak do kontrolowania i modulowania na poziomie organizacji szkół. Należy jednak zauważyć, że o ile w **2025 i 2026** roku zmniejsza się presja wzrostu wysokości wynagrodzeń, to wielkość zadań i związana z tym liczba godzin szkolnych, a zatem również etatów przeliczeniowych w szkołach **rośnie**.

6.2. Koszty utrzymania poszczególnych szkół w Gminie Kawęczyn

Kluczowym okresem dla zrozumienia **dynamiki zmian** związanych z kosztami ponoszonymi przez Gminę na finansowanie funkcjonowania szkół podstawowych i usług kształcenia, wychowania i opieki nad uczniami są **lata 2022 – 2024**. Rok **2022** jest rokiem odbudowywania oświaty gminnej po pandemii, rok **2023** przywracania struktury szkolnych zajęć do diagnozowanych potrzeb uczniów, rok **2024** czasem, w którym na szkolne działania w sferze pomocy psychologiczno-pedagogicznej nakłada się znacząca podwyżka uposażeń pracowników szkół.

Kolejne części niniejszego opracowania będą analizami szkolnych wydatków z lat 2022 – 2024 szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Kawęczyn.

6.2.1. Szkoła Podstawowa w Kawęczynie

Szkoła Podstawowa w Kawęczynie jest znakomicie usytuowana w centrum Gminy, posiada nowy dobrze wyposażony obiekt szkolny. Większość uczniów szkoły mieszka w obwodzie szkoły i w samym Kawęczynie. Liczba uczniów, szczególnie tych zamieszkałych poza Kawęczynem zmniejsza się. Szkoła w przyszłości może mieć problem z utrzymaniem **poziomu organizacyjnego** bez łączenia oddziałów. W roku szkolnym 2024/25 do szkoły w Kawęczynie uczęszczało 103 uczniów, objętych opieką i edukacją nauczycieli pracujących na 21,4 etatach przeliczeniowych. Jest to 3 szkoła w Gminie Kawęczyn pod względem liczby uczniów i etatów przeliczeniowych nauczycieli.

Tabela nr 65 pokazuje **strukturę wydatków** szkoły w roku **2024**, kolejne tabele będą przedstawiały **ujęcia porównawcze** dla budżetów szkoły w kluczowym okresie lat 2022 – 2024 oraz dane wskaźnikowe, pozwalające obiektywizować wielkość wydatków szkół, aby móc je porównywać między sobą.

Tabela nr 65. Grupy wydatków Szkoły Podstawowej w Kawęczynie w roku 2024

Grupa wydatków / Rok 2024	Kwota wydatków	%	%
Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	280 722,07	8,13%	8,41%
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	109 781,66	3,18%	3,29%
Zakup energii i opłaty	38 745,87	1,12%	1,16%
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	113 335,80	3,28%	0,0
Zadania pomocy uczniom	18 079,25	0,52%	0,54%
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	2 892 175,68	83,76%	86,60%
Razem 2024	3 452 840,33	100%	
Razem bez wydatków inwestycyjnych	3 339 504,53		100%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Struktura wydatków szkoły w Kawęczynie zwraca uwagę **dominującą wielkością wydatków płacowych** i pochodnych od płac, wynoszącą **86,6%** ogółu wydatków oraz znaczącą kwotą kierowaną na **wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń** (tu także wydatki o podobnym charakterze), która osiąga **8,41%** kwoty rocznych wydatków szkoły.

Tabela nr 66. Grupy wydatków Szkoły Podstawowej w Kawęczynie w latach 2022 – 2024

Grupa wydatków / Rok	2022	2023	2024	% wzrostu	kwota wzrostu
Wyd. osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	137 922	150 871	280 722	103,54%	142 800
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	29 247	34 332	109 782	275,36%	80 535
Zakup energii i opłaty	31 324	39 600	38 746	23,69%	7 422
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	3 098	13 741	113 336		
Zadania pomocy uczniom	10 265	15 338	18 079	76,13%	7 815
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	1 966 674	2 242 082	2 892 176	47,06%	925 502
Razem	2 178 530	2 495 964	3 452 840	58,49%	1 274 311
Bez wydatków inwestycyjnych	2 175 432	2 482 223	3 339 505	53,51%	1 164 073
Roczna dynamika wzrostu		14,10%	26,05%		

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Wydatki szkoły w **Kawęczynie** rosną w latach 2022 – 2024 o **53,51%** bez uwzględnienia wydatków inwestycyjnych. To więcej od średniego wzrostu wydatków dla **Gminy**, który wynosi w tym czasie **50,77%**. Wydatki na wynagrodzenia powiększają się w tym czasie o kwotę **925 502 zł** rosnąc w tempie **47,06%**. Najszybciej w latach 2022 – 2024 rosną w szkole w Kawęczynie wydatki na materiały i wyposażenie o **275,36%**. Jednak ich wielkość kwotowa nie waży na ogólnym wzroście wydatków tak, jak wzrost o **103,54%** do poziomu **280 722 zł** kwoty wydatków osobowych nie zaliczanych do wynagrodzeń.

Wzrost ten możemy zaobserwować również w **tabeli nr 67**, która oddaje procesy wzrostu wydatków ogółem i wydatków na wynagrodzenia w ujęciu wskaźnikowym.

Tabela nr 67. Wskaźniki wzrostu wydatków SP w Kawęczynie w latach 2022 – 2024

Rodzaj wydatku	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze			Wydatki ogółem bez wydatków inwestycyjnych		
Rok	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Kwoty wydatków	1 966 674	2 242 082	2 892 176	2 175 432	2 482 223	3 339 505
Wskaźnik wydatków na 1 ucznia	18 910	24 108	28 079	20 918	26 691	32 422
Wskaźnik wydatków na 1 oddział	245 834	280 260	361 522	271 929	310 278	417 438
Wskaźnik wydatków na 1 etat przeliczeniowy	111 553	118 754	142 612	123 394	131 474	164 670

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Wskaźniki rosną równie dynamicznie, jak wartości kwotowe, ale przy podobnej liczbie uczniów i oddziałów w szkole (wyjątkiem rok 2023) ich źródłem wzrostu jest przede wszystkim **wzrost kwot wydatków**.

6.2.2. Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich Kolonii

Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich Kolonii jest usytuowana w północnej części Gminy, w dobrze skomunikowanej z sąsiednimi miejscowościami lokalizacji. Większość uczniów szkoły mieszka w obwodzie szkoły, choć dochodzi lub dojeżdża w znacznej części z sąsiednich miejscowości. Liczba uczniów jest w miarę stabilna, ale uzależniona od licznej sieci miejscowości, w których zmiany populacyjne mogą zmieniać się z roku na rok. Szkoła w przyszłości może mieć problemy z dużymi wahaniami liczby uczniów w poszczególnych rocznikach.

W roku szkolnym **2024/25** do szkoły w Kowalach Pańskich Kolonii uczęszczało **140 uczniów**, objętych opieką i edukacją nauczycieli pracujących na **21,67 etatach** przeliczeniowych. Jest to **największa szkoła w Gminie Kawęczyn** pod względem liczby uczniów i **druga** pod względem liczby etatów przeliczeniowych nauczycieli.

Grupy wydatków dla **Szkoły Podstawowej w Kowalach Pańskich Kolonii** zagregowane w **tabeli nr 68** różnią się swoją strukturą i wartością od wydatków szkoły w Kawęczynie. Nieco niższe w strukturze ogółu wydatków są wydatki na płace i pochodne od nich, wynosząc **84,18%** całości wydatków. Wyższe kwoty wydatkowane na zakup energii, opłaty i podatki – **5,38%**. Kwota wydatków ogółem jest niższa niż w Kawęczynie, pomimo iż szkoła jest liczniejsza i posiada identyczną strukturę oddziałów szkolnych. Różnice te będą mocniej podkreślone w **tabelach nr 69 i 70**.

Tabela nr 68. Grupy wydatków Szkoły Podstawowej w Kowalach Pańskich w roku 2024

Grupa wydatków / Rok 2024	Kwota wydatków	%	%
Wyd. osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	208 682,90	7,68%	7,98%
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	45 987,72	1,69%	1,76%
Zakup energii i opłaty	140 749,06	5,18%	5,38%
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	101 830,52	3,75%	0,00%
Zadania pomocy uczniom	18 306,79	0,67%	0,70%
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	2 202 160,61	81,03%	84,18%
Razem 2024	2 717 717,60	100%	
Razem bez wydatków inwestycyjnych	2 615 887,08		100%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Znaczną różnicą pomiędzy obiema szkołami jest inna dynamika wzrostu wydatków, która dla **szkoły w Kowalach Pańskich** była niższa pomiędzy 2022 a 2024 rokiem o **blisko 6%**. Wydatki ogółem, które dla szkoły w **Kawęczynie** były w roku **2022** wyższe o kwotę **390 521 zł** od wydatków szkoły w **Kowalach Pańskich**, w roku **2024** były już niemal **dwukrotnie wyższe**, różnica wynosiła **723 618** złotych.

Tabela nr 69. Grupy wydatków SP w Kowalach Pańskich w latach 2022 – 2024

Grupa wydatków / Rok	2022	2023	2024	% wzrostu	kwota wzrostu
Wyd. osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	114 119	123 037	208 683	82,86%	94 564
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	23 914	31 071	45 988	92,30%	22 074
Zakup energii i opłaty	27 432	39 558	140 749	413,08%	113 317
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	41 336	4 017	101 831		
Zadania pomocy uczniom	15 928	17 878	18 307	14,94%	2 379
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	1 603 518	1 676 661	2 202 161	37,33%	598 643
Razem	1 826 247	1 892 223	2 717 718	48,81%	891 471
Bez wydatków inwestycyjnych	1 784 911	1 888 205	2 615 887	46,56%	830 976
Roczna dynamika wzrostu		5,79%	38,54%		

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Tabela nr 70. Wskaźniki wzrostu wydatków SP w Kowalach Pańskich w latach 2022 – 2024

Rodzaj wydatku	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze			Wydatki ogółem bez wydatków inwestycyjnych		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Kwota wydatków	1 603 518	1 676 661	2 202 161	1 784 911	1 888 205	2 615 887
Wskaźnik wydatków na 1 ucznia	12 148	14 090	15 730	13 522	15 867	18 685
Wskaźnik wydatków na 1 oddział	200 440	209 583	275 270	223 114	236 026	326 986
Wskaźnik wydatków na 1 etat przeliczeniowy	112 213	121 234	128 706	124 906	136 530	152 886

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

W zasadzie wszystkie obliczone dla szkoły w **Kowalach Pańskich** wskaźniki są **niższe i rosną w niższym tempie** niż składniki dla szkoły w **Kawęczynie**. To efekt niższych wydatków i niższego wzrostu wydatków połączony z dużo **większą liczbą uczniów** w szkole. Wskaźnik ukazujący koszty **kształcenia 1 ucznia** w szkole w Kowalach Pańskich wynoszący **18 685 zł w roku 2024**, jest **niższy** niż ten sam wskaźnik dla szkoły w **Kawęczynie** w roku **2022**, który wynosił **20 918 złotych**. Inaczej wygląda wskaźnik kosztów kształcenia przypadających **na 1 oddział**. Ich liczba jest niemal identyczna dla obu szkół, zatem wskaźnik ten rośnie podobnie do wzrostu kosztów ogółem. Jest w roku **2024** wyższy dla szkoły w **Kawęczynie** i wynosi **417 438 zł**, gdy wskaźnik ten dla szkoły w **Kowalach Pańskich** wynosi **326 986 złotych** na jeden oddział.

6.2.3. Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych

Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych jest położona na południowym krańcu Gminy. Większość uczniów szkoły mieszka w obszarze obwodu szkoły, jednak **dowozy do szkoły** z miejscowości leżących poza Tokarami obejmują **ponad 75%** uczniów. W szkole niemal wszyscy uczniowie korzystają ze świetlicy, a zdecydowanie największa liczebnie grupa uczniów ze szkolnych posiłków. Szkoła od wielu lat jest szkołą otwartą na dzieci z niepełnosprawnościami. Funkcjonują w niej oddziały integracyjne. Liczba uczniów zamieszkujących w szkolnym obwodzie od wielu lat zmniejsza się. W roku szkolnym **2024/25** do szkoły w Tokarach Pierwszych uczęszczało **130 uczniów**, objętych opieką i edukacją nauczycieli pracujących na **23,34 etatach** przeliczeniowych. Szkoła w **Tokarach Pierwszych** jest **2 najliczniejszą** szkołą w Gminie Kawęczyn i **największą**, biorąc pod uwagę etaty przeliczeniowe nauczycieli.

Tabela nr 71. Grupy wydatków Szkoły Podstawowej w Tokarach Pierwszych w roku 2024

Grupa wydatków / Rok 2024	Kwota wydatków	%	%
Wyd. osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	245 611,56	7,91%	8,17%
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	51 863,49	1,67%	1,73%
Zakup energii i opłaty	39 318,45	1,27%	1,31%
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	98 844,57	3,18%	0,00%
Zadania pomocy uczniom	20 963,03	0,68%	0,70%
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	2 647 733,12	85,29%	88,10%
Razem 2024	3 104 334,22	100%	
Razem bez wydatków inwestycyjnych	3 005 489,65		100%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych to spośród już wymienionych szkół placówka z największym udziałem wydatków płacowych w wydatkach ogółem szkoły. Sięgają one **88,10%** wszystkich szkolnych wydatków w roku **2024** liczonych bez wydatków inwestycyjnych. W kwotach rzeczywistych wydatków, osiągając pułap **2 647 334 złotych**. Są jednak niższe od kwoty wydatków płacowych mniejszej szkoły w **Kawęczynie**, która na wydatki płacowe przeznacza **2 892 175 zł** w tym samym roku. W strukturze wydatkowej szkoły w **Tokarach Pierwszych** dominują wielkością

procentowych udziałów tylko dwie grupy wydatków: wynagrodzenia, pochodne i fundusze oraz **wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń** mające **8,17%** udział w wydatkach ogółem.

Tabela nr 72. Grupy wydatków SP w Tokarach Pierwszych w latach 2022 – 2024

Grupa wydatków / Rok	2022	2023	2024	% wzrostu	kwota wzrostu
Wyd. osob. niezaliczone do wynagrodzeń	150 608	140 404	245 612	63,08%	95 003
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	38 682	48 541	51 863	34,08%	13 182
Zakup energii i opłaty	29 431	34 540	39 318	33,60%	9 888
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	22 436	7 712	98 845		
Zadania pomocy uczniom	12 623	18 216	20 963	66,07%	8 340
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	1 788 853	2 044 842	2 647 733	48,01%	858 880
Razem	2 042 634	2 294 255	3 104 334	51,98%	1 061 701
Razem bez wydatków inwestycyjnych	2 020 197	2 286 543	3 005 490	48,77%	985 292
Roczna dynamika wzrostu		13,18%	31,44%		

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn C UW oraz SP

Wielkość wydatków ponoszonych przez szkołę w **Tokarach Pierwszych** wydaje się być adekwatna do wielkości zadań realizowanych w szkole i kwot wydatkowanych w innych szkołach **Gminy. Wysoka dynamika** zwiększania wydatków oraz **znaczące kwotowo** roczne różnice rosnących wydatków bliższe są modelowi szkoły w **Kawęczynie**.

Tabela nr 73. Wskaźniki wzrostu wydatków SP w Tokarach Pierwszych w latach 2022 – 2024

Rodzaj wydatku	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze			Wydatki ogółem bez wydatków inwestycyjnych		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Rok	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Kwota wydatków	1 788 853	2 044 842	2 647 733	2 020 197	2 286 543	3 005 490
Wskaźnik wydatków na 1 ucznia	14 784	18 589	20 367	16 696	20 787	23 119
Wskaźnik wydatków na 1 oddział	255 550	292 120	330 967	288 600	326 649	375 686
Wskaźnik wydatków na 1 etat przeliczeniowy	98 451	123 109	122 637	111 183	137 661	139 207

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn C UW oraz SP

Wskaźniki określające wielkość kwot wydatków ogółem dla **szkoły w Tokarach Pierwszych** systematycznie pną się górę. Wskaźniki za 2022 rok w przeliczeniu na **jednego ucznia** bliższe są danym szkoły w **Kowalach Pańskich** posiadającej podobną liczbę uczniów. Wskaźniki wydatków na **jeden oddział szkolny** zbliżają wskaźnik szkoły w **Tokarach Pierwszych** do szkoły w **Kawęczynie**, z podobną liczbą oddziałów, ale z większą dynamiką wydatków. Wcześniej sformułowane wnioski łączyły wyższą dynamikę wzrostu wydatków szkolnych z dużą dynamiką wzrostu środków na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń oraz z **dużym wzrostem zadań szkolnych**, których skutkiem był wzrost **liczby etatów przeliczeniowych**. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku szkół w **Kawęczynie i Tokarach Pierwszych**.

6.2.4. Szkoła Podstawowa w Skarżynie

Szkoła Podstawowa w Skarżynie to najmniejsza spośród szkół prowadzonych przez **Gminę Kawęczyn**. Usytuowana w zachodniej części gminy na granicy z dwiema sąsiadującymi gminami. Obwód szkolny szkoły w **Skarżynie** jest najmniejszym spośród obwodów szkolnych Gminy. Liczba uczniów w roku **2024** zmniejszyła się do **59** i zmniejszać się będzie w kolejnych latach. Dowożonych i dojeżdżających do szkoły jest ponad **70% uczniów**. Z uczniami w szkole pracują nauczyciele na **18,77 etatach przeliczeniowych**. Szkoła Podstawowa w **Skarżynie** jest pełną **8 klasową** szkołą podstawową prowadzącą również **dwa oddziały przedszkolne**.

Tabela nr 74. Grupy wydatków Szkoły Podstawowej w Skarżynie w roku 2024

Grupa wydatków / Rok 2024	Kwota wydatków	%	%
Wyd. osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	133 806,97	5,59%	5,61%
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	81 428,94	3,40%	3,41%
Zakup energii i opłaty	27 680,25	1,16%	1,16%
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	7 157,62	0,30%	0,00%
Zadania pomocy uczniom	-	0,00%	0,00%
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	2 142 971,63	89,55%	89,82%
Razem 2024	2 393 045,41	100%	
Razem bez wydatków inwestycyjnych	2 385 887,79		100%

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Szkoła Podstawowa w Skarżynie funkcjonuje w modelu organizacyjnym szkoły podstawowej, także wydatki ponosi w tej samej strukturze wydatkowych rozdziałów i paragrafów, a wielkość kwot wydatków odpowiada zakresowi realizowanych w szkole zadań edukacyjnych. **Szkoła w Skarżynie** wydatkowała w roku **2024** kwotę nieco wyższą niż **2 393 045** złotych, z czego **89,82%** wydatków stanowiły wydatki o charakterze płacowym i około płacowym.

Tabela nr 75. Grupy wydatków SP w Skarżynie w latach 2022 – 2024

Grupa wydatków / Rok	2022	2023	2024	% wzrostu	kwota wzrostu
Wyd. osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	91 850	111 577	133 807	45,68%	41 957
Materiały i wyposażenie, książki, żywność	35 681	46 022	81 429	128,21%	45 748
Zakup energii i opłaty	20 608	29 467	27 680	34,32%	7 072
Wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	10 697	7 932	7 158	0,00%	-
Zadania pomocy uczniom	700	800	-	0,00%	-
Wynagrodzenia - pochodne - fundusze	1 391 081	1 554 636	2 142 972	54,05%	751 890
Razem	1 550 618	1 750 434	2 393 045	54,33%	842 427
Razem bez wydatków inwestycyjnych	1 539 921	1 742 502	2 385 888	54,94%	845 967
Roczna dynamika wzrostu		13,16%	36,92%		

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Wielkość wydatkowanych środków i dynamika ich wzrostu w **Szkole Podstawowej w Skarżynie** powtarzają model szkoły w Kawęczynie, gdzie do wzrostu

kwot związanych z **wydatkami płacowymi** i pochodnymi od tych płac, dołączył jeszcze **wzrost zadań edukacyjnych** i opiekuńczych, także w sferze edukacji uczniów ze szczególnymi potrzebami.

W przypadku **szkoły w Skarżynie** dynamika wzrostu wydatków jest wysoka, a wielkości wzrostu są niemal identyczne dla kwot wydatków ogólnych, jak i wydatków płacowych. Jest to wynikiem **skali wydatków płacowych** w szkole, które łącznie z wynagrodzeniami osobowymi niezaliczanymi do wynagrodzeń obejmują ponad **95%** rocznych wydatków szkoły.

Tabela nr 76. Wskaźniki wzrostu wydatków SP w Skarżynie 2022 – 2024

Rodzaj wydatku	Wynagrodzenia - pochodne - fundusze			Wydatki ogółem bez wydatków inwestycyjnych		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Kwota wydatków	1 391 081	1 554 636	2 142 972	1 539 921	1 742 502	2 385 888
Wskaźnik wydatków na 1 ucznia	21 401	31 093	36 322	23 691	34 850	40 439
Wskaźnik wydatków na 1 oddział	198 726	222 091	267 871	219 989	248 929	298 236
Wskaźnik wydatków na 1 etat przeliczeniowy	88 379	81 097	114 170	97 835	90 897	127 112

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP

Wartości wskaźników dla **szkoły w Skarżynie** nie mogły być inne, jeśli wskaźnik kosztów kształcenia 1 ucznia w szkole jest wynikiem podzielenia kwoty wydatków poniesionych przez szkołę przez liczbę uczniów do niej uczęszczających. Koszt ten jeszcze w roku **2022** wynosił **23 691** złotych, by w roku **2024** osiągnąć wielkość **40 439** złotych. Wzrost wskaźnika dokładnie odwzorowuje rosnące koszty i zmniejszającą się liczbę uczniów. Wskaźnik **wydatków na 1 oddział** jest niższy niż dla innych szkół dlatego, że kwoty wydatków ogółem dzielimy przez liczbę oddziałów, która dla każdej ze szkół jest niemal taka sama.

6.3. Wskaźniki kosztów szkół – porównania powiatowe

Spojrzenie wyłącznie na **kwoty wydatków** szkół prowadzonych przez **Gminę Kawęczyn** jest niepełną informacją o tych wydatkach i wspomagających zrozumienie mechanizmów wzrostu kosztów wskaźnikach. Analiza rozpoczyna się od porównania wielkości dochodów i wydatków do budżetów gmin z obszaru Powiatu Tureckiego. Do tych porównań wracamy, korzystając z danych prezentowanych przez **GUS BDL**⁵⁷ i **SMUP**⁵⁸. Są to dane dotyczące tylko gmin, a nie poszczególnych szkół w tych gminach, wykonane metodami zbliżonymi do tu użytej, zatem porównanie będzie wiarygodne.

⁵⁷ GUS BDL – Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych, strona: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

⁵⁸ SMUP – System Monitorowania Usług samorządowych, strona: <https://smup.gov.pl/>

Tabela nr 77. Wskaźniki wzrostu wydatków dla gmin i szkół Gminy Kawęczyn – 2024 r.

Rok 2024			
Gmina/szkoła	Wskaźnik na 1 ucznia	Wskaźnik na 1 oddział szkolny	Gmina /szkoła
SP Skarżyn	40 439	543 344	Przykona
SP Kawęczyn	32 422	472 252	Dobra
Brudzew	30 077	469 951	Brudzew
Przykona	29 727	425 155	Średnia dla gmin
Dobra	26 922	417 438	SP Kawęczyn
Władystawów	25 972	407 798	Tuliszków
Turek	25 408	404 798	Turek
Kawęczyn	25 052	381 272	Władystawów
Średnia dla gmin	24 986	375 686	SP Tokary Pierwsze
SP Tokary Pierwsze	23 119	369 672	Malanów
Tuliszków	21 743	341 327	Kawęczyn
Malanów	21 179	326 986	SP Kowale Pańskie
SP Kowale Pańskie	18 685	298 236	SP Skarżyn

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP oraz danych GUS BDL i SMUP

Podwójna **tabela nr 77** w **lewych dwóch kolumnach** porównuje dane **gmin z danymi szkół Gminy Kawęczyn**, używając do tego wskaźnika kosztów kształcenia obliczonych na 1 ucznia. W **dwóch prawych kolumnach** porównuje dane dla **gmin z danymi dla szkół Gminy Kawęczyn**, używając do tego wskaźnika kosztów kształcenia obliczonych na 1 oddział szkolny.

7. Zagrożenia dla przyszłość edukacji szkolnej w Gminie Kawęczyn

Wśród czynników mogących zagrozić **obecnym** mechanizmom funkcjonowania edukacji szkolnej najłatwiej jest wymienić te, które **już dzisiaj negatywnie oddziałują** na szkolną oświatę w **Gminie Kawęczyn**. Część z nich znamy od wielu lat i gotowi jesteśmy je zaakceptować **nie dokonując zmian** adaptacyjnych. Inne pojawiają się niespodziewanie, zmuszając nas nagłej i **zasadniczej zmiany**.

Dla systemu oświaty szkolnej w szkołach podstawowych do tych pierwszych czynników można zaliczyć **procesy demograficzne**, depopulację i emigrację mieszkańców, będące procesami niezależnymi od działań podejmowanych lokalnie. Innym postępującym w czasie mechanizmem, tym razem nie naturalnym, ale polityczno-gospodarczym są **zmiany systemu finansowania edukacji**.

Drugi rodzaj czynników pojawia się nagle i wymaga szybkich zmian adaptacyjnych. **Pandemia covid** wymusiła zamknięcie szkół i zdalną wirtualną naukę. Wojna na Ukrainie

przyniosła **niespodziewaną migrację** i konieczność zorganizowania dla uchodźców warunków do życia i edukacji. Zjawiska tej skali weryfikują odporność i umiejętność systemów społecznych, gospodarczych i politycznych różnej skali do zmiany i realizacji celów w nowej rzeczywistości.

System szkolnej edukacji w Gminie Kawęczyn zdał egzamin z gotowości do zmian na zjawiska nagłe i niespodziewane, te globalne, jak i te ograniczone do skali Wschodniej Europy.

System szkolnej edukacji w **Gminie Kawęczyn nie zauważa** zagrożeń, które wynikają z procesów rozwijających się od wielu lat, na które reagują zmianami dostosowawczymi sąsiednie gminy. Zmianami tymi są wspomniane procesy demograficzne i finansowe – **depopulacja** oraz **utrwalone mechanizmy finansowania zadań** realizowanych przez samorządy.

7.1. Problem pierwszy – gminna demografia

Depopulacja jest zjawiskiem obecnym na obszarze całej Polski, wywołującym jednak nierównomierne skutki w poszczególnych regionach, aglomeracjach, miastach, czy obszarach wiejskich.

Depopulacja oznacza **spadek liczby mieszkańców**, wynikający ze zmniejszonej liczby **rodzących się dzieci**, **emigracji mieszkańców** do innych ośrodków w kraju lub za granicą, zmniejszania się liczby ludności w grupie osób w **wieku produkcyjnym** oraz rosnącej liczby osób w **wieku poprodukcyjnym**. Prowadzi do strukturalnych zmian wielkości grup mieszkańców w różnym wieku, w efekcie do **starzenia się ludności**.

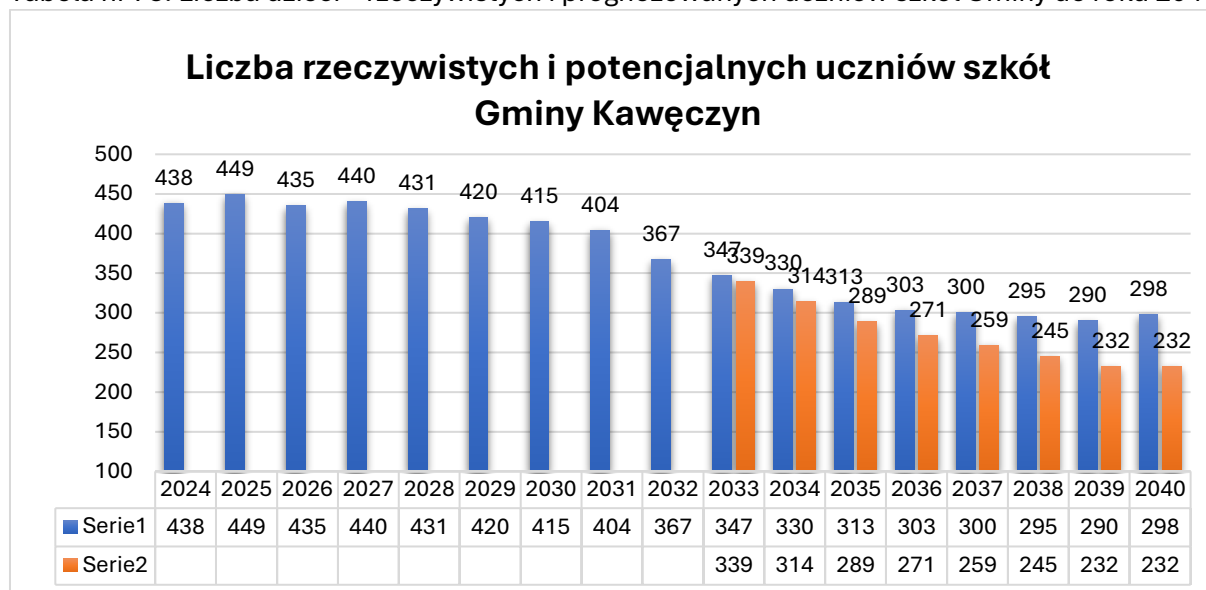
Wcześniejsze części niniejszego opracowania przywoływały kilkakrotnie dane dotyczące **spadku liczby mieszkańców Gminy**, w tym spadającej liczby mieszkańców zamieszkających w poszczególnych **obwodach szkolnych** i zmniejszającej się systematycznie **liczby rodzących się dzieci i liczby uczniów szkół podstawowych**.

Diagram **liczby uczniów szkół podstawowych w Gminie** do roku 2029 zamieszczony w niniejszej analizie⁵⁹ można wydłużyć o kolejne lata. Znana jest **liczba dzieci**, które urodziły się do połowy grudnia **2025 roku**, a to oznacza, że znana jest liczba rzeczywistych, przyszłych uczniów szkół Gminy **do roku 2032**. Dane rzeczywiste uzupełnione o **prognozę urodzin** dzieci z lat **2026 – 2033**, pozwolą uzyskać potencjalną liczbę uczniów szkół w Gminie do roku **2040**. Nie jest to nazbyt odległa przyszłość, gdyż dzieci **urodzone w roku 2025** będą **absolwentami** szkół podstawowych w roku **2040**, a dane rzeczywistych urodzin stanowią ponad **50% prognozy aż do roku 2036**.

Tabela nr 78 dane te przybliży a diagram jej towarzyszący prezentuje.

⁵⁹ Diagram i dane w tabeli nr 21 na str. 27.

Tabela nr 78. Liczba dzieci – rzeczywistych i prognozowanych uczniów szkół Gminy do roku 2040

Oprac. własne na podstawie danych UG Kawęczyn CUW oraz SP oraz danych GUS NSP 2021

Przywołane wyżej dane **do roku 2032** oparte są na danych rzeczywistych. Prognoza począwszy **od roku 2033** przewiduje dwie ścieżki zmian liczby narodzin dzieci i łącznej liczby uczniów szkół. **Kolorem niebieskim** po roku 2032 zostały zaznaczone dane **prognozy GUS przygotowanej dla gmin** do roku **2040⁶⁰**. Prognoza ta nie przewidywała **załamania liczby urodzeń** w roku 2025. Skorygowana liczba narodzin dzieci w poszczególnych latach w okresie **od 2026 do 2033 roku** spadek ten **uwzględnia⁶¹** i oznaczona została na diagramie **kolorem brązowym** (Serie2).

Dane do roku 2032 i każda ze ścieżek prognozy na lata 2033 – 2040 przynoszą informacje, wymagające podjęcia działań planistycznych i organizacyjnych, które pozwalałyby sprostać spadkowi liczby uczniów **do 367 dzieci** w wieku szkolnym w roku **2032** i liczby uczniów w przedziale pomiędzy **232 lub 298 dziećmi** w roku **2040**.

Prognozowanie liczby dzieci i uczniów **dla poszczególnych szkół**, możliwe do zestawienia **do roku 2032** i prognozowania **do roku 2040**, zawiera zbyt wiele zmiennych i w części prognostycznej jest mało precyzyjne. Podobnie, jak określenie precyzyjnej liczby dzieci w poszczególnych szkołach w roku 2032. Będzie ich **w całej Gminie ok. 367**.

Zmniejszająca się liczba dzieci i uczniów szkół w **Gminie Kawęczyn**, to bardzo poważny problem. Przy zachowaniu obecnej sieci i struktury organizacyjnej szkół **średnia liczba uczniów** w szkolnym oddziale uśredniona dla Gminy spadnie do roku **2032** do **ok. 11** z obecnych **14 uczniów**, aby w roku **2040** zmniejszyć się **do 9** lub w najgorszym przypadku **do 7 uczniów** w oddziale.

⁶⁰ Adres strony: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2023-2060,11,1.html>

⁶¹ Obniżenie liczby urodzonych dzieci wg prognozy GUS w każdym roku do liczby proporcjonalnie mniejszej, adekwatnej do zmniejszonej liczby urodzin dzieci w roku 2025.

W roku 2024 przyjmowano, że oddział szkolny szkoły podstawowej położonej w obszarze wiejskim wymagał dopłat ze strony organu prowadzącego, gdy liczba uczniów tego oddziału spadała **poniżej 15 osób**.

7.2. Problem drugi – finansowanie edukacji szkolnej

Finansowanie zadań szkolnej edukacji w roku 2025 przeszło dużą zmianę systemową⁶², która ustabilizowała wpływy do budżetu, lecz nie poprawiła możliwości finansowania przez Gminę wydatków oświatowych. Podobnej sytuacji można spodziewać się w roku 2026. Jest to następstwo modelu obliczania „części oświatowej subwencji ogólnej”, który funkcjonował do 2024 roku i został z niewielkimi zmianami zaadaptowany do rozwiązań w roku 2025, jako model „**potrzeb oświatowych**”.

Największy wpływ na wielkość obliczanych „potrzeb oświatowych” ma **liczba uczniów**, którzy uczęszczają do szkół prowadzonych przez Gminę, wielkość kwoty „**finansowego standardu A**”, czyli wskazanej na każdy rok kwoty jednostkowej, podstawowej dotacji przypadającej na jednego ucznia określonej przez Ministerstwo Edukacji oraz **wartości wag**, wskaźników dla określonych rodzajów i typów szkół oraz dla różnych potrzeb uczniów.

Największy wpływ na wielkość obliczanych dochodów własnych w części dotyczącej podatku od osób fizycznych po roku 2025 ma rzeczywista kwota dochodów z PIT od **podatników z obszaru Gminy**. Zatem wpływ na nią ma i **liczba płatników i wielkość dochodów** uzyskiwana przez mieszkańców z różnych źródeł.

Jeśli odrzucimy wszystkie zmienne uzależnione od stanu gospodarki i finansów państwa, będące trudnymi do przewidzenia w kolejnych kilkunastu latach, to dla porównań **roku 2024**, z kluczowymi dla perspektywy rozwoju szkolnej oświaty w Gminie Kawęczyn latami **2032 i 2040**, pozostaną jedynie dane **demograficzne**.

Prognozy przewidują, że z obecnych **4.915** mieszkańców w roku **2032 Gminę** zamieszkiwać będzie **4.592** mieszkańców, a w roku **2040** tylko **4.210 osób**. Liczba ludności Gminy w wieku produkcyjnym, czyli potencjalni płatnicy podatku PIT zasilającego dochody Gminy, spadłaby z obecnych **2.856** do **2.569** w roku **2032** oraz do **2.293** w roku **2040**. Zwiększyłaby się natomiast grupa mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z obecnych **1.052** osób do **1.265** osób w roku **2032** i **1.339** w roku **2040**.

W zasadzie tak znaczny ubytek mieszkańców musiałby wpłynąć na wielkość **dochodów gminy**, tym bardziej, że **zmniejszenie liczby uczniów** także pociągnęłoby za sobą obniżenie **subwencji ogólnej** w części warunkowanej „potrzebami oświatowymi” liczonymi w oparciu o **liczbę uczniów**.

⁶² Część 3.2. niniejszego opracowania str. 14.

7.3. Problem trzeci – optymalny model sieci i szkół podstawowych w Gminie Kawęczyn

Optymalny model sieci szkół funkcjonujących w obszarze wiejskim powinien wynikać z liczby i rozmieszczenia w przestrzeni gminy dzieci i młodzieży, uczniów i wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych. Powinien również uwzględniać możliwość sfinansowania przez gminę tak skonstruowanej sieci szkolno-przedszkolnej, z jej określoną liczbą oddziałów i uczniów.

Optymalny model funkcjonalny szkoły, to szkoła do której uczęszcza **od 32 do 48-52 uczniów** w każdym roczniku, posiadająca dwa równoległe ciągi oddziałów od pierwszej do ósmej klasy. W tak zorganizowanej szkole dzieci uczą się w oddziałach liczących **od 16 do 24 uczniów**, pozwalających na pracę zespołową, grupową i indywidualną uczniów. Uczącą współpracy i rywalizacji. Szkoła z **16 oddziałami** pozwala zatrudnić na pełnych etatach znaczną grupę nauczycieli i zapewnić im stabilność zatrudnienia. Z perspektywy organizacyjnej pozwala łączyć zajęcia i pracować w grupach tam, gdzie w małych szkołach pracuje się wielokrotnie z pojedynczymi uczniami. Tak funkcjonująca szkoła jest też najbardziej **optymalną finansowo** obecnie szkolną strukturą.

W małych gminach, w których zamieszkuje około 400 – 500 dzieci w wieku szkolnym, można podjąć próbę budowania sieci szkół z **jedną szkołą centralną** dla całej gminy i **dwoma szkołami o niższym poziomie organizacyjnym**. Pozwoli to z jednej strony zracjonalizować organizację i koszty funkcjonowania szkół, z drugiej skrócić dzieciom młodszymi drogę do szkoły.

Wraz ze zmianami demograficznymi obniżającymi liczbę uczniów w kolejnych latach można rozważyć decyzje o obniżaniu poziomu organizacyjnego szkół, zmniejszaniu liczby oddziałów przedszkolnych, łączeniu oddziałów szkolnych lub inspirowaniu otwierania szkół społecznych w miejscowościach, w których szkoły mogą przestać funkcjonować.

Pozostawienie niezmienniej struktury szkolnej w okresie zmniejszania się liczby dzieci i uczniów jest możliwe, ale niezwykle kosztowne. W roku **2023** w zasadzie tylko szkoły, w których uczyło się w każdej klasie więcej niż **15/16 uczniów** były szkołami, które nie wymagały **znaczących dopłat** do ich funkcjonowania ze strony samorządów.

Najważniejszymi interesariuszami i największymi oponentami przeprowadzania zmian organizacyjnych w sieci i stopniu organizacyjnym szkół są uczniowie, rodzice uczniów oraz nauczyciele najmniejszych szkół. Rozmowy i wspólne działania, wspólnie wypracowywane rozwiązania są w obecnym systemie prawnym jedyną drogą wychodzenia naprzeciw problemom.

SPIS TREŚCI:

1.	Gmina Kawęczyn i zadania w obszarze edukacji	str. 1
2.	Audyt – zakres, struktura, źródła danych	str. 2
2.1.	Źródła danych	str. 2
2.2.	Analizowane jednostki	str. 3
3.	Finanse oświaty w Gminie Kawęczyn	str. 3
3.1.	Dochody Gminy Kawęczyn, wydatki na oświatę i subwencja oświatowa w latach 2014 – 2024 na tle gmin Powiatu Tureckiego	str. 4
3.1.1.	Dochody Gminy Kawęczyn w latach 2014-2024 na tle gmin Powiatu Tureckiego	str. 5
3.1.2.	Gmina Kawęczyn - wydatki na oświatę, subwencja oświatowa i „luka oświatowa” w latach 2014 – 2024	str. 8
3.2.	Gmina Kawęczyn – dochody Gminy i wydatki na oświatę – budżet roku 2025...	str. 14
4.	Dzieci i uczniowie w Gminie Kawęczyn	str. 19
4.1.	Zmiany demograficzne w Gminie Kawęczyn 2014 -2024	str. 19
4.1.1.	Zmiany demograficzne - perspektywa Gminy	str. 19
4.1.2.	Zmiany demograficzne - perspektywa obwodów szkolnych.....	str. 22
4.1.3.	Zmiany demograficzne - perspektywa szkół	str. 26
5.	Organizacja sieci szkolnej, szkół i oddziałów przedszkolnych w Gminie Kawęczyn	str. 30
5.1.	Szkoły i oddziały przedszkolne w GK	str. 30
5.1.1.	Szkoły w Gminie Kawęczyn na tle szkół w gminach Powiatu Tureckiego.....	str. 31
5.1.2.	Szkoły, oddziały w szkołach i oddziały przedszkolne w szkołach.....	str. 33
5.1.3.	Oddziały szkolne i uczniowie	str. 38
5.1.4.	Uczniowie i ich potrzeby, jako podstawowy element struktury edukacyjnej szkoły – godziny i zadania	str. 44
5.1.5.	Nauczyciele w szkołach Gminy Kawęczyn	str. 55
5.1.6.	Szkoły – pracownicy administracji i obsługi	str. 59
5.1.7.	Inne zadania w obrębie zadań edukacyjnych	str. 61
6.	Wydatki oświatowe w Gminie Kawęczyn	str.64
6.1.	Koszty utrzymania szkół i oddziałów przedszkolnych w Gminie Kawęczyn w latach 2020 – 2024	str. 65
6.2.	Koszty utrzymania poszczególnych szkół w Gminie Kawęczyn	str. 74
6.2.1.	Szkoła Podstawowa w Kawęczynie	str. 74
6.2.2.	Szkoła Podstawowa w Kowalach Pańskich Kolonii.....	str. 76
6.2.3.	Szkoła Podstawowa w Tokarach Pierwszych	str. 78
6.2.4.	Szkoła Podstawowa w Skarżynie	str.80
6.3.	Wskaźniki kosztów szkół – porównania powiatowe	str. 81
7.	Zagrożenia dla przyszłość edukacji szkolnej w Gminie Kawęczyn.....	str. 82
7.2.	Problem pierwszy – gminna demografia.....	str. 83
7.3.	Problem drugi – finansowanie edukacji szkolnej	str. 85
7.4.	Problem trzeci – optymalny model sieci i szkół podstawowych w Gminie Kawęczyn.....	str.86
SPIS TREŚCI:		str. 87